

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΑΠΟ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1881 ΜΕΧΡΙ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1882.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ» ΙΩ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

1 — Όδος Βορρῆ — 1

—
1882

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΑΠΟ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1881 ΜΕΧΡΙ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1882.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ» ΙΩ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

1 — 'Οδὸς Βορρᾶ — 1

1882

52949 ΙΩΑΝ

Συλλογών προς διδασκίαν
των ελληνικών γλωσσών

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ
ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΦΙΛΑΡΧΑΙΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΕΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΣΥΡΟΥ
ΚΩΝΣΤ. ΙΩΝΙΔΗΣ
DUC DE LUYNES
ΔΗΜ. ΜΠΕΝΑΡΔΑΚΗΣ
ΑΠΟΣΤ. ΑΡΣΑΚΗΣ
ΑΛΕΞ. ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ
ΣΙΜ. Γ. ΣΙΝΑΣ
ΙΩ. ΡΩΜΑΣ
ΙΩ. Χ. ΠΕΤΡΟΣ
ΚΩΝΣΤ. ΓΡ. ΣΟΥΤΣΟΣ
ΙΩ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΑΝΔΡ. ΣΥΓΓΡΟΣ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΩ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ
ΙΩ. ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
HILAR. ROUX
ΟΔΥΣ. ΚΑΙ ΜΕΝΕΛ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΕ
HEINR. SCHLIEMANN
ΙΕΡΩΝ. ΒΑΛΛΙΕΡΗΣ
ΣΤΕΦ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ
Α. ΗΦΑΙΣΤΙΔΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Γ. ΔΔ. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Ἐν Ἀθήναις, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, τῇ 17 Ἰανουαρίου 1882, ἡμέρα Κυριακῆ, ὥρα 10^η π. μ. συνῆλθον περὶ τοὺς τεσσαράκοντα ἑταῖροι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἀθηνῶν Ἑταιρίας εἰς γενικὴν ἐπέτειον συνέλευσιν. Ὁ πρόεδρος Ε. Καστόρχης προσφωνήσας αὐτούς, διέλαβέ τινα περὶ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς Ἑταιρίας καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς, εἶτα δὲ προσεκάλεσε τὸν γραμματέα Στέφ. Α. Κουμανούδην νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν τῷ ἔτει πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου. Παρελθὼν δὲ οὗτος ἀνέγνω τὰ ἐξῆς·

Κύριοι,

Κατὰ τὸ ἐπικρατῆσαν ἔθος περὶ τῶν ἑταίρων πρῶτον λέγομεν.

Ἐνεγράφησαν τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὸ μητρώον τῆς Ἑταιρίας πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι νέοι ἑταῖροι εἴκοσι καὶ ὀκτώ. Τούτων κάτοικοι μὲν τῆς πρωτευούσης εἴκοσι καὶ εἰς, δύο δὲ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ πέντε ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐκ τοῦ ὅλου δὲ ἀριθμοῦ τῶν ἑταίρων ἀπέθανον ἐν τῷ ἔτει, καθ' ὅσον ἐμάθομεν, ἑπτά.

Συνδρομὴν δὲ τακτικὴν ἐντὸς τοῦ ἔτους κατέβαλον ἐν ὅλῳ ἑταῖροι 129, καὶ δὴ 115 ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις κατοι-

κούντων, 8 ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, 6 ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Πρὸς τούτοις συνέδραμον καὶ 15 σωματεῖα ἦτοι κοινά, 5 μὲν κοσμικά, 10 δὲ ἱεραῖ μοναί. Ἐκ τῶν κοσμικῶν πρωτεύει τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον, ὅπερ ὡς συνήθως προσήνεγκε δρ. χιλίας, μετ' αὐτὸ δὲ ἔρχονται δῆμοι τέσσαρες, ὁ Ἀθηναίων δούς δρ. 300, ὁ Ἑρμουπολιτῶν δρ. 200, ὁ Πειραιέων 100, ὁ Λεβαδείας ὡσαύτως 100. Ἐκ δὲ τῶν 10 μονῶν μία εἶναι τῆς Σερίφου, τρεῖς τῆς Ἄνδρου, ἕξ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, ἕξ ὧν πάλιν ἕξ αἱ τέσσαρες εἶναι ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, μία τῆς Ἀττικῆς καὶ μία τῆς Ἀκαρνανίας.

Τὰ ὀνόματα τῶν συνδραμόντων ἐταίρων τε καὶ σωματείων καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἐκάστου συνδρομῆς θέλουν κατὰ τὸ σύνηθες δημοσιευθῆ ἐν τέλει τῆς ἐκθέσεως ταύτης. Ἐνταῦθα δ' ἐξαιρετικῶς ἀναφέρομεν τοὺς δόντας ἀπὸ 100 δραχμῶν καὶ ἀνωτέρω. Εἶναι ὁ ἐν Πετροπόλει Ἰω. Κοντογιαννάκης δούς τὴν πρὸ ἐτῶν τακτικὴν συνδρομὴν του δρ. 590, οἱ ἐνταῦθα Μενέλ. Νεγρεπόντης καὶ Νικόλ. Μαραθέας δόντες ἀνὰ δρ. 100 καὶ ὁ ἐν Ἑρμουπόλει Ἰω. Ἐλευθεριάδης δούς ὡσαύτως δρ. 100.

Ἐκτακτός τις συνδρομὴ ἢ προσφορὰ δὲν ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος. Ἐπὶ πόσον δὲ ἀνέβη τὸ ὅλον ἐτήσιον εἰσόδημα, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Ἑταιρίας προσιόντων τόκων καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ λαχείου καὶ εἴ τινος ἄλλης εἰσπράξεως, θέλετε ἀκούσει μετ' ὀλίγον παρὰ τοῦ ταμίου.

Ἔργα ἀρχαιολογικά ἐντὸς τοῦ ἔτους διεξήγαγε τὸ συμβούλιον τὰ ἑξῆς:

Πρῶτον ἀνασκαφάς. Ἐνταῦθ' ἄ μὲν ἐν Ἀθήναις δύο τινὲς μικραὶ μόνον ἐγένοντο, καὶ αὗται κατὰ δοθείσας τυχαίως εὐκαιρίας. Δὲν ἐπεχειρήθη δὲ καμμία μεγαλύτερα

καθ' ὅλον τὸ ἔτος, τὸ μὲν ἐπειδὴ τὸ συμβούλιον εἰς ἄλλα ἔργα προκατηργμένα εἶχε νὰ ἀσχοληθῆ, ἔργα ἐσωτερικῆς εὐθετήσεως τῶν ἐν τοῖς Μουσείοις τῆς Ἑταιρίας ἀρχαίων, τὰ ὁποῖα χρόνον πολὺν ἀπῆτουν καὶ ἐπιμέλειαν διαρκῆ ἐκ μέρους τῶν συμβούλων, ὡς θέλετε μετ' ὀλίγον ἀκούσει, τὸ δέ, ἐπειδὴ ἐπιστάντος τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔμελλε νὰ γίνῃ ἑναρξίς μιᾶς τῶν πρὸ πολλοῦ ἀποφασισθεισῶν μειζόνων ἀνασκαφῶν, τῆς ἐν Ἑλευσίनि, ἐπῆλθον ἀπροσδοκῆτως τριπλᾶ κωλύματα, α^{ον} ἢ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῶν Γερμανῶν ἐν Ὀλυμπία καὶ τῶν Γάλλων ἐν Δήλῳ ἀπασχόλησις δύο ἐφόρων κατὰ διαδοχὴν, οἱ ὁποῖοι ἄλλως θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναλάβωσι τὴν ἐπιστάσιαν τῆς ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας ἐπιχειρουμένης ἀνασκαφῆς, β^{ον} ἢ κατὰ τὸ θέρος τοῦτο ἐνσκήψασα ἐνταῦθα ἐπιδημία, δι' ἣν τινες τῶν συμβούλων ἀνεχώρησαν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ γ^{ον} ὕστερον, ἀφοῦ τὰ δύο ταῦτα ἐξέλιπον, ὁ χειμῶν καὶ τις ἐν τῷ συμβουλίῳ ἀναφανείσα διαφορὰ γνώμων περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἔδει νὰ διεξαχθῆ τὸ ἀποφασισθὲν ἔργον. Ὅμως δὲ ἐκ τούτων δὲν ἐκωλύθησαν ἄλλα ἔργα τῆς Ἑταιρίας ἀνασκαφικὰ ἱκανῶς σπουδαῖα ἔξω τῶν Ἀθηνῶν διεξαχθέντα ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν αὐτῶν ἐκείνων τῶν δύο ἐφόρων, καθ' ὅσον ηὐκαίρουν ἐκ διαδοχῆς, καὶ ἄλλου ἔτι τρίτου, καθ' ὅσον κ' ἐκεῖνος πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ὑπουργείῳ αὐτῷ ἀνατεθείσης ἐν Σπάρτη ἐπιμελείας ηὐκαίρησεν. Ἀλλὰ πρῶτον κατὰ τὸ ἀνέκαθεν ἡμῶν ἔθος ἃς εἴπωμεν περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις γενομένων.

Τὸ πρότερον τῶν ἐνταῦθα μικρῶν ἔργων ἤρχισε τῇ 16 Μαρτίου καὶ ἐτελείωσε τῇ 4 Ἀπριλίου, καὶ ἦτο μᾶλλον ἀνακίνησις χωμάτων παρὰ ἀνασκαφή. Ἐπεχειρήθη δὲ κατὰ τὴν πρὸς ἄρκτον τοῦ Βαρβακείου πάροδον, ἐνθα, γινομένης τινὸς ἐργασίας ὑπὸ τῶν τοῦ δήμου ὁδοποιῶν, τυχαίως τῇ 20 Δεκεμβρίου 1880 εἶχεν εὑρεθῆ τὸ γνωστὸν

λίθινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ ἀπομίμημα τῆς χρυσελέφαντινῆς παρθένου τοῦ Φειδίου· καὶ ἐπειδὴ ἔλειπον αὐτοῦ τινὰ μέρη, ἀποθραυσθέντα πρόπαλαι, μικρὰ μὲν, ἀλλὰ σπουδαῖα, τὸ συμβούλιον ποθοῦν ἅμα καὶ ἐλπίζον τὴν ἀνεύρεσιν αὐτῶν, ἀπεφάσισε καὶ τὰ πρότερον ὑπὸ τῶν ὀδοποιῶν ἀνασκαφέντα χώματα νὰ ἐρευνήσῃ ἐπιμελέστερον, καὶ νὰ σκάψῃ ἔτι πλειότερον περὶ τὰ ἐκεῖ φανέντα ἰδιωτικὰ κτίσματα τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων· καὶ δὲν ἐφεύσθη τῆς ἐλπίδος ὀλοτελῶς, διότι τῇ 23 Μαρτίου ἀνευρέθη ὁ τέως ἐλλείπων δεξιὸς λόφος τοῦ τῆς θεᾶς κράνους, στηριζόμενος ἐπὶ ἵππου πτερωτοῦ καλῶς διατηρημένου, καὶ οὕτω διεσκεδάσθησαν αἱ ἀμφιβολίαι τινῶν αἰ περὶ τῆς φύσεως τῶν δύο λοφοφόρων ζῶων, βεβαιωθέντος ὅτι δὲν εἶναι γρύπες, ὅπως κατ' ἀρχὰς εἶχον αὐτὰ ἐκλάβει τινὲς μὴ διακρίναντες καλῶς τὸ τοῦ ἀριστεροῦ λόφου ζῶον τὸ περιελθὸν εἰς ἡμᾶς κολοβὸν καὶ ὀπωσοῦν δυσδιάγνωστον καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν περιηγητὴν Πausανίαν, ὅστις γρύπας παρέδωκεν ὡς ὄντας ποτὲ ἐπὶ τοῦ κράνους τοῦ Φειδιακοῦ ἀγάλματος. Ἐτι εὐρέθησαν ἐν τῇ ἀναζητήσει ταύτῃ, ἣτις ἐξετάθη καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν πάροδον, ἄλλοιᾶ τινὰ μικρὰ ἀντικείμενα, ὧν σημαντικώτερον εἷς μολύβδινος ἐνεπίγραφος στατήρ (σταθμίον), ἔχων ἐκτυπον ἀστράγαλον μετὰ καὶ ἄλλου συμβόλου. Πρὸς δὲ τούτοις ἐξήχθησαν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐκ τοῦ κατωτάτου μέρους τῶν τοίχων τῶν φανέντων κτισμάτων τὰ κυριώτερα τῶν σωζομένων ἐγχρώμων ἐπιχρισμάτων, ἃ καὶ διατηροῦνται νῦν ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Βαρβακείου (*), ἄλλο δὲ ἐν τεμάχιον ἀπεικονίσθη ἔχον κόσμημα γραπτὸν ὅμοιον τῶν ἐν ἔτει 1875 ἀναφανέντων ἐν ταῖς

(*) Δεπτομερείας τινὰς περὶ τούτων ἴδε ἐν Ἀθηναίου τόμῳ Θ', σελ. 322.

ἰδιωτικαῖς ἀρχαίαις οἰκίαις ταῖς ἐντὸς τοῦ Διπύλου (*). Ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο δρ. 380. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς δικαίως εἴλκυσεν ἐφ' ἑαυτὸ τὴν περιέργειαν τῶν ἀρχαιολόγων, τὸ συμβούλιον ἔκρινε καλὸν νὰ παραγγείλῃ ἑπτὰ γύψινα αὐτοῦ ἀπομάγματα ἵνα πέμψῃ ἀνὰ ἓν εἰς τὰ μουσεῖα Λονδίνου, Παρισίων, Πετροπόλεως, Λευδης, Μονάχου, Βερολίνου καὶ Νεαπόλεως ὡς τι μικρὸν ἀντίδωρον, ἀνθ' ὧν ἔχει λάβει κατὰ καιροὺς ἡ Ἑταιρία ἐκεῖθεν βιβλίων ἢ ἄλλων ἀρχαιολογικῶν ἀντικειμένων.

Ἡ δὲ δευτέρα ἀνασκαφή ὑπῆρξεν ἀτυχεστέρα. Ἀφορμὴ εἰς αὐτὴν μᾶς ἐδόθη ἡ ἐξῆς· οἱ ἐπίτροποι τοῦ ἐνταῦθα γνωστοῦ μεσαιωνικοῦ ναϊδίου τοῦ πρὸς νότον τῆς Μητροπόλεως θέλοντες νὰ ἀσφαλίσωσιν αὐτὸ ἀπὸ τῶν υετίων ὑδάτων καὶ κοσμήσωσι τὸν περίξ χαμηλὸν περίβολον ἤρξαντο σκάπτοντες τέλη Μαΐου τὸ ἔδαφος, καὶ ἐπειδὴ ἀνεφαίνοντο διάφορα ὀγκώδη μάρμαρα, εἰργασμένα ἀρχιτεκτονικῶς, ἐσχορπισμένα δὲ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὰ χῶματα, ἐγεννήθη ἐλπίς, ὅτι ἐκρύπτετο ἐκεῖ που καὶ σπουδαῖόν τι κτίσμα ἢ τοῦλάχιστον γλυπτὰ καὶ ἐνεπίγραφα μάρμαρα, ὅποια βλέπουσι πάντες τὰ πρὸ αἰῶνων πολλῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἐξωτερικοῖς τοίχοις τοῦ ναϊδίου ἐνωκοδομημένα. Ὅθεν τὸ συμβούλιον ἡμῶν ἐνέκρινε νὰ γίνῃ ἀκριβεστέρα τις σκαφή, καὶ περίξ μὲν ἐγγύτατα τοῦ ναϊδίου πρὸς τοῖς θεμελίοις, ὅπου εἶχον ἀρχίσει οἱ ἐπίτροποι, ἀλλὰ μάλιστα πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ, ἔνθα ἦτο πλειότερος ἐλεύθερος χῶρος ὁ τῆς πλατείας. Οὕτω καὶ ἐγένετο, ἐργασθέντων τινῶν σκαφῶν ἐπὶ δύο ἐβδομάδας καὶ εἰς βάθος δύο τριῶν μέτρων ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν ἑνὸς τῶν συμβούλων τῆς Ἑταιρίας, τοῦ Κυρ. Μυλωνᾶ. Ἄλλ' οὐδὲν

(*) Ἴδε πίνακα λιθογραφημένον τὸν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἀρχαιολ. Ἀθην. Ἑταιρίας τοῦ ἔτους 1876.

κτίσμα ἐφάνη ἀρχαῖον, οὐδ' ἄλλο τι κινητὸν ἄξιον λό-
γου, πλὴν ἐνὸς ἐπιτυμβίου κιονίσκου ἐνεπιγράφου, ὅστις
εὔρεθη ἐν ἐρειπιωμένη κόγχῃ ἐκκλησιδίου τινός, ὅπερ οἱ
γεραίτεροι τῶν περιόικων ἀνεγνώρισαν ὅτι ἦτό ποτε τὸ
τοῦ ἀγ. Γρηγορίου (*). Ἐδαπανηθησαν δρ. 299. Ἐν τού-
τοις σκέψασθε, τί εἶναι ἡ τύχη. Ὀλίγα βήματα πρὸς νό-
τον καὶ ἀνατολὰς ἀπὸ τῶν δύο τῆς ἡμετέρας σκαφῆς
λάκκων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὀλίγον ὑστερώτερα
ἰδιῶται δύο σκάπτοντες διὰ θεμελίωσιν οἰκιῶν εὖρον εἰς
βάθος δύο τριῶν μέτρων ἐν μὲν τῇ μιᾷ θέσει δύο φυσικοῦ
μεγέθους γυναικεῖα ἀγάλματα, ἀκέφαλα μὲν, ὄχι δὲ ἀνά-
ξια λόγου, μάλιστα δι' ὃ ἔχουσιν ἀμφοτέρα περιδέραιον,
πρὸς δὲ τούτοις εὖρον καὶ ἐπιγραφὴν τινα πολύστιχον
τοῦ δ' πρὸ Χρ. αἰῶνος ἀναθηματικὴν (**), ἐν δὲ τῇ ἄλλῃ
θέσει τῇ πλησιεστέρα εὖρον τρία τέσσαρα ὀγκώδους ἐπι-
στυλίου μαρμαρίνου τμήματα, ἐξ ὧν τὰ μὲν ὑπεδήλου
κυκλοτερές οἰκοδόμημα, τὰ δύο δὲ τὰ εὐθύγραμμα εἶχον
συνεχῆ ἐπιγραφὴν τῶν βυζαντινῶν χρόνων, δηλοῦσαν ῥη-
τῶς κτίσμα τι δημόσιον, κατασκευασθὲν ὑπὸ ἀνθυπάτου
τινός τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν βασιλέων Ἀρκαδίου καὶ Ὀ-
νωρίου (***) . Παρεχωρήθησαν δὲ λίαν προθύμως παρ' ἀμ-
φοτέρων τῶν εὔρετῶν Ἰω. Πικροῦ καὶ Νικολ. Χ. Ἀθα-
νασίου τὰ ἀρχαῖα ταῦτα εἰς τὰς δημοσίους συλλογὰς.
Τούτων δὲ πάντων ἐμνημονεύσαμεν νῦν οὕτως ἡμεῖς, οὐχὶ
ἵνα παραστήσωμεν αὐτὰ τεχνηέντως ὡς προϊόντα τῆς

(*) Ἐν τῷ ἐν ἔτει 1833 κατασκευασθέντι σχεδίῳ Ἀθηνῶν τῷ ὑπὸ
Κλεάνθου καὶ Schaubert τὸ ἐκκλησίδιον τοῦτο δὲν εἶναι σημειωμένον.

(**) Ἐξεδόθη αὕτη πρῶτον ἐν τινι ἐφημερίδι πολιτικῇ, εἶτα δὲ πολὺ
πληρεστέρα ἐν τῷ Bulletin de corresp. hellén. τ. 6, σ. 361.

(***) Ἡ ἐπιγραφὴ ἡ λέγουσα τοῦτο ἐξεδόθη πρῶτον ἐν τῷ Αἰῶνι τῆς
21 Ὀκτωβρίου 1881, ἔπειτα δὲ κατὰ τι ἀκριβέστερον ἐν ταῖς Mitthei-
lungen d. deutsch. arch. Inst. τ. 6, σ. 312.

μερίμνης και ἐνεργείας τοῦ συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς ἐνδιαφέροντα τῇ ἀρχαιολογίᾳ καὶ ὡς ἀντιστάθμισμα εὐάρεστον τῆς ἡμετέρας ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἀποτυχίας, πρὸς δὲ τούτοις ἔτι καὶ ἵνα ὑποσημάνωμεν πάλιν τὸ τοσάκις ἤδη καὶ ἄλλοτε σημανθὲν καὶ καταδειχθὲν, ὅτι πολλὰ τὸ κέντρον τῆς νῦν πόλεως ἐγκρύπτει ἀρχαῖα, ἄξια νὰ ἀναζητηθῶσί ποτε ἐν αἰσιωτέροις καιροῖς, πρὸς διαφώτισιν τῆς ἱστορίας καὶ πλουτισμὸν τῶν μουσείων μας. Ἀλλὰ πότε ἄρά γε νὰ ἔλθωσιν οἱ εὐχτοὶ οὗτοι καιροὶ εἶναι ἐλπίς, ἀφοῦ κατὰ δυστυχίαν καὶ νῦν ἔτι γίνονται ὅμοια καὶ χειρόνα ἐκείνων ὅσα πλημμελῶς καὶ ἀσυμφόρως τῇ ἀρχαιολογίᾳ ἐγένοντο τῷ 1833-5 ἐπὶ τῆς πρώτης καταγραφῆς τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως, καὶ γίνονται ταῦτα, διότι ὑπάρχουσί τινες ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν φρονούντες, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπερορῶνται χάριν τῆς νεκρᾶς, ὡς τὴν λέγουσιν, ἀρχαιολογίας τὰ τῶν ζώντων συμφέροντα, ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχε καὶ ἄλλος τρόπος διοικητικῆς ἐνεργείας συμβιβάζων τὰς τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ἀπαιτήσεις πρὸς τὰς τῆς καταγινομένης περὶ τοὺς ἀρχαίους ἐπιστήμης, ἣτις κατὰ τὴν ὀρθὴν δόξαν εἶναι ἐν τῶν οὐσιωδεστάτων στοιχείων καὶ τῆς νέας τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὑπάρξεως.

Ἀρχὰς Μαρτίου ἐγένετό τις μικρὰ δι' ἀνασκαφῆς ἔρευνα ἐν Ἀττικῇ κατὰ τὴν παρὰ τὸν Θορικὸν θέσιν Μαρκάτη. Ἐκεῖσε εἶχεν ἀπέλθει πρῶτον ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρίας Σπυρ. Φιντικλῆς μετὰ τοῦ ἐφόρου Π. Σταματάκη, ἐπειδὴ εἶχεν ἀκουσθῆ, ὅτι τύμβος τις ἀρχαῖος ὑπάρχει. Ἐπειτα δὲ ὁ Σταματάκης πάλιν ἀπελθὼν ἠρεύνησε διὰ σκαφῆς τὸν τόπον καὶ ἀνήγγειλεν ἡμῖν, ὅτι ὄχι τύμβος, ἀλλὰ πύργος ἦτο ἐκεῖ ἐρειπιωμένος, ἔχων θύραν καὶ ἐσωτερικὴν κλίμακα. Ἐδαπανήθησαν δρ. 196.

Πρὶν ἐξέλθωμεν τῆς Ἀττικῆς λέγομεν, ὅτι τὰ πέρυσιν

ἐν μέρει ἀνασκαφέντα δύο θέατρα τοῦ Πειραιῶς μένουσιν ὅπως εἶχον· διότι διὰ μὲν τὸ πρὸς τῇ Ζέᾳ οὐδὲν ἔτι αἰ ἀρχαὶ διέπραξαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ τόπου, ἐφ' οὗ τεθεμελίωται, διὰ δὲ τὸ ὑπὸ τῇ Μουνυχίᾳ ἐγένετο μὲν τις ἐσχάτως συμφωνία μετὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου τῆς γῆς, ἵνα ἐξαγορασθῇ παρὰ τοῦ δημοσίου ἐφ' ὅσον φανῇ ἀναγκαῖον, ἀφοῦ πρῶτον πλειότερον ἐξετασθῇ διὰ ἀνασκαφῆς παρὰ τῆς Ἑταιρίας· ἀλλὰ τὴν ἀρξάμενην πρὸ δύο μηνῶν ἐργασίαν διέκοψεν ὁ φεινὸς πολυόμβρος χειμῶν. Ἐδαπανήθησαν εἰς αὐτὴν δρ. 473,10.

Ἐτι λέγομεν ὅτι ἐγένετο τὸ θέρος τοῦτο περιτείχισις τοῦ περὶ τὴν Ἀγ. Τριάδα τόπου τῶν ἀνασκαφῶν, κατὰ τὸ μεσημβρινὸν καὶ βορειοανατολικὸν μέρος, δαπανηθέντος ποσοῦ δρ. 3057,80. Ἀλλὰ πολὺ ἔτι ἔργον ἀπομένει ἐκεῖ κατὰ τὰ γειτονικὰ γήπεδα νὰ γίνῃ, ἂν μέλλῃ ὁ πᾶς χῶρος τοῦ Διπύλου καὶ τῶν μνημάτων νὰ τηρῆται ἀπρόσβατος εἰς τοὺς ἀναγώγους καὶ καθαρὸς, ἔπειτα δὲ καὶ ἐντελῶς νὰ ἐρευνηθῇ δι' ἀνασκαφῆς, ὅπερ ὅμως ἀδύνατον εἶναι νὰ κατορθωθῇ ἐν ὅσῳ δὲν αἴρονται ἐκεῖθεν τὰ μέγιστα ἐμπόδια, οἱ ὑπογείως χωροῦντες μεγάλοι σωλῆνες τοῦ φωταερίου, οἵτινες παρὰ τὰς κειμένας ἀστυνομικὰς διατάξεις ἐτέθησαν ἐκεῖ ἐν καιροῖς ἀνωμάλοις πρὸ εἰκοσαετίας, περὶ οὗ πλεονάκις τὰ κατὰ καιροῦς συμβούλια τῆς Ἑταιρίας εἰς τὴν κυβέρνησιν ἀνηνέχθησαν, ἀλλ' ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος· ἂν καὶ ἅπαξ, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1875, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἡμῶν ἐγγραφὸν παρὰ τοῦ ὑπουργείου παιδείας, δι' οὗ μᾶς ἀνηγγέλλετο, ὅτι μετὰ προηγηθεῖσαν γνωμοδότησιν τοῦ παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν δικαστικοῦ συμβούλου, διετάχθη παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν ὁ νομάρχης Ἀττικῆς νὰ προσκαλέσῃ τὴν Ἑταιρίαν τοῦ ἀεριοφωτος, ἵνα μεριμνήσῃ ὅσον τάχιον περὶ τῆς ἰδίας δαπάνῃ μετατοπίσεως τῶν σω-

λήνων. Πῶς δὲ ἡ τότε διαταγή ἢ ὑπουργικὴ καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα νομαρχιακὴ πρόσκλησις οὐδὲν ἴσχυσαν καὶ μετὰ παρέλευσιν ἑπτὰ ἐτῶν τὰ πράγματα μένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, εἶναι μὲν ἀκατάληπτον, ἀλλ' ἀληθὲς γεγονός καὶ ὡς τοιοῦτο ἐνταῦθα τὸ ἱστοροῦμεν.

Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὰ ἔξω τῆς Ἀττικῆς ἔργα.

Ἀπὸ τῆς 26 Μαρτίου καὶ ἐξῆς ἐγένετο, ἐπιστατοῦντος τοῦ ἐφόρου Π. Σταματάκη, ἀνασκαφὴ ἐν *Τανάγρα* τῆς Βοιωτίας ἔξω τῆς πρὸς ἄρκτον μεγάλης πύλης τοῦ ἀρχαίου τείχους καὶ μακρὰν αὐτῆς περὶ τὰ 150 μέτρα. Ἐξεκαλύφθη δὲ αὐτοῦ εἰς βάθος ἐνὸς μέτρου τὸ σκυρωτὸν ἔδαφος τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ τῆς εἰς Θήβας καὶ Χαλκίδα ἀγούσης, παρὰ δὲ τὴν ἑτέραν πλευρὰν αὐτῆς ὑπὸ θεμέλια μεταγενεστέρων οἰκοδομῶν καὶ εἰς βάθος 2—3 μέτρων ἀνεφάνησαν τάφοι ἀρχαῖοι περὶ τοὺς 15, καὶ εὐρέθησαν ἐν αὐτοῖς ἄξια λόγου κτερίσματα εἰς ἱκανὸν πλῆθος, τὰ ὅποια πάντα μετεκομίσθησαν εἰς Ἀθήνας καὶ εὐρίσκονται νῦν ἐν τῷ Μετσοβείῳ πολυτεχνείῳ, ἀκόμη δὲ δὲν ἐξετέθησαν εἰς ὄψιν τοῦ κοινοῦ. Τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι ἀγγεῖα κεράμεια καὶ μορφαι ἐξ ὀπτῆς γῆς. Τῶν ἀγγείων τὰ μὲν εἶναι ἀπλῶς μελαμβοφῆ, ἐξ ὧν εἷς κἀνθαρος ἔχει ἀρχαίκοις γράμμασι τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου, τὰ δὲ ἔχουσι γραφὰς μὲ μορφὰς μελαίνας ἐπ' ἐρυθροῦ ἐδάφους καὶ ἐρυθρὰς ἐσθ' ὅτε καὶ μόνον λευκὰς ἐπὶ μέλανος, ἐξ ὧν διακρίνονται 5.—6 διὰ τὴν ἐπιμελῆ αὐτῶν τέχνην καὶ τὰς περιέργους καὶ πλουσίας παραστάσεις, ἰδίως ἓν, ἐφ' οὗ πολυπρόσωπος μάχη ἰππέων καὶ πεζῶν, ἐν πανοπλίαις πολυτελέσιν, ἐν δὲ ἄλλο ἔχον ἔκτυπον παράστασιν Ἑρμοῦ ἢ Ἑρωτος ἀπάγοντος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἑλκυστάζοντος νεάνιδα ἢ Ψυχὴν, (*) δικαίως, νομίζομεν, ἐθεωρήθη

(*) Μετὰ τὴν δημοσίαν ἀνάγνωσιν τῆς λογοδοσίας ταύτης ἀνεκοίνωσεν

παρὰ τῶν ἰδόντων αὐτὸ ὡς τὸ ἄριστον ἐκ πάντων ἔργον, ὅσα ἡ Τανάγρα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1872 ἔχει ἀναδώσει καὶ ὡς ὄντως κειμήλιον τῆς ἡμετέρας συλλογῆς, περὶ οὗ ἤδη καὶ ἐγένετο λόγος ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς. Σώζει δὲ τοῦτο καὶ ζωηρὸν ποικίλον χρωματισμὸν καὶ χρύσωσιν ἱκανήν. Ὁμοίας δὲ τέχνης εἶναι καὶ μία προτομὴ Ἀφροδίτης προβαλλούσης ἐκ κόγχης θαλασσίας, ἀξιοθέατον καὶ τοῦτο ἔργον. Ἔτι ἐκ τῶν εὐρεθέντων μνημονευτέοι δύο χρυσοὶ δακτύλιοι ἔχοντες γλυπτοὺς λίθους, ὁ μὲν κεφαλὴν γυναικείαν, ὁ δὲ Γοργόνειον, τέχνης ἀμφοτέρωθεν ἴσως καλῆς καὶ τόσῳ μᾶλλον τιμιώτεροι, ὅσῳ καὶ εἶναι προελεύσεως βεβαίως, τοῦθ' ὅπερ ἐν τοῖς δακτυλιο-λίθοις πολὺ σπάνιον. Ἄλλ' ἐδῶ δὲν παρέχομεν ἀφήγησιν λεπτομερῆ περὶ τῶν ἀναφανέντων ἐν τῇ ἀξιολόγῳ ταύτῃ ἀνασκαφῇ, ἀλλὰ μόνον βραχεῖαν ἐπιτομὴν τῶν ὑπὸ τοῦ ἐπιστατήσαντος Σταματάκη ἡμῖν ἐπεσταλμένων τότε ὅτε ἀνεύρισκε τὰ πράγματα, (*) μετ' οὐ πολὺ δὲ ἠναγκάζετο διακόπτων τὴν ἀνασκαφὴν ν' ἀπέλθῃ εἰς ἄλλο μέρος, ὅπου τὸν ἐκάλει ἡ ὑπηρεσία. Ἐλπίς δὲ εἶναι νὰ δημοσιεύσῃ ὁ ἀνὴρ καὶ ἐκτενῆ ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ καὶ τόπῳ ἔκθεσιν. Ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ ἐν Τανάγρα ἔργον δρ. 3922, 60. Ῥητέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ συμβούλιον πρὸ καιροῦ εἶχε προνοήσει περὶ ἀσφαλοῦς συντηρήσεως τῶν ἐν Τανάγρα ἀπομεινόντων πολυπληθῶν καὶ ποικίλης ὕλης ἀρχαίων, μάλιστα λιθίνων καὶ πηλίνων, τῶν προελθόντων ἐκ τῶν ἀπὸ ἔτων γινομένων ἐκεῖ ἀνασκαφῶν, καὶ θεωροῦν

ἡμῖν ὁ καθηγητὴς Δημ. Σεμιτέλος, ὅτι ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ ἐνορᾷ τὴν ὑπὸ τοῦ Βορέου ἀρπαγὴν τῆς Ὠρειθυίας, καὶ τῇ ἀληθείᾳ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀπάγοντος καὶ ἡ ὑπόδεσις τῶν ποδῶν, του, ὄντα ὅποια εἶναι, εἰς τὸν Βορέαν μάλιστα ἀρμύζουσι.

(*) Ἐδημοσιεύθησαν ἤδη 2 ἐκθέσεις τοῦ Σταματάκη ἐν Ἀθηναίου τόμ. Θ', σ. 458—63, εἰς ἃς παραπέμπομεν τὴν ἀναγνώστην.

ὅτι ἐν μεμισθωμένη ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ στενοχώρως καὶ ἀκαταλλήλως ἦσαν ἀποτεταμειυμένα, ἐνήργησε διὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας νὰ δωρηθῇ τῇ Ἑταιρίᾳ ἐν γήπεδον ἐν Σχηματαρίῳ ἐκ τῶν τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος (Σαγματᾶ) πρὸς οἰκοδομὴν αὐτόθι Μουσείου χρήμασι τῆς Ἑταιρίας, καὶ ἐδωρήθη ἤδη διὰ συμβολαίου παρὰ τῶν πατέρων τῆς μονῆς γήπεδον κριθέν πρὸς τοῦτο κατάλληλον, ἔχον ἐμβαδὸν μέτρων τετραγωνικῶν 946. Τὸ μεθ' ἡμᾶς συμβούλιον θέλει φροντίσει περὶ τῆς οἰκοδομῆς.

Μεταβαίνομεν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Τὸ ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ ἱερὸν τέμενος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καὶ ἰδίως τὸ ἐν αὐτῷ ἱκανῶς σωζόμενον θέατρον, ἔργον τοῦ Πολυκλείτου ἐπιφανές, εἶχεν ἐλκύσει ἀπὸ πολλοῦ χρόνου τὴν προσοχὴν τοῦ συμβουλίου, διότι οὐ μόνον ἀτελῶς μέχρι τοῦδε ἐγνωρίζετο, ἅτε οὐδέποτε γενομένης ἐν αὐτῷ ἀνασκαφῆς τακτικῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ σωζόμενον καὶ φαινόμενον αὐτοῦ μέρος τοῦ κοίλου μετὰ τῶν ἐδωλίων ἐπλησίαζε νὰ κατακαλυφθῇ ὅλον ἀπὸ τινος χρόνου, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ προιοῦσαν αὐξήσιν τῆς βλαστήσεως θάμνων καὶ δένδρων ἐπὶ τῶν χωμάτων, τὰ ὅποια αἱ βροχαὶ ἐκάστοτε κατέφερον ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν. Πρὶν δὲ ἐπιχειρήσῃ τινὰ ἐκεῖ ἐργασίαν τὸ συμβούλιον ἔκρινε δέον νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῶν ἐγγχωρίων κατοίκων πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐρεύνης, διότι ἤξεύρετε, κύριοι, ἀπὸ τῶν ἐτησίων τοῦ συμβουλίου ἐκθέσεων, ὅτι, ἔνεκα τῶν ἀτελειῶν τοῦ νόμου τοῦ διέποντος τὰ ἀρχαιολογικὰ ἡμῶν πράγματα, οὐδεὶς σχεδὸν ἐν Ἑλλάδι τόπος ἀρχαιολογικῆς σημασίας, πλὴν ὀλίγων τινῶν ἐρήμων ἀκροπόλεων, εἶναι οὕτω ἐλεύθερον καὶ ἀδιαφιλονείκητον, ὡς ἔπρεπε, κτήμα τοῦ δημοσίου, ὥστε νὰ δύναται ἡ κυβέρνησις νὰ τὸν παραχωρῇ ἀμέσως τῇ Ἑταιρίᾳ εἰς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν. Οἱ Δυγουριῶται δὲ οἱ κατέχοντες γαίας ἐπὶ τῆς

θέσεως τοῦ Ἱεροῦ, μετὰ γενομένης διαπραγματεύσεως, ἔστερξαν νὰ παραιτήσωσιν εἰς τὴν ἀρχαιολογ. Ἑταιρίαν διὰ πράξεως συμβολαιογραφικῆς ὅσα ἐπὶ τῶν ἀνευρεθησομένων τυχόν ἀρχαιοτήτων ἀξιούσιν ὅτι ἔχουσι δικαιώματα κατὰ τὸν νόμον, παρέσχον δὲ καὶ ἄλλας εὐκολίας εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀνασκαφῆς, ὡς ἀντάλλαγμα ζητοῦντες τὴν δημοσίᾳ δαπάνῃ κατασκευὴν ὁδοῦ ἀπὸ Ναυπλίας μέχρι τοῦ Ἱεροῦ, ἣν ἐδέχθη νὰ συστήσῃ εἰς τὴν κυβέρνησιν τὸ ἡμέτερον συμβούλιον, καὶ συνέστησεν αὐτὴν ἐγγράφως ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ. Ἡ ἀνακάθαρσις τοῦ θεάτρου ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μηνός, ἀνατεθείσης τῆς ἐπιστασίας εἰς τὸν ἔφορον Π. Καββαδῖαν. Προέβη δὲ τὸ ἔργον καὶ ὑπὲρ τὴν ὀρχήστραν καὶ πρὸς τὴν σκηνὴν καὶ ἐτελέσθη καλῶς, ἐργασθέντων τῶν σκαφέων περὶ τοὺς τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ παρέστη χρεῖα ὁ ἐπιστατῶν ἔφορος ν' ἀπέλθῃ ἀλλαχοῦ, στελλόμενος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ὡς καὶ ἀπῆλθεν, ἀφοῦ ἐφρόντισε πρῶτον νὰ ἰχνογραφηθῇ ὑπὸ τοῦ ἀξιεπαίνως προσενεγκόντος τὴν συνεργασίαν του νομομηχανικοῦ Ν. Σολομοῦ πᾶν φανερωθὲν καὶ καθαρισθὲν μέρος τοῦ θεάτρου μέχρι τοῦ προσκηνίου, συνέταξε δὲ καὶ περὶ τῆς ὅλης ἐργασίας ἔκθεσιν, ἣτις μέλλει νὰ συνεχδοθῇ τῇ λογοδοσίᾳ ταύτῃ μετὰ καὶ τεσσάρων πινάκων τοῦ σχεδίου. Ὅθεν ἡμεῖς ἐνταῦθα ἀρκούμεθα νὰ εἴπωμεν τόσον μόνον, ὅτι ἡ Ἑταιρία ἡμῶν δικαιούται πλείονα νὰ περιμένῃ πορίσματα, ἐξακολουθοῦντος ἐν καιρῷ πάλιν εὐθέτω τοῦ ἔργου, διότι βεβαίως αὐτὸ διεκόπη, δὲν ἐτελείωσεν. Ἐστάλη μὲν μετὰ τὸν Καββαδῖαν παρὰ τοῦ συμβουλίου ἐπὶ βραχὺ εἰς Ἐπίδαυρον ὁ Δ. Φίλιος, ἀλλὰ μόνον ἵνα ἐπιμεληθῇ τῆς κατασκευῆς ἐκεῖ φυλακείου καὶ περισυναγάγῃ τινὰ τῶν εὐρεθέντων γλυπτῶν μαρμάρων, ὃ καὶ ἐγένετο. Ἐδαπανήθησαν ἐν ὅλῳ εἰς τὸ ἔργον δρ. 5272,95.

Καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ τῇ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἀνασκαφείσῃ ἔκρινε δέον τὸ συμβούλιον νὰ δαπανήσῃ ποσὸν τι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς ἐργασίας φανείσας ἀπαραιτήτους καὶ κατεπειγούσας πρὸς καθαρισμὸν δηλ. ἢ περιτάφρευσιν μερῶν τινῶν τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν ἢ καλλίονα διατήρησιν τῶν νῦν ἐν ὑπαίθρῳ ἢ οὐ πάνυ στέρεοῖς παραπήγμασιν ἀποτεθειμένων πολυτίμων ἀρχαίων. Ἐπεστάται δὲ ὁ Κωνστ. Δημητριάδης. Ἡ δαπάνη ἀνέβη εἰς δρ. 1209,70.

Πρὸς τούτοις ἀναφέρομεν, ὅτι ἐπλήρωνεν ἡ Ἑταιρία καθ' ὅλον τὸ ἔτος μισθοὺς ἀρχαιοφυλάκων ἐν Χαιρωνείᾳ, Τανάγρα, Θεσπιαῖς, Σουνίῳ, Μυκήναις, Ναυπλίᾳ καὶ Νεμέᾳ. Εἰσῆχθησαν δὲ καὶ τινὰ λίθινα ἀρχαῖα ἀγορασθέντα χρήμασι τῆς Ἑταιρίας εἰς τὰς συλλογὰς τὰς ἐν Σπάρτῃ καὶ Τανάγρα.

Τοσαῦτα μὲν περὶ ἀνασκαφῶν καὶ τῶν αὐταῖς συνεχομένων ἐργασιῶν καὶ ἐπιμελειῶν.

Ἀγοραὶ δὲ ἐνταῦθα ἀρχαίων ἔργων τέχνης καὶ ἐπιγραφῶν πρὸς πλουτισμὸν τῶν τῆς Ἑταιρίας συλλογῶν ἐγένοντο καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὡς πάντοτε, δαπανηθέντος ποσοῦ δρ. 5901,75. Ἐκ τῶν ἀγορασθέντων δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀξιολογώτερα τὰ ἐξῆς περίπου· ἀγκύρας μολυβδίνης μέρος ἄνω, ζυγίζον 60 ὀκάδας, καὶ ἔχον ἔκτυπα γράμματα ΣΩΤΕΙΡΑ, ἀνασυρθὲν ἐκ τοῦ λιμένος Σύμης· ἀγγεῖα δύο κεράμια μετ' ἐκτύπων παραστάσεων, ἐκ Κρήτης· ἄλλα δύο ἀγγεῖα καὶ προτομὴ ἐξ ὀπτῆς γῆς, ἐκ Καλύμνου· ψήφισμα ἐκ Λαμφάκου περὶ πρεσβείας τινὸς κατὰ τὸν β' πρὸ Χρ. αἰῶνα εἰς Ῥώμην, ἐν ᾧ μνεῖα γίνεται τοῦ διασήμευ ἐκείνου ὑπάτου Τίτου Φλαμινίνου, καὶ ἄλλο αὐτόθεν, ἐν ᾧ μνεῖα τῶν ἀπογόνων τοῦ μεγάλου Θεμιστοκλέους· ἀγγεῖα τρία πήλινα ἔχοντα γραφὰς περιέργους, ἐκ Φθιώτιδος ἢ Λοκρίδος· Δημοσθέ-

νους μικρά κεφαλή λιθίνη ἐξ Ἀθηνῶν· Ὀρφεὺς κατακηλῶν τῇ κιθάρα τὰ περὶ αὐτὸν πολυειδῆ θηρία, ἐξ Αἰγίνης, ἔργον λίθινον τέχνης μὲν ὀψίας, καλῆς δὲ διατηρήσεως.

Τὸ δὲ τὰ μάλιστα δαπανηρὸν ἔργον τοῦ ἔτους τούτου ὑπῆρξε τὸ τῶν ἐσωτερικῶν μεταβολῶν καὶ τῆς εὐθετήσεως καὶ διακοσμήσεως τοῦ Μουσείου τῆς Ἑταιρίας, εἰς ὃ ἔργον, καὶ μῆπω συντελεσθὲν εἰσέτι ἐξ ὀλοκλήρου, ἐδαπανήθησαν δραχμαὶ ὑπὲρ τὰς 18 χιλιάδας. Ἐκ τούτων αἱ 1390 ἐδόθησαν διὰ συγκολλήσεις ἀρχαίων, ὁποῖαι καθ' ἕκαστον ἔτος γίνονται, αἱ δὲ λοιπαὶ διὰ ὅλως ἔκτακτα ἔργα, ἀναγκαίως ἡμῖν ἐπιβληθέντα.

Πάντες δηλ. ἤξεύρετε, ὅτι πρὸ δέκα μηνῶν ἕνεκα τῆς ἐπιστρατείας καὶ τῆς κατὰ συνέπειαν αὐτῆς συστάσεως στρατιωτικῶν νοσοκομείων ἐν τισὶ μεγάλαις οἰκοδομαῖς τῆς πρωτευούσης, διετάχθημεν παρὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ ἡμεῖς νὰ ἐκενώσωμεν τὸ μεσαῖον πάτωμα τοῦ Βαρβακείου, ἐνθα ἀπὸ τοῦ 1865 ἦσαν ἀποκείμενα τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑταιρίας. Ἐγένετο λοιπὸν ἡ μετακόμισις αὐτῶν τάχιστα ἐντὸς πέντε ἡμερῶν κατὰ τὰ τέλη Φεβρουαρίου, οὐκ ὀλίγων, λιθίνων μάλιστα, συμφορηθέντων εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ αὐτοῦ καταστήματος, ἅπερ ἤδη καὶ πρότερον ἦσαν καταγεμῆ, τῶν δὲ πλείστων πάσης ὕλης ἀρχαίων μετακομισθέντων εἰς τὸ Μετσόβειον πολυτεχνεῖον, ἐνθα παρεχωρήθη ἡμῖν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ὅχι μὲν ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ μεσαίου πατώματος, ὡς εἶχομεν εἰπεῖ πέρυσιν ἐν τῇ λογοδοσίᾳ ὅτι ἐμελλε νὰ γίνῃ, δύο δὲ εὐρεῖαι τοῦ αὐτοῦ πατώματος αἰθούσαι, δυτικὴ καὶ μεσημβρινή, αἵτινες χωροῦσι πάντως τὰ μὴ λίθινα ἀρχαῖα τῆς Ἑταιρίας, ἀλλὰ δὲν συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας, ὡς ἦτο εὐκταῖον καὶ ἐδέχθημεν, διότι οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι. Κατὰ πρῶτον δὲ ἀπετέθησαν τὰ μετακομισθέντα προσωρινῶς εἰς δύο ἄλλας αἰθούσας τοῦ ἰσογείου πατώματος,

καὶ οὕτω ἐξ ἀνάγκης κατέστησαν ἀπρόσιτα εἰς τὸ κοινόν. Ἦρξάτο δ' εὐθὺς τὸ συμβούλιον νὰ φροντίξῃ περὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῶν εὐθετήσεως εἰς τὰς ἀνω αἰθούσας, ὅπου ἐδέησε νὰ γίνωσι καὶ μετασκευαί τινες οἰκοδομικαὶ ἀπαραίτητοι, καὶ ἐγένοντο· θῆκαι δὲ καὶ βάσεις καὶ τράπεζαι πάντῶς εἶδους παρηγγέλοθησαν νέαι καὶ δὴ τοιαῦται, οἷαι νὰ συμφωνῶσι πρὸς τὰς πρότερον διὰ τὰς δύο αἰθούσας τῶν Μυκηναίων καὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων κατασκευασθείσας, καὶ ἤδη αἱ πλείσται αὐτῶν κατασκευάσθησαν. Εἶναι δὲ ἐλπίς ἐντὸς τινῶν ἔτι μηνῶν νὰ συντελεσθῇ ἡ ἐκθεσις τῶν ἀρχαίων κατὰ τινα νῦν ῥυθμὸν τελειότερον τοῦ πρώην ἐν τῷ Βαρβακείῳ καὶ ν' ἀνοιχθῇ πάλιν ἡ συλλογὴ εἰς τὸ κοινὸν καὶ πλουσιωτέρα, ἔνεκα τῶν ἐν τῷ μεταξὺ προσαποκτηθέντων ἐξ ἀγορᾶς καὶ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν.

Τοσαῦτα ἀρκείτωσαν περὶ τούτου. Ἄλλως δὲ γνωστὸν εἶναι εἰς τοὺς παρόντας, (δι' ὃ καὶ δὲν εἶναι λόγων πολλῶν χρεῖα), ὅτι ἡ συλλογὴ ἡ Αἰγυπτιακὴ τοῦ φιλογενοῦς Ἰω. Δημητρίου ἐξετέθη ἤδη πρὸ μηνῶν, πολὺ συντελέσαντος εἰς τὴν τῶν νομισμάτων κατάταξιν τοῦ ἀξίου ἡμῶν νομισματογνώμονος Ἀχιλλέως Ποστολάκκα, προσεχῶς δὲ ἀναγράφεται ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δωρητοῦ. Καὶ ἡ τῶν Ναυπλιακῶν δὲ καὶ Ἀχαρνικῶν ἀρχαίων ἐκθεσις συντελέσθη ἐν τῇ Μυκηναίᾳ αἰθούσῃ, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆ πέρυσι τὸ συμβούλιον. Ἄλλ' ὅ,τι διατελεῖ ἔτι ὄν ἀγνωστότερον τοῖς πολλοῖς τῶν ἐταίρων, εἶναι τὸ ὅτι καὶ φέτος ἐκ τῶν Μυκηναίων χαλκῶν ξιφῶν ἐρευνηθέντα τινὰ ἀκριβέστερον ἐφάνησαν ὄντα κεκοσμημένα διὰ χρυσῶν παραστάσεων περιεργοτάτων. Ἡ μελέτη αὐτῶν, καθὼς καὶ ἡ τῶν πέρυσι ἀποκαλυφθεισῶν, ἐὰν ὑπ' ἀνδρῶν ἐντρίβῶν ἐν τοῖς τοιούτοις γίνῃ ἐπιμελῶς καὶ ἀπρολήπτως, ὡς ἐμπρέπει τῇ ἐπιστήμῃ, δὲν εἶναι δυνα-

τόν νά μὴ συντελέσῃ τῷ χρόνῳ εἰς τὴν ἐξιχνίασιν τῆς ἔτι κατὰ τὸ ἀκριβὲς ἀγνοουμένης ἡλικίας καὶ καταγωγῆς πάντων τῶν Μυκηναίων ἀρχαίων.

Τὰ ἔργα ταῦτα μετακομίσεων, μετασκευῶν καὶ εὐθετήσεων ἂν καὶ πολὺ ἀπησχόλουν καὶ ἀπασχολοῦσιν ἔτι τὸν ἐπιμελητὴν τοῦ Μουσείου τῆς Ἑταιρίας Ἀθανάσιον Σ. Κουμανούδην, δὲν ἡμελήθη ὅμως καὶ ἡ σύνταξις τοῦ γενικοῦ καταλόγου τῶν ἀρχαίων (*), παρ' αὐτοῦ τὸ πλεῖστον γινομένη. Ἐκτὸς ἀρχαίων τινῶν πρὸ καιροῦ μὲν ἐμβάντων εἰς τὸ Μουσεῖον, μήπω δὲ ὄντων καταγεγραμμένων, ἐπῆλθον πολλὰ ἐν τῷ ἔτει τούτῳ καὶ ἄλλοθεν μὲν, μάλιστα δ' ἐκ Τανάγρας, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ καταγραφῶσιν. Ἐφθάσαμεν δὲ ἐν τῷ καταλόγῳ τὸν γενικὸν ἀριθμὸν 12,569 (**). Πέρυσιν ὁ ἀριθμὸς ἦτο 11,724.

(*) Τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑταιρίας, ἃ καταγράφονται εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον, εἶναι ἀποτεθειμένα ἐν διαφόροις τόποις, τὰ μὲν πλεῖστα ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Βαρβακείου καὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ πολυτεχνεῖῳ (πλὴν τῶν ἐν αὐτῷ Αἰγυπτιακῶν, Μυκηναίων, Ναυπλιακῶν, Σπαταίων καὶ Ἀχαρνικῶν, ἃ εἰς ἰδίους καταλόγους καταγράφονται) καὶ ἐν τῷ ἐθνικῷ Μουσείῳ, ὅχι ὀλίγα δὲ ἐν ταῖς περιοχαῖς τοῦ λεγομένου βουλευτηρίου, τῆς Ἀττάλου στοᾶς, τῶν Γιγάντων, τοῦ Κατηφόρη, ἔτι ἐν τοῖς ὑπαίθροις τοῦ ἐθνικοῦ Μουσείου, τῆς ἔξω τοῦ Διπύλου νεκροπόλεως, τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, τοῦ Ἀσκληπιείου, τέλος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀκροπόλει παρὰ τῷ τῶν ἀπομάχων φυλακείῳ καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ ἐκεῖ πλησίον οἰκίσκῳ, διασκευασθέντι εἰς προσωρινὸν Μουσεῖον.

(**) Σύγκριται ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐκ τῶν ἐξῆς καθ' ὕλην εἰδικῶν ἀριθμῶν. Λιθίνων 3665, χαλκῶν 927, (ἐξ ὧν 93 σταθμά), σιδηρῶν 41, μολυβδίνων 2063, (ἐξ ὧν 1108 σύμβολα καὶ 345 σταθμά), ἀργυρῶν 46, χρυσῶν 149, ὀστεινῶν 93, ὑαλίνων 236, διαφόρων ὕλων 292, πηλίνων ἀγγείων 2566, πηλ. μορφῶν 1189, πηλ. λύχνων 540, πηλ. σκευῶν 248, πηλ. θραυσμάτων 241, πηλ. πυραμιδοειδῶν καὶ κωνοειδῶν 102, πηλ. φακοειδῶν καὶ ἀρτοειδῶν 24, πηλ. λαβῶν ἀμφορέων ἐνεπιγράφων 4. Ἰστέον δέ, ὅτι αἱ λαβαὶ ἀμφορέων αἱ ἐνεπιγράφοι (ἐκ Ῥόδου, Θάσου, Πάρου, Κνίδου, Κολοφῶνος καὶ ἄλλων τόπων) συμποσοῦνται νῦν ὑπὲρ τὰς 10 χιλιά-

Δωρεαὶ ἀρχαίων εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἐγένοντο τὸ ἔτος τοῦτο πάνυ ὀλίγαι. Τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν θὰ περι-

δας, ἐξ ὧν μέγα μέρος ἐξεδόθη ὑπὸ A. Dumont ἐν τῷ βιβλίῳ Incriptions céramiques de Grèce, Paris, 1871.

Νομίσματα δὲ ὑπάρχουσι τὰ ἐξῆς

Χρυσᾶ.

Ἑλληνικόν (ἐξ ἠλέκτρου).....	4
Ῥωμαϊκὰ (ὧν τὸ ἐν νομισματοσίημον).	3
Βυζαντινά	247
Βενετικά	5
Κουφικόν καὶ Περσικόν.	2
	<u>258</u>

Ἄργυρᾶ.

Ἑλληνικά	564
Ῥωμαϊκὰ (ἐν οἷς καὶ ἐκ κράματος billon).	238
Παρθικῶν βασιλέων.....	167
Βυζαντινῶν, μέσων καὶ νεωτέρων χρόνων.....	104
	<u>1073</u>

Ἐκ κράματος ροτίν.

Numi Alexandrini	<u>462</u>
------------------------	------------

Κίβδηλα νεώτερα.

Ἄργυρᾶ	12
Χαλκᾶ	12
	<u>24</u>

Ἄλλα δὲ χαλκᾶ ἔτι ὑπάρχουσιν διαφόρων ἔθνῶν καὶ ἐποχῶν, ἀκατάτακτα ὑπὲρ τὰς 20 χιλιάδας, ὧν τὰ πλεῖστα ἐντελῶς ἄχρηστα ὡς ἐφθαρμένα.

Ἐτι σημειοῦμεν ὅτι τῶν πηλίνων τῆς Ἑταιρίας ἀγγείων ὑπάρχει γαλλιστὶ ἐκδοδόμενος κατάλογος ὑπὸ M. Collignon, τυπωθεὶς ἐν Παρισίοις τῷ 1878, τῶν δὲ πηλίνων μορφῶν ὡσαύτως γαλλιστὶ ὑπὸ J. Martha, ἐν Παρισίοις, 1880. Ἐν δὲ τῷ πέρυσιν ἐκδοθέντι βιβλίῳ τοῦ L. v. Sybel τῷ ἐπιγραφομένῳ Katalog der Sculpturen zu Athen, Marburg, 1881, εἴδομεν ὅτι καὶ τὰ τῆς Ἑταιρίας λίθινα γλυπτὰ περιεγράφησαν σχεδὸν πάντα. Ἀναφέρομεν καὶ τὸν ἐξῆς ἐπίτομον κατάλογον τῶν Ἀθήνησι Μουσείων Die Museen Athens, von Dr A. Milchhöfer. Athen, Karl Wilberg, 1881. Ἄς εὐχρηθῶμεν δὲ καὶ Ἑλληνικοῦ καταλόγου ἔκδοσιν.

ληφθῶσιν εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην ὅταν τυπωθῆ. Ἀνεγράφοντο δὲ μετ'εὐγνωμοσύνης καὶ ἐν δηλώσεσιν, ἃς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑταιρίας κατεχώριζεν ἐκάστοτε εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς πρωτευούσης.

Μετὰ τὰ εἰρημμένα ἔχομεν ἔτι ν' ἀναφέρωμεν πράξεις τινὰς καὶ βουλεύματα καὶ εὐχὰς ὑπὲρ γενικωτέρων συμφερόντων τῆς ἀρχαιολογίας.

Ἐξηκολούθησε τὸ συμβούλιον δι' ὅλου τοῦ ἔτους προκαταβάλλον ὑπὲρ τοῦ δημοσίου διὰ τε τὴν οἰκοδομὴν τῆς βορείας πτέρυγος τοῦ ἐθνικοῦ Μουσείου καὶ δι' ἄλλας δαπάνας ἀρχαιολογικὰς τοῦ κράτους ἐν Ὀλυμπίᾳ, Δῆλῳ, Ὀρχομενῷ, Σπάρτῃ, Λαυρίῳ καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς ἐκάστοτε παρίστατο χρεῖα ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας μὴ προβλεφθεῖσα ἐν τῷ τοῦ κράτους προϋπολογισμῷ, πρὸ πάντων δὲ δι' ἀγορὰν γηπέδων καὶ οἰκιῶν ἐν Ἐλευσίῃ χάριν μελλουσῶν ἀνασκαφῶν.

Ἐτι δ' ἐσχάτως ἔγραψε τὸ συμβούλιον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ὅτι πρὸς ἐξοικοδόμησιν καὶ ἄλλης ἔτι τρίτης πλευρᾶς τοῦ ἐθν. Μουσείου προθύμως ἡ Ἑταιρία θέλει προκαταβάλλει τὴν δαπάνην κατὰ τὰ πρότερον συμφωνηθέντα, δηλ. τὴν ἄνευ τόκου ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ ἀπόληψιν τῶν χρημάτων. Εἰς τοῦτο δὲ προέβη τὸ συμβούλιον βλέπον, ὅτι ὁ ἐν ταῖς δυοῖν συντελεσθείσαις τοῦ Μουσείου πλευραῖς χώρος οὐδόλως ἐξαρκεῖ νὰ περιλάβῃ τὰ ὑπάρχοντα λίθινα γλυπτὰ τοῦ κράτους καὶ τῆς Ἑταιρίας, τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐσκορπισμένα εἰς διάφορα μέρη, οὐκ ὀλίγα δὲ νὰ κῆνται καὶ εἰς τὸ ὑπαιθρον. Εἶχε δὲ τὸ συμβούλιον τὴν πεποιθήσιν, ὅτι τὴν δήλωσιν ταύτην πρὸς τὴν κυβέρνησιν ποιῶν διηρμήνευσε τὴν γνώμην τῆς ὀλομελείας τῶν ἐταίρων, τὴν πρὸ δύο ἐτῶν ἐν γενικῇ συνελεύσει περὶ ἐξοικοδόμησεως τοῦ Μουσείου ἐκ-

φρασθεῖσαν. Ἐλπίζομεν δέ, ὅτι τὸ ὑπουργεῖον θέλει τα-
χέως διατάξει τὴν ἑναρξιν τοῦ ἔργου.

Ῥητέον δὲ καὶ τοῦτο παρ' ἡμῶν, ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐ-
σχάτως ὑπὲρ ἀνιδρύσεως καὶ εὐθετήσεως τῶν νῦν ἐν τῷ
ἔθν. Μουσεῖῳ χαμαὶ κειμένων μεγάλων ἀγαλμάτων ἐποί-
ησέ τινα ἀνακοίνωσιν εἰς τὸ ἡμέτερον συμβούλιον, ἀνα-
τιθεῖσα εἰς αὐτὸ τὴν ἐργασίαν ταύτην καὶ ἅμα παραγ-
γέλλουσα τῷ γενικῷ ἐφόρῳ τῶν ἀρχαιοτήτων νὰ παρά-
σχη τὴν συνδρομὴν του. Ἀλλὰ ἡ περὶ τοῦ ὅσον σπου-
δαίου τόσον καὶ δυσχεροῦς τούτου πράγματος διάσκεψις
ἐν τῷ συμβουλίῳ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ περανθῇ κατὰ τὰς
τελευταίας τοῦ ἔτους ἡμέρας, καὶ οὕτω ἀνατίθεται ἀναγ-
καίως εἰς τὸ μεθ' ἡμᾶς συμβούλιον.

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν καὶ τὸ ἐξῆς· ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ τὸ
συμβούλιον, μετὰ ὄριμον ἐπὶ πλείονας συνεδριάσεις διά-
σκεψιν, ἐδήλωσε διὰ μακροῦ ὑπομνήματος εἰς τὴν κυβέρ-
νησιν, ὅτι ἡ τοῦ ἔθνους τιμὴ καὶ τὸ τῆς ἐπιστήμης συμ-
φέρον ἀπαιτοῦσι ταχεῖαν τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ἐν Δελφοῖς
ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνθα πιθανῶς σώζονται ὑπὸ τὰς
καλύβας τῶν κατοίκων καὶ τὰ ἐκ τοῦ μακροῦ χρόνου σω-
ρευθέντα χώματα ἐπιστημονικοὶ θησαυροί, ἰσότιμοι ἴσως
τῶν ἀρτίως ἐν Ὀλυμπίᾳ εὑρεθέντων. Ὑπεσχέθη δὲ τὸ
συμβούλιον, ὅτι ἀμέσως ἐπιχειρεῖ τὴν ἀνασκαφὴν πάσης
τῆς τοῦ ἱεροῦ χώρου ἐκτάσεως, χρήμασι τῆς Ἑταιρίας,
ἂν ἡ κυβέρνησις σπεύσῃ νὰ ἐξαγοράσῃ τὰς τῶν κατοί-
κων οἰκίας καὶ μετοικίση αὐτοὺς ἀλλαχοῦ που, καθὼς
πρὸ ὀκτῶ ἐτῶν ἐγένοντο περὶ τούτου διαπραγματεύσεις
τινές, αἱ ὁποῖαι ὅμως ὕστερον διεκόπησαν.

Δὲν ἠξέυρομεν δὲ ἂν πρέπη καὶ φέτος νὰ ἐπαναλάβω-
μεν ὅπερ δις ἤδη ἐν ταῖς λογοδοσίαις ἡμῶν ταῖς ἐτησίαις
εἶπομεν, ὅτι δηλ. δὲν κατωρθώθη ἔτι νὰ συζητηθῇ ἐν τῇ
βουλῇ τὸ περὶ ἀδικημάτων κατὰ τῶν ἀρχαιοτήτων νομο-

σχέδιον, τὸ πρὸ τριετίας συνταχθὲν καὶ εἰσαχθὲν εἰς αὐτὴν ἐν ἀποφράδι ἴσως ἡμέρα καὶ ὥρα.

Τελευταῖον λέγομεν, ὅτι τὸ συμβούλιον διὰ δύο ἀναφορῶν τοῦ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, τῇ 20 Ἀπριλίου καὶ τῇ 2 Δεκεμβρίου, συνέστησε τοὺς ἱκανὸν ἤδη χρόνον ἐκτάκτως εἰς ἀρχαιολογικὰ ἔργα ὑπηρετήσαντας Κωνστ. Δημητριάδην καὶ Δημ. Φίλιον, ἵνα διορισθῶσι τακτικοὶ ἔφοροι ἀρχαιοτήτων, ἐπαξίως τῆς δειχθείσης ἱκανότητός των. Καὶ ὁ μὲν Δημητριάδης ἤδη καὶ διορίσθη πρὸ μηνῶν, τὸ δ' αὐτὸ ἀπεκδεχόμεθα καὶ περὶ τοῦ Φιλίου, ἀναγνωρίζουσης τῆς κυβερνήσεως, ὅτι οἱ ὑπάρχοντες ἔφοροι δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰ τῆς πολλῆς ὑπηρεσίας ἐξ ὅτου μάλιστα ἐπεξετάθησαν τὰ ὅρια τοῦ βασιλείου.

Ταῦτα εἶχε νὰ ἐκθέσῃ ἐνώπιόν σας τὸ συμβούλιον.

Μετὰ ταῦτα παρελθὼν ὁ ταμίας τῆς Ἑταιρίας Π. Ἐμ. Γιαννόπουλος ἀνέπτυξε προφορικῶς τὸν ἰσολογισμόν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ἔτους, διανεμηθέντα καὶ ἐντύπως εἰς τοὺς ἐταίρους, ὡσαύτως δὲ ἀνέπτυξε καὶ τὸν καταστρωθέντα ὑπ' αὐτοῦ πίνακα τῶν ἀπολογισμῶν τῆς Ἑταιρίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1858 ἕως 1881 καὶ τοῦτον ἐντύπον, καθ' ἣν ἀνάπτυξιν ἐδείχθη διαφορὰ πλεονάσματος εἰσπράξεων ἐκ λογιστικῶν παραπτωμάτων τοῦ πρώην ταμίου τῆς Ἑταιρίας μακαρίτου Γ. Καραμάνου πρὸς ζημίαν του, δρ. 300, τὰς ὁποίας δικαιοῦνται νὰ ἀπολάβωσιν οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, ἂν τὰς ζητήσωσι μεθ' ὃ ἡ συνέλευσις ἐξέλεξεν ἐλεγκτὰς τῶν λογισμῶν τοὺς κ. Ἰω. Ζωγράφον, Σ. Λάμπρον καὶ Α. Ραγκαβῆν καὶ οὕτω διελύθη.

ΕΣΟΔΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Εσόδων και Εξόδων της Αρχαιολογικής Εταιρίας δια τὸ ἔτος 1881.

ΕΣΟΔΑ.				ΕΞΟΔΑ.			
ΥΠΟΛΟΙΠΟΝ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ	31 Δεκεμβρίου 1880	Δρ.	4003 10	ΓΡΑΦΕΙΟΝ	Προσωπικόν	Δρ.	3840
»	Τακτικά	»	5173 20	»	Γραφική ὕλη, χάρτης, τυπωτικά, ταχυδρομικά κλπ.	»	1167 35
»	Εἰδικά	»	2000	»	Βιβλιοθήκη, ἀγορά βιβλίων καὶ δετικά	»	239 75
ΤΟΚΟΙ	Ἐν γένει ἐκ χρεωγράφων	»	20742 21	ΜΟΥΣΕΙΑ	Προσωπικόν	»	678
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	Μέρισμα 22 μετοχῶν δύο ἐξαμηνίων	»	5192	»	Ἀρχαιοθῆκαι, συγκολλήσεις κλπ.	»	18264 15
ΔΗΜΟΣ. ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	Ἐξαργύρωσις κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν	»	25934 21	»	Ἀγορά ἀρχαίων	»	5933
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	Ἀπόληψις λογαριασμῶ Δημοσίου	»	10998 37	ΑΡΧΑΙΑ	Ἀνασκαφαί	»	10284 45
»	» Ἐταιρίας	»	152701 10	ΕΠΑΡΧ. ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ	Προσωπικόν ἐφόρων, φυλάκων κλπ. καὶ ἐξοδα τῶν κατὰ τὰς ἐπαρχίας μουσείων καὶ μνημείων	»	9071 07
ΒΙΟΜΗΧ. ΤΡΑΠΕΖΑ	»	»	3160	ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	Λογαριασμῶ Δημοσίου	»	43559 97
ΜΟΥΣΕΙΑ	Εἰσιτήρια εἰς αὐτὰ	»	134763 95	»	» Ἐταιρίας	»	3660
ΕΝΟΙΚΙΑ	Ἀκινήτων	»	1408 84	ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	Ἀγορά τοιούτων	»	47219 97
ΔΙΑΦΟΡΑ	»	»	550	ΤΟΚΟΙ	Δεδουλευμένοι ἀγορασθέντων χρεωγράφων	»	110905 10
ΛΑΧΕΙΟΝ	Περίοδος Ε'	»	155 87	ΑΚΙΝΗΤΑ	Ἀνάκτησις τῆς ἐν Κηφισίᾳ οἰκίας	»	1215 55
»	» Β'	»	93444 98	ΒΙΟΜΗΧ. ΤΡΑΠΕΖΑ	Ἐπιστραφέντα αὐτῇ	»	6321
»	»	»	302 40	ΔΙΑΦΟΡΑ	Ἐκμαγεῖα ἀρχαίων διὰ ξένα Μουσεία κλπ.	»	173423 72
			93747 38	ΛΑΧΕΙΟΝ	Περίοδος Ε'	»	35028 03
				»	» ΣΤ'	»	250
				ΥΠΟΛΟΙΠΟΝ ΤΑΜΕΙΟΥ	Μεταφερόμενον εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ 1882	»	35278 03
							8954 63
							434596 02
							434596 02

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1881

Μ ε ρ ί δ ε ς	Υπόλοιπα 31 Δεκεμβρίου 1880		Πράξεις κατὰ τὸ 1881		Υπόλοιπα 31 Δεκεμβρ. 1881		Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς
	Χρέωσις	Πίστωσις	Χρέωσις	Πίστωσις	Χρέωσις	Πίστωσις	
ΑΚΙΝΗΤΑ	Οικόπεδον ἐν Ἀθήναις καὶ οἰκία ἐν Κηφισίᾳ	11000	6321	(α) 17321	(α) ΑΚΙΝΗΤΑ	κατὰ λ/σμὸν τοῦ 1880 Δρ. 11000:—	
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	12 μετοχαὶ αὐτῆς	39600	8400	(β) 48000	»	1881 » 17321:—	6321:—
»	Κατάθεσις ἐντοκος	10061		10061	(β) ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΑ	μετοχαὶ αὐτῆς »	1880 » 39600:—
ΔΗΜ. ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	Ὅμολογιαὶ διαφόρων ἐθν. δανείων	211899 50	110905 10	(γ) 311806 23	»	1881 » 48000:—	8400:—
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	Λογαριασμῶ Δημοσίου	152336 70	43559 97	(δ) 43195 57	(γ) ΔΗΜΟΣ. ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	»	1880 » 211899:50
»	» Ἐταιρίας	600	3660	1100	»	1881 » 311806:23	99906:73
ΒΙΟΜΗΧ. ΤΡΑΠΕΖΑ	Ἀνοικτὸς λογαριασμὸς		173423 72	134763 95	(δ) ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	ἐν γένει »	1880 » 152936:70
ΤΑΜΕΙΟΝ	Υπόλοιπα τῆς 31 Δεκεμβρίου καὶ πιστοχρεώσεις τοῦ ἔτους	4003 10	430592 92	425641 39	»	1881 » 44295:57	108641:13
		(ζ) 429500 30	(ζ) 49426 93	776862 71	(ε) ΒΙΟΜΗΧ. ΤΡΑΠΕΖΑ	»	1880 » 49426:93
				429500 30	»	1881 » 10767:16	38659:77
				1206363 01	(ε) ΥΠΟΛΟΙΠΑ	»	1880 » 4003:10
				776691 74	»	1881 » 8954:63	4951:53
				(η) 429671 27	Ἴσοζύγιον	(η) 429671 27	
							Πλεῖστον Δρ. 158239:03
							Ἀύξησις τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας τὸ 1881 Δρ. 49597:90
							(ζ) Δ/σμός τοῦ ἔτους 1880
							Χρέωσις » 429500:30
							Πίστωσις » 49426:93
							380073:37
							429671:27
							(η) 1881
							Διαφορὰ ἐπὶ πλέον ἴση τῇ ἄνωτέρῳ 49597:90

Ἐν Ἀθήναις τὴν 5 Ἰανουαρίου 1882.

Ὁ Ταμίαις

Π. ΕΜ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΑΥΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1858—1881.

Α. ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ		1858-59	1859-60	1860-61	1861-62	1862-63	1863-64	1864-65	1865-66	1866-67	1867-68	1868-69	1869-70	1870-80	1881	Όλον
ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ	Ἐτήσια	5161 82	9535 29	10791 23	6521 82	6925 41	2307 —	5323 13	7984 24	4444 95	8054 60	6188 80	7840 —	54943 58	5173 20	144166 59
»	Ἐκτακτοί	1452 36	2832 —	6424 76	3145 66	3308 10	560 —	1306 —	1403 —	720 40	1830 —	1000 —	19070 50	43552 78
»	Ἐιδικοί	44995 —	2000 —	46995 —
ΤΟΚΟΙ	Ἐν γένει	2500 —	752 —	872 —	935 77	972 —	484 —	1673 75	2534 —	2467 —	2494 —	2481 —	16124 80	243373 85	25934 21	303355 23
ΜΟΥΣΕΙΑ	Ἐξ εἰσιτηρίων	3534 —	1408 84	4992 84
ΑΚΙΝΗΤΑ	Πώλησις ἀκινήτων	41490 —	41490 —
»	Ἐνοίκια	550 —	550 —
ΔΙΑΦΟΡΑ	47 —	199 50	4 15	29 50	2 50	1042 40	155 87	1447 92
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ	καὶ φυλλάδια λογοδοσίας	129 50	324 50	188 50	60 —	59 —	15 90	166 —	990 65	1934 05
ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ	5000 —	5000 —
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	746 50	1000 —	13 —	167 —	1926 50
ΛΑΧΕΙΟΝ	728 77	725 77	407797 44	93747 38	502999 36
ΤΑΜΒΙΟΝ	Ἵπόλοιπα διαχειρίσεως προηγουμένων ἐτῶν	2367 95	2367 95
ΔΑΝΕΙΑ	72500 —	72500 —
ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	156179 02	10998 37	167177 39
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	Ἀποληφθεῖσαι	122646 84	153861 10	278507 94
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	(Τρεχούμενος λογαριασμός)	252655 —	134763 95	387418 95
ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΑΙ	14148 50	14148 50
		12210 40	13345 06	18104 99	11349 75	12905 01	2933 50	7886 53	12042 24	8377 45	12370 40	10515 70	23130 80	140954 38	430592 92	4987534 —

Β. ΠΛΗΡΩΜΑΙ		1858-59	1859-60	1860-61	1861-62	1862-63	1863-64	1864-65	1865-66	1866-67	1867-68	1868-69	1869-70	1870-80	1881	Όλον
ΓΡΑΦΕΙΟΝ	Προσωπικόν, τυπωτικά, έξοδα διάφορα καὶ Βιβλιοθήκη	2152 05	1895 24	3219 05	2398 15	1782 93	829 30	1059 40	1277 15	993 95	1123 75	859 50	1374 75	27323 15	5247 10	51535 17
ΜΟΥΣΕΙΑ	Ἀρχαιοθῆκαι, φυλακεία, ἐπισκευαὶ ἔ συγκολλήσεις ἀρχαίων	268 65	81 90	90 96	2213 13	555 35	206 93	543 30	340 60	43562 26	18942 15	66805 23
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ	2663 17	3393 50	2371 —	1583 08	1413 30	2662 55	2376 30	5732 15	8541 85	4913 25	13065 —	68021 31	5933 —	122669 46
ΑΡΧΑΙΑ	Ἀνασκαφαὶ ἐν γένει	6504 70	4950 35	11040 44	3649 76	12863 75	1556 85	1963 35	6066 70	1521 35	1425 35	7596 90	258583 91	10284 45	328007 86
»	Ἐπισκευαὶ καὶ ἀναστηλώσεις μνημείων	159 60	581 —	553 80	2227 10	1029 10	35 —	1162 35	18174 02	23921 97
ΕΠΑΡΧΙΑΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ	Προσωπικὸν φυλάκων, ἐπαρχιακῶν Μουσείων καὶ μνημείων	36272 34	9071 07	45343 41
»	Περισυναγωγή καὶ μεταφορὰ ἀρχαίων	3702 53	3702 53
ΤΟΚΟΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ	6042 17	4215 55	7257 72
ΔΙΑΦΟΡΑ	Ποσοτὰ εἰσπράκτορος, ἐμμεγεία ἀρχαίων κλπ.	2731 98	900 25	3632 23
»	Προτομαὶ προέδρων Ἐταιρίας	1000 —	900 —	1900 —
»	Συνδρομαὶ εἰς ξένους πρὸς συντέλεσιν ἀνασκαφῶν	500 —	500 —
ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΑ	158 20	28 —	93 10	164 45	424 96	274 68	969 13	2112 52
ΛΑΧΕΙΟΝ	167796 68	35278 03	203074 71
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ ΑΠΟΔΗΠΤΕΔΙ	282626 89	47219 97	329846 86
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	(Τρεχούμενος λογαριασμός)	203228 07	173423 72	376651 79
ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	1390 —	187661 96	110905 10	299957 06
ΜΕΤΟΧΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ	12397 65	12397 65
ΔΑΝΕΙΑ	1000 —	72500 —	72500 —
ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΑΙ	12139 20	12139 20
ΑΚΙΝΗΤΑ	7000 —	6321 —	13321 —
ΥΠΟΛΟΙΠΑ	8954 63
		8816 35	10089 76	19206 79	10646 01	17527 51	4074 55	6968 31	12026 38	3967 25	10297 49	9406 08	23446 38	1411264 12	425641 39	1987231 —

Διαφορὰ πλεονάσματος εἰσπράξεων ἐκ λογιστικῶν παραπτώματων τοῦ πρῶην ταμίου τῆς Ἐταιρίας μακαρίτου Καρμαῖνου πρὸς Ζημίαν του

300

Ἴσον τῷ ἀνωτέρῳ ἀθροίσματι τῶν εἰσπράξεων 1987534

Ἐν Ἀθήναις τῆν 5 Ἰανουαρίου 1882.

Ὁ Ταμίος
 Η. Ἡμ. Γιαννοπούλος

Μετὰ δύο δὲ ἑβδομάδας, ὡς κελεύει ὁ ὀργανισμός, ἤτοι τῇ 31 Ἰανουαρίου 1882, ἡμέρᾳ Κυριακῇ ὥρᾳ 10 π. μ. συνελθόντων αὖθις ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐταίρων ἑβδομήκοντα πέντε, ὁ πρόεδρος προσεκάλεσε τὴν ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπὴν νὰ ἀναγνώσῃ εἰς τοὺς ἐταίρους τὴν ἐκθεσίαν τῆς. Ὅθεν παρελθὼν ὁ εἰσηγητὴς αὐτῆς Ἰ. Ζωγράφος ἀνέγνω τὰ ἐξῆς:

Πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας.

Κύριοι,

Ἐπιθεωρήσαντες τοὺς λογαριασμοὺς τῆς Ἑταιρίας, καθὰ ἐν τῇ τελευταίᾳ συνελεύσει ἐνετείλασθε ἡμῖν, εὖρομεν τούτους ἐν ἀρίστη τάξει.

Παρεβάλομεν, τουτέστι, τὰ διπλότυπα τῶν εἰσπράξεων τοῦ ἤδη λήξαντος ἔτους πρὸς τὰ ἐν τῷ καθημερινῷ, τῷ καὶ βιβλίῳ τοῦ Ταμείου, ἀναγραφόμενα ἔσοδα καὶ εὖρομεν, ὅτι ἅπαντα τὰ ἐν τοῖς διπλοτύποις ἀναφερόμενα ποσὰ εἰσὶν ἐγγεγραμμένα ἐν τοῖς ἐσόδοις τοῦ βιβλίου τούτου. Ὅσαύτως δὲ ἀντιπαρεβάλομεν τὰ ἐντάλματα τῶν πληρωμῶν πρὸς τε τὰ δικαιολογητικὰ καὶ τὰ στελέχη αὐτῶν καὶ εὖρομεν, ὅτι ὅλαι αἱ δαπάναι εἰσὶν ἀκριβῶς ἐγγεγραμμέναι ἐν τοῖς ἐξόδοις τοῦ ἰδίου βιβλίου. Κατὰ συνέπειαν παρατηρήσαμεν, ὅτι αἱ εἰσπράξεις καὶ αἱ πληρωμαὶ ἀνῆλθον εἰς Δραχ. 434,596,02, ὡς ἀνέφερε καὶ ὁ δημοσιευθεὶς ἰσολογισμός.

Λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐν τῷ Ταμείῳ ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον εἰς μετρητὰ κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐκ Δραχ. 4,003.10, προσέτι δὲ, ὅτι αἱ πληρωμαὶ περιέχουσι καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ταμείου τὸ μεταφερόμενον εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ 1881 ἐκ Δραχ. 8,957.63, παρατηροῦμεν, ὅτι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὑπολοίπων τούτων

αἱ μὲν πραγματικαὶ εἰσπράξεις τοῦ Ταμείου ἀνῆλθον εἰς Δραχ. 430,592.92, αἱ δὲ πραγματικαὶ πληρωμαὶ εἰς Δραχ. 425,641.39, ὡς ἐξετέθησαν ταῦτα καὶ ἐν τῇ σχετικῇ στήλῃ τοῦ δημοσιευθέντος πίνακος τῶν ἀπολογισμῶν τῆς Ἐταιρίας.

Ἐὰν ὅμως ἀφαιρεθῶσιν ἕκ τε τῶν εἰσπράξεων καὶ τῶν πληρωμῶν αἱ ἀπλαῖ μετατροπαὶ τῶν κεφαλαίων, ἤτοι ἕκ μὲν τῶν πραγματικῶν εἰσπράξεων, ἀνερχομένων εἰς Δραχ. 430,592.92,

1) ἡ ἐξαργύρωσις τῶν κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν ἕκ Δραχ. 10,998.57

2) ἡ ἀπόληψις τῶν λ/μῶ τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Ἐταιρίας προκαταβολῶν ἕκ Δραχ. 155,861.10

3) τὰ ληφθέντα ἕκ τοῦ ἀνοικτεῦ λ/μοῦ τῆς Βιομηχανικῆς Τραπεζῆς Δραχ. 134,763.95 301,623.42,

τότε παρατηροῦμεν, ὅτι τὰ πραγματικὰ ἔσοδα τῆς Ἐταιρίας κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀνῆλθον μόνον εἰς Δραχ. 128,969.50.

Ἐκ δὲ τῶν πραγματικῶν πληρωμῶν ἀνερχομένων, ὡς εἴρηται, εἰς Δραχ. 425,641.39, ἔὰν ὡσαύτως ἀφαιρεθῶσι

1) αἱ λ/μῶ τοῦ Δημοσίου ἐντὸς τοῦ ἔτους γενόμεναι προκαταβολαὶ ἕκ Δραχ. 43,559.97

καὶ αἱ λ/μῶ τῆς Ἐταιρίας προκαταβολαὶ 3,660.—

2) ἡ ἀγορὰ χρεωγράφων ἕκ Δραχ. 110,905.10

Εἰς μεταφορὰν Δραχ. . . . 158,125.07

Ἐκ μεταφορᾶς	158,125.07	425,641.39
3) ἡ ἀνάκτησις τῆς ἐν Κη- φισίᾳ οἰκίας δραχ.	6,321.—	
4) τὰ ἐπιστραφέντα τῇ Βιο- μηχανικῇ Τραπεζῇ	173,423.72	
ἦτοι ἀφαιρεθῶσι τὸ ὅλον δραχ.	337,869.79	337,869.79
ἔχομεν ἔξοδα πραγματικά	Δραχ.	87,771.60
καὶ περίσσευμα τῶν ἐσόδων	»	128,969.50
ἀπέναντι τῶν ἐξόδων	»	
		87,771.60
Ἐκ δραχ.		41,197.90

Προστιθεμένων δ' εἰς τὸ περίσσευμα τοῦτο καὶ τῶν Δραχ. 8,400, αἵτινες προσετέθησαν ἐν τῇ καταστάσει ὡς αὐξήσις τῆς περιουσίας τῆς Ἑταιρίας λόγῳ τῆς ἐπισυμβάσεως ὑπερτιμήσεως τῶν μετοχῶν τῆς Ἑθν. Τραπεζῆς, αἱ ὁποῖαι ὑπελογίσθησαν φέτος ἀρκετὰ μετρίως πρὸς Δραχ. 4000 ἐκάστη, ἔχομεν ὀλικὴν αὐξήσιν τῆς περιουσίας τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο :

ἐκ Δραχ. 49,597.90

Ὡστε καὶ διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ τούτου ἐπικυροῦται τὸ ἀκριβὲς τῆς ἐν τῷ ἰσολογισμῷ ἐξαγομένης αὐξήσεως τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μέχρι τοῦ τρέχοντος ἔτους.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον ἐνεργεῖται τὸ λαχεῖον τῆς Ἑταιρίας, ἐξ οὗ πηγάζει τὸ ἥμισυ ὡς ἔγγιστα τῶν προσόδων αὐτῆς, εἰσπράττονται δὲ καὶ τὰ μερίσματα τῶν μετοχῶν καὶ τινες τόκοι, ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον πρὸς μείζονα ἀκρίβειαν τοῦ ἐλέγχου νὰ λάβωμεν γνῶσιν, καθ' ἃ ἠξίωσεν ὁ Κ. Ταμίας, τῆς λογιστικῆς καταστάσεως καὶ τούτου τοῦ μηνὸς μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐξελέξεως, γενομένης τῇ 26ῃ λήγοντος. Διὸ φέρομεν εἰς γνῶσιν τῆς συνελεύσεως τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ταύτης τῆς ἐρεύνης. Μέχρι τῆς 26^{ης}, δηλαδή, ἀνῆλθον αἱ εἰσπράξεις μετὰ

τοῦ κατὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους ὑπολοίπου εἰς Δραχ. 64, 237, αἱ δὲ πληρωμαί, ἐν αἷς τὴν πρωτίστην κατέχει θέ-
σιν ἢ ἐκ Δραχ. 56000 ἐπιστροφή εἰς τὸν ἀνοιχτὸν λ/μὸν
τῆς βιομηχ. τραπέζης, εἰς Δραχ. 62,898.91. Ὡστε κατὰ
τὴν ἡμέραν τῆς ἐξελέγξεως ὑπῆρχον ἐν τῷ Ταμείῳ με-
τρηταὶ μόνον Δραχ. 1,338.09.

Εἰδικώτερον δὲ ἢ τοῦ μηνὸς τούτου κατάστασις τοῦ τα-
μείου ἔχει ὡς ἐξῆς:

Εἰσπράξεις ἀπὸ τῆς 1^{ης} μέχρι τῆς 26^{ης} Ἰανουαρίου
κατὰ τὰ διπλότυπα ἀπὸ ἀριθ. 1—6.

Ὑπόλοιπον 31 ^{ης} Δεκεμβρίου	Δραχ.	8,954.63
Λαχεῖον Ε'. περιόδου	»	3,181.68
Μέρισμα 22 μετοχῶν ἐθν. Τραπέζης	»	2,978.—
Τόκοι ἐντόκου καταθέσεως	»	326.45
Λαχεῖον ΣΤ'. περιόδου	»	48,704.24
Συνδρομαὶ τακτικάι	»	100.—
	Δρ.	<u>64,237.00</u>

Αἱ δὲ πληρωμαὶ κατὰ τὰ ὑπ' ἀριθ. 1—10 ἐντάλματα
ἀπὸ 1^{ης} μέχρι τῆς 26^{ης} Ἰανουαρίου ἔχουσιν ὡς ἔπεται:

Ἐπαρχιακαὶ Ἀρχαιότητες	Δραχ.	716.20
Μουσεῖα	»	812.40
Ἀγορὰ ἀρχαίων	»	204.—
Λαχεῖον Ε'. περιόδου	»	3,181.68
Ἀνασκαφαί	»	177.50
Προκαταβολαὶ Δημοσίου	»	1,807.13
Βιομηχανικὴ Τράπεζα	»	56,000.00
	Δραχ.	<u>62,898.91</u>
Μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ	»	1,338.09
	Δραχ.	<u>64,237.00</u>

Ὡς πρὸς τὰ χρεώγραφα, ἅτινα κέκτηται ἡ Ἑταιρία,
παρητηρήσαμεν ἐκ τῶν ἐπιδειχθέντων ἡμῖν ἀποδεικτικῶν

τῶν καταθέσεων, ὅτι κατὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 26,638 καὶ ἀπὸ 9 Ἰουλίου 1879 συμβόλαιον τοῦ ἐνταῦθα συμβολαιογράφου Γ. Ἀντωνιάδου καὶ κατὰ τὰς ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1880 καὶ 19 Φεβρουαρίου 1881 ἀποδείξεις τῶν διαχειριστῶν τῆς Βιομηχ. Τραπεζῆς ὑπάρχουσι κατατεθειμένα παρὰ τῆς Τραπεζῆς ταύτης:

- 1) 266 ὁμολογίαι τοῦ δανείου τῶν 4 ἑκατομ.
- 2) 469 » » » » 28 » (πρὸς 9 %)
- 3) 156 » » » » 6 »
- 4) 135 » » » » 60 »
- 5) 11 » » » » 28 » (πρὸς 8 %)
- 6) 91 » » » » 10 »
- 7) 12 ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς, ἧτοι ὅλοι οἱ τίτλοι δανείων καὶ μετοχῶν, ὧν ἡ Ἑταιρία εἶναι ἰδιοκτῆτρια.

Τέλος ἐθεωρήσαμεν ἐντὸς τῶν ἡμετέρων καθηκόντων νὰ ἐξελέγξωμεν καὶ τὴν εἰδικὴν διαχείρισιν τοῦ λαχείου τῆς Ἑταιρίας. Παρατηρήσαμεν δὲ, ὅτι ἐπωλήθησαν κατὰ τὴν ἕκτην περίοδον αὐτοῦ ἐν ὅλῳ κληροὶ 30,660, ὧν ἡ ὅλικὴ ἀξία πρὸς Δραχ. 3.36 ἀνέρχεται εἰς Δραχ. 103,017.60.

Ἐκ τούτων εἰσεπράχθησαν	
πραγματικῶς Δραχ.	86,815.79
Καθυστεροῦντα »	2,252.88
Ἐπληρώθησαν προμήθειαι »	9,923.77
Διάφορα ἔξοδα, ἐκτύπωσις κτλ. »	4,025.16

Δραχ. 103,017.60

Ἐκ τῶν πραγματικῶς εἰσπραχθεισῶν Δρ. 86,815.79
παρεδόθησαν εἰς τὸν Ταμίαν

Δραχ. 55,704.24

Εἰς μεταφορὰν Δραχ.	55,704.24	86,815.79
-----------------------------	-----------	-----------

Ἐκ μεταφορᾶς Δραχ.	55,704.24	86,815.79
ὑπάρχουσιν εἰς μετρητὰ ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ λαχείου πρὸς πληρωμὴν τῶν κερδησάντων κλήρων, ἅτινα καὶ ἠριθμή- σαμεν Δραχ.	27,731.01	
ὁκτὼ χρηματικὰ γραμ- μάτια »	2,473.34	
μία ἐπιταγὴ τῆς ἐθν. Τραπέζης »	907.20	
	<hr/>	
Δραχ.	86,815.79	

Ὡστε καὶ αὕτη ἡ διαχείρισις ἔχει καλῶς.

Ἄν καὶ ἀπέναντι τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, ἥτοι τῆς ἀποκαλύψεως καὶ διασώσεως τῶν ἀρχαίων μνημείων, ὃν κυρίως προτίθεται ἡ ἡμετέρα Ἑταιρία, ἡ ἐνεργητικὴ ἢ παθητικὴ αὐτῆς οἰκονομικὴ κατάστασις ἐστὶ πολλῶ ἥττονος λόγου, οὐχ ἥττον ὁμολογητέον, ὅτι τὸ λῆξαν ἔτος ὑπῆρξεν ἐκ τῶν τὰ μάλα συντελεσάντων εἰς τὴν αὐξήσει τῆς περιουσίας αὐτῆς.

Οὕτω δ' ἐχόντων τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἑταιρίας νομίζομεν, ὅτι ἐπέστη ὁ χρόνος, ἵνα εἰσηγουμένης ταύτης καὶ συγχωρηγούσης τῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρότερον, ἐπαναληφθῆ ἡ ἐκδοσις ἰδίας ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος καὶ ἀρξῆται ἡ δημοσίευσις καὶ ὑποστήριξις ἀρχαιολογικῶν συγγραφῶν συμφώνως τῷ σκοπῷ καὶ τῷ ὀργανισμῷ τῆς Ἑταιρίας. Διότι ἄνευ τούτου τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑταιρίας, ἄλλως τιμιώτατα καὶ ἄξια πάσης ἀναγνωρίσεως, φέρουσι πῶς τὸν χαρακτήρα ἀποταμιεύσεως μόνον ἀρχαιολογικῆς ὕλης, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἑτερομερῆς ἐκπλήρωσις τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς.

Καὶ ἐν γένει δὲ νομίζομεν, ὅτι οἱ πόροι τῆς Ἑταιρίας

ἐπιτρέπουσι τὴν σήμερον, ἵνα διατίθωνται μείζονα ποσὰ τῶν συνήθως δαπανωμένων πρὸς τε ἀγορὰν ἀρχαίων καὶ ἰδίως πρὸς ἀνασκαφάς.

Πρὶν ἢ περατώσωμεν τὰς ἡμετέρας παρατηρήσεις θεωροῦμεν καθήκον ἡμῶν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐξ ὅσων ἀντελήφθημεν καὶ ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῆς διαχειρίσεως περὶ τῆς διοικήσεως ἐπέισθημεν, ὅτι αὕτη ἐνεργεῖται μετ' ἀόκνου δραστηριότητος καὶ ἄκρας εὐσυνειδησίας· ἐπιτραπήτω δ' ἡμῖν, ἵνα ὑποβάλλωμεν τῇ συνελεύσει τὴν γνώμην, ὅπως ἐκφρασθῶσι καὶ σήμερον αἱ θερμαὶ αὐτῆς εὐχαριστίαι πρὸς τὸν ὄντως ἀκραιφνή, πεφωτισμένον καὶ ἀκάματον ζῆλον τοῦ τε διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ ἰδίως τοῦ προεδρείου.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 30 Ἰανουαρίου 1882.

Ι. ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

ΑΔ. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΣ.

Μετὰ ταῦτα ἔδει νὰ προβῶσιν οἱ ἑταῖροι εἰς τὰς ἀρχαιρεσίας, Παρατηρήσαντος ὅμως τοῦ Προέδρου, ὅτι ἐπειδὴ ἐν τοῖς συνελθοῦσι σήμερον εἶναι καὶ τινες (περὶ τοὺς δέκα) οἱ ὅποιοι καθυστεροῦσι τὰς συνδρομὰς των, ἄλλος μὲν ἑνὸς, ἄλλος δύο καὶ πλειόνων ἐτῶν, ἀναφύεται ζήτημα, ἂν δικαιοῦνται οὗτοι νὰ ψηφοφορήσωσιν. Ἐνταῦθα ἔδωκεν ὁ γραμματεὺς πληροφορίας, ὅτι ὁ ὄργανισμός περὶ τούτου δὲν διαλαμβάνει τι σαφές, ὀρίζει δὲ μόνον τὸν τρόπον καθ' ὃν γίνεται ἀπὸ τοῦ μητρώου ἢ διαγραφῆ τῶν καθυστερούντων καὶ ἐπιμενόντων εἰς τοῦτο ἑταίρων, ἀλλὰ, προσέθηκεν, τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο δὲν ἐφηρόσθη μέχρι τοῦδε ἕνεκα πολλῶν δυσαρεσκειῶν, αἱ ὁποῖαι διηγείροντο ὁσάκις ἐδοκιμάσθη ἡ ἐφαρμογὴ του. Καὶ συνέβη λοιπὸν κατὰ τινὰ τῶν προηγουμένων ἐτῶν νὰ ψη-

φοφορήσωσιν εἰς ἡ δύο τῶν καθυστερούντων, ἀλλὰ φέτος διαφέρει τὸ πρᾶγμα, καθ' ὅσον πλείονες τοιοῦτοι συνῆλθον. Μετὰ συζήτησίν τινα περὶ τοῦ πρακτέου ἡ Συνέλευσις λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν μὴ ἐφαρμογὴν τοῦ ὀργανισμοῦ, ὡς ὁ γραμματεὺς ὡμολόγησε, καὶ τὰ λεχθέντα παρά τινων ὅτι διὰ τὰς καθυστερήσεις πταίει ὁ εἰσπράκτωρ, ὅπερ οὐχὶ ἀπίθανον ἐν μέρει, θεωρήσασα δὲ ὅμως ἄτοπον νὰ ψηφοφορῶσιν οἱ ὀπωσδῆποτε μὴ ὄντες ἐν ἐνεργείᾳ ἑταῖροι, ἀπεφάσισεν, αἱ ἀρχαιρεσίαι νὰ ἀναβληθῶσιν εἰς τὴν προσεχῆ Κυριακῆν, ἕως οὗ ἐν τῷ μεταξύ πληρώσωσι καὶ οἱ καθυστεροῦντες τὰς συνδρομάς των ἢ ὅλας ἢ τοῦλάχιστον τὰς δύο ἐτῶν, εἰς τὸ μέλλον δὲ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ Συμβούλιον τὸν ὀργανισμόν. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀνεκήρυξεν ὁ Πρόεδρος, προσθεῖς, ὅτι καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων θέλει γνωστοποιηθῆ εἰς πάντας. Καὶ οὕτω διελύθη ἡ Συνέλευσις περὶ μεσημβρίαν.

Τῆ δὲ μετὰ ταῦτα Κυριακῆ, 7η Φεβρουαρίου 1882, ὥρα 10η πρὸ μ. συνῆλθον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἑταῖροι ἑκατὸν ὀκτώ. Ἐκ τούτων ἦσαν περὶ τοὺς εἴκοσιν, οἵτινες συνεμορφώθησαν πρὸς τὴν τελευταίαν διὰ τῶν ἐφημερίδων γνωστοποίησιν, τὴν περὶ καταβολῆς τῶν καθυστερουσῶν συνδρομῶν. Καὶ οὕτω ὁ Πρόεδρος προσεκάλεσε πάντας νὰ ἐκλέξωσι τὸ νέον Συμβούλιον διὰ δύο ψηφοφοριῶν, ὡς κελεύει ὁ ὀργανισμός, καὶ ἐξελέχθησαν οἱ ἐξῆς ἐν τῇ πρώτῃ ψηφοφορίᾳ

Πρόεδρος	Ἄλ. Ἄλ. Κοντόσταθλος	διὰ ψήφ.	61
Ἀντιπρόεδρος	Σπυρίδ. Πεντικλῆς	» »	101
Ταμίης	Παν. Ἐμ. Γιαννόπουλος	» »	97
Γραμματεὺς	Στέφ. Ἀθ. Ἐκουμανούδης	» »	102

Ἐν τῇ βῃ ψηφοφορίᾳ, ψηφοφορησάντων 94 ἑταίρων, ἐξελέχθησαν σύμβουλοι οἱ ἐξῆς:

• Λύσ. Καφταντζόγλους	διὰ ψήφ.	72
• Π. Ευστρατιάδης	» »	72
• Στέφ. Ν. Δραγούμης	» »	69
• Δ. Χ. Σεμιτέλος	» »	67
• Ε. Καστόρχης	» »	63
• Κυρ. Μυλωνάς	» »	59
• Γ. Μαυρογιάννης	» »	50

καὶ οὕτω διελύθη ἡ Συνέλευσις περὶ ὥραν 1 μ. μ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΚΑΤΑΒΑΛΟΝΤΩΝ (ΣΥΝΔΡΟΜΗΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ.

(^οΌσων ὀνομάτων εἶναι προτεθειμένος ἀστερίσκος, αὐτοὶ πρὸς τῆ ἐτήσια συνδρομῇ καὶ καθυστεροῦσαν συνδρομῇ κατέβαλον ἢ τὴν τοῦ προσεχοῦς ἔτους).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον	Δρ.	1000
Ὁ δῆμος Ἀθηναίων	»	300
Ἀγγελόπουλος Ἰω.	»	15
Ἀμπανόπουλος Λ.	»	15
Ἀναστασίου Νικόλ.	»	15
Ἀνδρόπουλος Σταῦρ.	»	15
Ἀντωνιάδης Γ. Ἐμ.	»	15
Ἀρεταῖος Θ.	»	15
Βαρούχας Ἀλ.	»	28
Βεζάνος Λεων. Ἡλ.	»	15
Βένερ Ν.	»	16,80
Βικέλας Δημ.	»	15
Γαλάνης Ἐμ.	»	16,80

Γεράκης Γ. Α.	»	15.
Γιαννόπουλος Π. Έμ.	»	15
Γραμματικόπουλος Κ.	»	15
Δαμαλάς Ν.	»	15
Δήμιτσας Μαργ.	»	15
Διοσκορίδης Χαρ.	»	15
Δραγάτσης Ίάκ. Χ.	»	16,80
Δραγούμη Έλίζα Στεφ.	»	15
Δραγούμης Έμ.	»	15
Δραγούμης Μ.	»	50
Δραγούμης Στέφ.	»	15
Εύστρατιάδης Π.	»	15
Ζαχαρίου Δ. Π.	»	15
Ζωγράφος Ίω.	»	15
Θεολόγης Π.	»	50
Θεοφιλάτος Ίω.	»	15
Ίασεμίδης Π.	»	15
Ίατρίδης Εύθ.	»	15
Καββαδίας Π.	»	15
Καζάζης Ν.	»	15
Καλαποθάκης Μ.	»	15
Καλλιγᾶς Π.	»	15
Καντακουζηνός Άλ.	»	15
Καραμάνος Μ.	»	15
Καραπάνος Κ.	»	56
Καστόρχης Εύθ.	»	15
Κατριβάνος Άθ.	»	15
Καφταντζόγλους Λ.	»	15
Koehler Ulr.	»	28
Κοκίδης Δημ.	»	15
Κολιάτσος Σωκρ. ἀρχιμανδρ.	»	15
Κολυβάς Άλ.	»	15

Κοντόσταβλος Ἄλ.	»	15
Κοντόσταβλος Ἴω.	»	15
Κορομηλαῖς Δημ.	»	15
Κοτζιάς Ν.	»	15
Κουμανούδης Π. Στ.	»	28
Κουμανούδης Στ. Α.	»	15
Κυριακόπουλος Δ.	»	22,40
Κυριακὸς Ἄλ.	»	15
Κυριακὸς Ἴω.	»	15
Κωνσταντινίδης Παν.	»	15
Κωστῆς Κ. Ν.	»	15
Λάκων Β.	»	15
Λάμπρος Π.	»	15
Λάμπρος Σ. Π.	»	15
Λασκαρίδης Λ.	»	15
Lueders Ο.	»	28
Μαλικόπουλος Θ.	»	15
Μαραθέας Ν.	»	100
Μαυροκορδάτος Γ. Α.	»	50
Μαυροκορδάτος Ν. Α.	»	20
Μελισσουργὸς Γ.	»	28
Μιστριώτης. Γ.	»	15
Μπούκης Ἴω.	»	15
Μυλωνᾶς Κυρ.	»	15
Μωραΐτης Σπ.	»	15
Νεγρεπόντης Μεν.	»	100
Νέγρης Θ. Κ.	»	15
Νέγρης Ν.	»	15
Νέγρης Φωκ. Κ.	»	28
Νικολαΐδης Γ.	»	15
Oberg Em.	»	28
Οἰκονομίδης Β. Τ.	»	15

Ὀλύμπιος Ἀλ.	»	20
Πανταζίδης Ἴω.	»	15
Παπαδόπουλος Χρ.	»	15
Παπανικολάου Β.	»	26
Παπαρρήγόπουλος Κ.	»	15
Παπαρρήγόπουλος Π.	»	15
Πάππος Δημ.	»	30
Πασχαλίδης Ντέκας.	»	25
Πατρίκιος Ἴω.	»	16,80
* Πετρῆς Ν.	»	30
Πετρίδης Δ.	»	16,80
Ποστολάκκας Ἀχ.	»	15
Πρετεντέρης Χ. Τ.	»	15
Ῥαγκαβῆς Α. Α.	»	15
Ῥάλλης Δ. Γ.	»	15
Ῥενιέρης Μ.	»	15
Ῥηγάδης Ἐλ.	»	28
Ῥουσόπουλος Ἀθ.	»	15
Σακελλαρόπουλος Σπ.	»	15
Σαρίπολος Ν.	»	15
Schliemann H.	»	15
Schmidt Jul.	»	15
Σεμιτέλος Δ.	»	15
Σκιαδαρέσης Σ.	»	22,40
Σκουζές Π.	»	15
Σκυλίσσης Ἴω. Ἴσ.	»	15
Σουγδουρῆς Γ.	»	28
Σουρμελῆς Δ.	»	15
Σταματάκης Π.	»	16,80
Στεφάνου Στέφ.	»	28
Σωτηρόπουλος Σ.	»	15
Τσουῆλος Ν.	»	16,80

Φιλαδελφεὺς Θ. Ν.	»	15
Φίλιος Δ.	»	15
Φιλιππίδης Γ.	»	15
Φιντικλῆς Σπ.	»	15
Φλώρος Στ.	»	15
Χαρίλαος Ἐμ.	»	50
Wilberg K.	»	15
Ziller E.	»	15 (*)

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Ὁ δῆμος Πειραιέων	»	100
Ζανέτος Γ.	»	15
Ζητουριάτης Παν.	»	30
Μελετόπουλος Ἀλ.	»	71
Μουτζόπουλος Δ.	»	15
Μουτζόπουλος Τρύφ.	»	15

ΕΝ ΚΡΙΣΣῃ

Ἀθανασιάδης Ἐρ.	»	15
-------------------------	---	----

ΕΝ Τῃ ΛΟΙΠῃ ΣΤΕΡΕᾷ ΕΛΛΑΔΙ

Ὁ δῆμος Λεβαδέων	»	100
Ἱεραὶ μοναὶ		
Πεντέλης	»	30
Ὁσίου Λουκᾶ	»	25
Ὁσίου Σεραφεῖμ	»	25
Μεταμορφώσεως Σωτῆρος (Σαγματᾶ)	»	25
Γενεσίου Θεοτόκου (Πελαγίας)	»	25
Παντοκράτορος (ἐν Ἀκαρνανίᾳ)	»	30

(*) Μετὰ τὴν κλεῖσιν τῶν λογαριασμῶν τοῦ ἔτους κατέβαλον ἔτι τὴν συνδρομὴν τῶν τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Δεκεμβρίου οἱ ἐξῆς: Α. Μάμουκας, Γρ. Μπουρνιάς καὶ Στ. Σκουλούδης, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ πλείονες ἄλλοι πρὸ τῶν ἀρχαιρεσιῶν τοῦ 1882, ὧν πάντων τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ποσὰ θέλουσι περιληφθῆ ἔν τῃ λογοδοσίᾳ τοῦ 1882.

ΕΝ ΤΑΙΣ ΝΗΣΟΙΣ

ΕΝ ΣΥΡΩ

Ὁ δῆμος Ἑρμουπολιτῶν »	200
Βαφιαδάκης Δ. »	15
Ἐλευθεριάδης Ἐμ. »	100
Ἱεραὶ μοναί·	
Παναχράντου ἐν Ἄνδρῳ »	20
Ζωοδόχου Πηγῆς » »	25
Ἄγ. Νικολάου » »	20
Ταξιαρχῶν ἐν Σερίφῳ »	20

ΕΝ Τῷ ΕΞΩΤΕΡΙΚῳ

Κοντογιαννάκης Ἰω. ἐν Πετρούπολει »	590
Κουλουμπῆς Γ. ἐν Ταϊγανίῳ »	28
Βουσκαλιώνης Κάρ. ἐν Τουρίνῳ »	22,40
Βλαστός Στέφ. ἐν Μασσαλία »	28
Καραμάνος Φωκ. Γ. » »	15
Βαλέτας Ἰω. ἐν Λονδίῳ »	59,20

Δωρηταὶ βιβλίων καὶ τὰ βιβλία αὐτά.

Ἡ ἐν Πετρούπολει Commission Impériale archéologique τὸ ἑαυτῆς Compte rendu pour les années 1878 et 1879. St. Pétersbourg, 1881, εἰς 4ον, μετ' ἄτλαντος εἰς φύλ.

Ἐτι ἐκ Πετρούπολεως· Συλλογὴ Ἑλληνικῶν καὶ Λατινικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Καυκάσου, συλλεγεῖσα χάριν τῆς εἰς ἀρχαιολογικῆς ἐν Τίφλιδι συνόδου, ὑπὸ Η. Πομιαλόβσκη (ῥωσιστί). Ἐν Πετρούπολει, 1881, εἰς 4ον.

Ἡ Γερμανικὴ αὐτοκρ. Κυβέρνησις τὸν πέμπτον τόμον τῶν Ausgrabungen zu Olympia. 1881, εἰς φύλ.

Ἡ Ὀλλανδικὴ βασιλ. Κυβέρνησις τοὺς μεγάλους εἰκονογραφικοὺς πίνακας τοῦ ἐν Ἰαύα τῇ νήσῳ ἱεροῦ Boro Boudour, εἰς φύλ. μετὰ βιβλίου ἐξηγητικῶ διπλοῦ εἰς γλῶσσαν Ὀλλανδικὴν καὶ Γαλλικὴν, εἰς 8ον.

Τὸ ἐν Κιλίᾳ πανεπιστήμιον τὰ ἑαυτοῦ Schriften der Universität aus den Jahren 1879—80. Bd XXVI. εἰς 4ον.

Ἐξ Ἀγγλίας ἐστάλησαν. The church Bills of Cambridgeshire by J. J. Raven D. D. second edition. Cambridge, 1881, εἰς 8ον.

Report presented to the Cambridge antiquarian society at its fortieth annual general meeting. Cambridge, 1881, εἰς 8ον.

Ἐκ Γαλλίας. Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études grecques en France. 14e année, 1874, εἰς 8ον.

Monuments grecs publiés par l'Assoc. pour l'encourag. des ét. gr. en Fr. N° 9. Paris, 1881. εἰς 4ον.

Ch. Lucas, Étude sur les monuments Portugais.

Delaurier, de l'unité de la matière.

Answer of G. Feuardent to L. di Cesnola (διπλοῦν).

Ἐξ Ἰσπανίας. Album de la exposicion de artes decorativas del anno 1881. Barcelona, 1881. παρὰ τῆς Asociacion arquæologica Barcelonesa.

Ἐκ Πορτογαλλίας. De Silva, Association française pour l'avancement des sciences. Congrès de Montpellier. 1879, εἰς 8ον.

Ἐκ Γερμανίας. Verhandlungen des histor. Vereins von Oberpfalz u. Regensburg. 34ter Bd (26ter Bd d. n. F.) 1879. εἰς 8ον.

Ἐξ Ἀγράμης τὸ περιοδικὸν Vjestnik κτλ. ἔτους 3 ἕως ἀρ. 4. καὶ ἔτους 4, ἀρ. 1. εἰς 8ον.

Ὁ ἐν Τεργέστη Πέτρος Περβάνογλους τὰ ἐξῆς φυλ-

λάδιά του, ἀπεσπασμένα ἐκ περιοδικῶν. *Sull' origine del nome del mare Adriatico. — Dei primi abitatori delle lagune Venete. — Le terme di Monfalcone prima dei Romani. Estratto dall'Archeografo Triestino.*

Ἐξ Ἀμερικῆς. *Fourteenth annual report of the trustees of the Peabody Museum of American archeology and ethnology. Vol. III N° 1. Cambridge, 1881, εἰς 8ον.*

Papers of the archeological Institute of America. American series I. Boston, 1881, εἰς 8ον.

Notes upon a denarius of Augustus Cæsar by Henry Phillips. 1880. εἰς 8ον.

Additional notes upon the collection of coins and medals now upon Exhibition at the Pennsylvania Museum etc. Philadelphia, by Henry Phillips. October, 1879.

Old-time superstitions by Henry Phillips, ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ περιοδικοῦ The Penn Monthly, εἰς 8ον.

The gesture speech of man. Address by Col. Garrick Mallery, U. S. A. φυλλάδ. ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ 30οῦ τόμου τῶν Proceedings of the American Associat. for the advancement of science. Salem, 1881, εἰς 8ον.

Discovery of palæolithic flint implements in upper Egypt, by Prof. Henry W. Haynes. φυλλάδ. εἰς 4ον, ἐξαχθὲν ἐκ τῶν Memoirs of the American Academy of arts and sciences. Vol. X.

Ὁ ἐν Τραπεζοῦντι ἱατρὸς Α. Χρηστίδης. 22 φωτογραφήματα διαφόρων ἀρχαίων μνημείων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

Ὁ ἐν Σμύρνῃ Ἀθ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς τὰς ἐξῆς ἰδίας αὐτοῦ πραγματείας.

Ἡ λιθίνη ἐποχὴ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ. 1875, 8ον.

Τὰ ἀρχαῖα σμυρναῖκά σταθμά τοῦ Μουσ. τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς. 1875, 8ον.

- Περὶ τινος μῆτρας σταθμῶν. 1877, 8ον.
- Περὶ τῆς ὀλκῆς τῶν σμυρναϊκῶν σταθμ. 1877, 8ον.
- Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς. 1877, 8ον.
- Περὶ τῶν βυζαντ. σταθμ. τοῦ Μουσ. τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας. 1878, 8ον.
- Περὶ τινων ἰδιωτισμῶν τῆς ἰωνικῆς διαλέκτου. 1878, 8ον.
- Φωκαϊκά. 1879, 8ον.
- Κατάλογος τῶν μεταλλικῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Μουσ. τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς. 1879, 8ον.
- Catalogue descriptif des poids antiques du Musée de Smyrne, 1880, 8ον.
- Ἄνεκδότων Συμαϊκῶν, τεῦχος Αον. 1880, 8ον.
- Διάφοροι γραφαὶ εἰς τὸν Γοργίαν τοῦ Πλάτωνος. 1880, 8ον.
- Ἡ ἐνταῦθα École française τὸ ἑαυτῆς περιοδικὸν Bulletin de correspondance hellénique τοῦ ἔτους 1881 εἰς 8ον.
- Τὸ Γερμανικὸν ἀρχαιολογικὸν Καθίδρυμα τὸ ἑαυτοῦ περιοδικὸν Mittheilungen etc. Athen, 1881. εἰς 8ον.
- Ὁ ἐνταῦθα Ἀχιλ. Ποστολάκας, Historia numothecæ Gothanæ, auctore Fr. Schlichtegroll. 1799, 8ον.
- Οἱ ἐνταῦθα ἐκδύται τοῦ Ἀθηναίου Journal of hellenic studies. Vol. I. II. 1880—81. 2 τόμ. εἰς 8ον μετὰ πίνακος εἰκόνων εἰς 4ον.
- The American journal of Philology. Baltimore. Vol. I, 1880. Sept. N° 3. Dec. N° 4. (τοῦτο διπλοῦν). Vol. II, 1881. May, July, October N° 5. 6. 7. εἰς 8ον.
- Sitzungsberichte der philos. philol. u. histor. Classe der K. Bayer. Akad. d. Wissensch. in München, 1880 (Supplem.) Heft VI. 1881 Heft 1. 2. 1881 Bd II Heft 1. εἰς 8ον.

Gedächtnissrede auf Leonh. von Spengel, von Wilh.
v. Christ. München, 1881. εἰς 4ον.

Βιβλία ἀγορασθέντα χρήμασι τῆς Ἑταιρίας.

Overbeck, Geschichte der griech. Plastik.

E. v. Duhn, antike Bildwerke in Rom, mit Aus-
schluss der grösseren Sammlungen. 3 Bände, 1881.

G. C. Braun Wanderungen durch das alte Athen u.
seine Umgebungen. 2te Ausg. Mainz, 1827.

Archæologische Zeitung. Berlin, 1881.

Χρυσόχου πίναξ τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας.

Δωρηταὶ ἀρχαίων.

Ὁ ἐν Κύμῃ Κ. Τσεκουρόπουλος. — Οἱ ἐνταῦθα Ἑπαμ.
Ἀθανασιάδης. — Ἄλ. Κυριακός. — Ὁ ἐν Σπάρτῃ Νι-
κόλ. Γραῖκος.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

		γ ρ ά φ ε
Παραρτήματος Σελ.	12	πορίνου --- πωρίνου
»	» 19	ταπεινώτερον --- ταπεινότερον
»	» 19	ὀρθώτατα --- ὀρθότατα
»	» 21	πορίνου --- πωρίνου
»	» 23	ἀνήγειραν --- ἀνήγειρεν
»	» 31	ἡνίον --- ὕννιον
»	» 33	Ἰπποδρομείας --- Ἰπποδαμείας
»	» 35	ἱερατική --- ἱερατικὴ
»	» 35	κενοφανές --- καινοφανές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1881

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ

ΕΝ ΤΩ

ΘΕΑΤΡΩΙ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΥΠΟ

Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ» ΙΩ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

1 — Ὅδῳ Βορρᾶ — 1

1882

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΕΝ Τῷ ΘΕΑΤΡῳ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ.

Α'.

Μετὰ τὰς ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἐν Δῆλῳ ἀνασκαφὰς οἱ ἀρχαιο-
λογοῦντες ἔπρεπε νὰ ἀποβλέψωσι μάλιστα πάντων εἰς τὸ
ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὴν χώραν ἐκείνην,
ἣτις πολλὰ καὶ σπουδαῖα εὐρήματα ὑπέσχετο τῇ ἡμετέρᾳ
ἐπιστήμῃ. Τὴν φορὰν δὲ ταύτην ἐπεφυλάσσετο ἡ τιμὴ
τῆς πρωτοβουλίας καὶ μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον ἐκτελέ-
σεως τῶν ἀνασκαφῶν τούτων εἰς τὴν ἡμετέραν Ἀρχαιο-
λογικὴν Ἑταιρίαν, κατ' αἴτησιν τῆς ὁποίας ἀπεστάλην
ἐκεῖσε ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Περὶ τῆς ἀπο-
στολῆς μου ταύτης ἔγραφεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας
κ. Εὐθ. Καστόρχης ἐν τῷ Ἀ θ η ν α ί ω (τόμ. θ'. σελ. 393)
τάδε· «Εἰς τὸ παρὰ τὴν Ἐπίδαυρον ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ,
» ἐνεκρίθη νὰ καθαρισθῇ ἀμέσως πᾶν τὸ θέατρον ἀπὸ τῶν
» καλυπτόντων αὐτὸ θάμνων καὶ χωμάτων, ἐφεξῆς δὲ νὰ
» ἐκτελεσθῶσιν ἀνασκαφαὶ ἐν τῷ ἱερῷ. Ἀπεστάλη δ' ἐκεῖσε
» ὁ ἔφορος κ. Π. Καββαδίας ἵνα καθάρισι ἐν πρώτοις τὸ
» θέατρον καὶ περιγράψῃ αὐτό, καὶ προτείνῃ τῇ Ἑταιρίᾳ
» ὅ,τι δυνατὸν ἀμέσως γενέσθαι πρὸς ἐπιχείρησιν τῆς τοῦ
» ἱεροῦ ἀνασκαφῆς.»

Τοιαύτην λοιπὸν ἐντολὴν ἔχων μετέβην εἰς Ἐπίδαυρον
τῇ 15 Μαρτίου λήγοντος ἔτους 1881, καὶ αὐθημερὸν ἐπε-
σκέφθην τὸ μίαν ὥραν ἀπέχον τοῦ Λιγουριοῦ ¹⁾, πρωτευού-

¹⁾ Ἡ ὁδὸς διέρχεται διὰ μικροῦ τινος χωρίου, ἐν τέταρτον περίπου
ἀπέχοντος τοῦ ἱεροῦ, καλουμένου Κορῶνι. Προέρχεται δὲ ἡ ἐπωνυμία

σης τοῦ δήμου Λήσσης, δάσος, εἰς ὃ εἶχε μεταβληθῆ τὸ θέατρον. Μόνον τὸ σχῆμα τοῦ κοίλου ἦτό πως καταφανές· τὸ δάσος δὲ ἦτο τοσοῦτον πυκνὸν ὥστε δὲν ἤδυνήθην κατ' οὐδένα τρόπον νὰ εἰσχωρήσω εἰς αὐτὸ καὶ νὰ ἀνέλθω εἰς τὸ ἄνω τοῦ κοίλου μέρος. Τὴν ἐπιούσαν δὲ ἠρξάμην τῶν ἐν αὐτῷ ἐργασιῶν καὶ οὕτω μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἀπεκόπη τὸ δάσος. Ἐπατήθη ὅμως σφόδρα πιστεύων ὅτι μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν δένδρων τούτων ἐκκαθάρισιν τοῦ θεάτρου θὰ ἐγένετο καταφανές τὸ κοῖλον, ἦτοι τὰ ἐδώλια αὐτοῦ, διότι αἴφνης παρουσιάσθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου οὐχὶ θέατρον ἀλλὰ καταφέρεια βουνοῦ, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ Κυνορτίου ὄρους καταπεσόντων χωμάτων, ἅτινα εἶχον καταπλακώσει ἅπαν σχεδὸν τὸ κοῖλον ἐπισωρευθέντα εἰς πάχος ἡμίσεος μέχρις ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου. Μόνον δὲ κατὰ τὰ κέρατα καὶ ἐνιαχοῦ κατὰ τὸ κατώτερον τοῦ κοίλου μέρος ἔβλεπέ τις τὰ ἄκρα τῶν ἐδωλίων. Ἐπρόκειτο ἄρα οὐχὶ πλέον περὶ ἐκκαθαρίσεως ἀλλὰ περὶ ἀνασκαφῆς τοῦ θεάτρου, καὶ ἀνασκαφῆς σπουδαίας ἕνεκα τοῦ κολοσσιαίου μεγέθους αὐτοῦ καὶ τῆς μεγάλης ἐπισωρεύσεως τῶν χωμάτων ἐν τε τῷ κοίλῳ καὶ τῇ ὀρχήστρᾳ. Ἐπελαβόμην δὲ παρευθὺς τοῦ ἔργου τούτου καὶ ἀδιαλείπτως εἰργάσθην μέχρι τῆς 27 Ἰουνίου, ἦτοι ἐπὶ πλέον τῶν τριῶν μηνῶν, ὅτε κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως ὤφειλον νὰ ἀπέλθω εἰς Δῆλον, ἔνθα ἤρχοντο αἱ κατ' ἔτος ἐνεργούμεναι ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις γαλλικῆς Σχολῆς ἀνασκαφαί. Οὕτω δὲ ἠναγκάσθην νὰ διακόψω τὰς ἐργασίας μου, καίπερ ἐπιθυμῶν νὰ ἐξακολουθήσω

αὕτη πιθανῶς ἐκ τῆς μητρὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ Κορωνίδος, διότι ὄχι μόνον ἢ τοῦ ἱεροῦ ἀρχαία ἐπωνυμία «τὸ Ἴερόν» διετηρήθη παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἐν τῷ Πausanias μῦθος περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀσκληπιοῦ, «τὸ παραμῦθι τοῦ Ἀσκληπιοῦ», ὃν ἀφελῶς διηγοῦνται οἱ γέροντες καὶ αἱ γραῖαι τοῦ Λιγουριῦ.

αὐτὰς ἐπὶ τινὰς εἰσέτι ἡμέρας πρὸς ὀλοσχερῇ ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου. Καὶ ἀνεσκάφη μὲν καὶ ἐκαθαρίσθη ἅπαν τὸ κοῖλον, ἀνηγέρθη μέρος τῆς καταπεσοῦσης κρηπίδος τοῦ διαζώματος, ἐτέθησαν πολλοὶ τῶν ἐκτοπισθέντων θρόνων ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει, ἀνεσκάφη ἡ ὀρχήστρα καὶ τὸ ὑποσκήνιον, ἐτέθησαν ἅπαντες οἱ περὶ τὴν ὀρχήστραν θρόνοι ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει, ἀπεκαλύφθησαν διὰ τάφρου ἅπαντες οἱ τῶν οἰκημάτων τῆς σκηνῆς τοῖχοι καὶ ἀνεσκάφησαν αἱ εἰσοδοὶ τοῦ θεάτρου μέχρι τῶν πυλῶν, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ ἐκχῶσω τὸ ἐσωτερικὸν τῶν οἰκοδομημάτων τῆς σκηνῆς, νὰ ἐξερευνήσω τὸν πέραν ταύτης χῶρον πρὸς εὔρεσιν τυχόν ἐτέρων τινῶν οἰκοδομημάτων, καὶ πρὸ πάντων νὰ ἐκτείνω τὴν ἀνασκαφὴν πέραν τῶν πυλῶν καὶ νὰ ἀποκαλύψω καθ' ὀλοκληρίαν τὸ τεῖχος, εἰς ὃ καταλήγουσι κατὰ τὰ κέρατα τὰ τοῦ κοίλου ἐδώλια, τὸ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀ ν ἄ λ η μ μ α καὶ ἀ ν α λ ή μ μ α τ α ¹⁾ καλούμενον. Αἱ ὑπολειφθεῖσαι ὅμως ἐργασίαι αὗται εἶναι ἐλάχισται σχετικῶς πρὸς τὰς γενομένας, ὥστε ἐν πλήρει πεποιθήσει δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι τὸ ἐπιφανὲς θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου ἀ ν ε σ κ ἄ φ η καὶ νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα τὸ ἐξαγόμενον τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ²⁾. Εἰκονίζεται δὲ τοῦτο ἐν

¹⁾ Κατὰ τὰς ἐν τῷ Corp. Inscr. Gr. ἀρ. 2681 καὶ 2747 ἐπιγραφάς. Ἴδε Texier Descr. de l'As. Min. Vol. III p. 138 καὶ 163, καὶ Wieseler Griech. Theater in Ersch und Gruber Encycl. IV σελ. 245 σημ. 63.

²⁾ Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ εὑρέθησαν καὶ τρία ἀγάλματα, ἔπρεπε πάντως νὰ ληφθῇ φροντίς πρὸς διατήρησιν αὐτῶν. Ἐμοῦ δὲ ἀναχωροῦντος ἐσπευσμένως διὰ Δῆλον, ἀπέστειλεν ἡ Ἐταιρία τὸν κ. Δ. Φίλιον, ἵνα φροντίσῃ περὶ τῆς οἰκοδομῆς οἰκίσκου, ἐν ᾧ ἔμελλον νὰ τεθῶσι προσωρινῶς τὰ ἀγάλματα ταῦτα. Ἐν ᾧ δὲ ὑκοδομεῖτο τὸ φυλακεῖον τοῦτο, ὁ κ. Φίλιος ἐπεξέτεινε τὰς ἐργασίας ἐξερευνήσας διὰ τάφρου τὸν πέραν τῆς σκηνῆς χῶρον. Εὔρε δὲ ὅτι οὐδὲν οἰκοδομημα ἐνταῦθα ὑπῆρχε, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ, καθ' ἃ φιλικῶς ἐπέστειλέ μοι.

τοῖς τέσσαρσι προσαπτομένοις πίναξιν, οὓς χαριζόμενος τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρίᾳ καὶ ἐμοὶ ἐσχεδιογράφησεν ὁ φίλος μοι λοχαγὸς τοῦ Μηχανικοῦ καὶ ἄλλοτε καθηγητῆς ἐν τῇ τῶν Εὐελπίδων Σχολῇ κ. Ν. Σολωμός, ᾧ τινι πολλὰς χάριτας ἐπὶ τούτῳ ὁμολογῶ.

Πλὴν τῆς ἀποκαλύψεως δὲ τοῦ θεάτρου εὐρέθησαν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ τρία ἀγάλματα καὶ ἐνεπίγραφος πλάξ βάρου καὶ ἕτεραί τινα, περὶ ὧν θέλει γείνει ὡσαύτως ὁ προσήκων λόγος.

Β'.

Ὁ Πausanías ἐπισκεφθεὶς τὸ ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ παραδίδει ἡμῖν περὶ τοῦ ἐν αὐτῇ θεάτρου τὰ ἀξιομνημόνευτα τάδε· «Ἐπιδαυρίοις δὲ ἐστὶ θεάτρον »ἐν τῷ ἱερῷ, μάλιστα ἐμοὶ δοκεῖ θέας ἄξιον· τὰ μὲν γὰρ »Ῥωμαίων πολὺ δὴ τι ὑπερῆρχε τῶν πανταχοῦ τῷ κόσμῳ »μεγέθει δὲ Ἀρκάδων τὸ ἐν Μεγάλῃ πόλει· ἁρμονίας δὲ »ἢ κάλλους ἕνεκα ἀρχιτέκτων ποῖος ἐς ἄμιλλαν Πολυ- »κλείτῳ γένοιτ' ἂν ἀξιόχρεως; Πολύκλειτος γὰρ καὶ »θέατρον τοῦτο καὶ οἴκημα τὸ περιφερὲς ὁ ποιήσας ἦν.» (Paus. II, 27, 5.)

Ποία τις δὲ ἢ μετὰ τὸν ἡμέτερον περιηγητὴν ἱστορία τοῦ θεάτρου διδάσκουσιν ἡμᾶς κατὰ τι αἱ ἐνεργηθεῖσαι νῦν ἐν αὐτῷ ἀνασκαφαί. Καὶ ἐν πρώτοις τὸ θεάτρον ἤκμαζε μέχρι τῶν τελευταίων Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὡς ἐκφαίνεται ἕκ τινος παρὰ τὴν σκηνὴν εὐρεθέντος ἀγάλματος, εἰς τοὺς χρόνους τούτους ἀνήκοντος. Κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς δὲ χρόνους ἐγένετο ἀνοικοδόμησις τις τῶν οἰκοδομημάτων τῆς σκηνῆς, ἄνευ μεταβολῆς τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῆς σχεδίου. Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν δὲ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἄγνωστον πότε ἀλλ' ὅπωςδῆποτε ἐν χρόνοις

πολὺ ἀπέχουσι τῆς ἡμετέρας ἑκατονταετηρίδος, ἤρ-
ξατο ἡ βαθμιαία ἐπίχωσις καὶ φθορὰ τοῦ θεάτρου. Καὶ
κατ' ἀρχὰς μὲν κατέπεσε τὸ περιβάλλον τὸ κοῖλον τεῖ-
χος καὶ οὕτως ἔνεκα ἀποκοπῆς ξυλείας ἢ ἐξ ἄλλου τι-
νὸς αἰτίου κατέρρευσαν χῶματα ἐκ τοῦ Κυνουρτίου
ὄρους, ἅτινα κατεπλάκωσαν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κοί-
λου. Ὑστερον δὲ ἐγένετο δεινὸς σεισμὸς ἐξ οὗ διεσει-
σθησαν τὰ ἐδῶλια καὶ ἔπαθε μάλιστα τὸ εἰς ἄνω καὶ
κάτω ζώνην διαιροῦν τὸ κοῖλον διάζωμα. Τότε θὰ κατέ-
πεσεν ἴσως καὶ ἡ σκηνὴ καὶ τὰ ἀναλήμματα σὺν τοῖς κατ'
ἀμφοτέρα τὰ ἄκρα ἐλλείπουσιν ἐδωλίοις (ἴδε σχεδιογρά-
φημα θεάτρου ἐν Πίν. Β'). Κατεστράφη δὲ ὀλοσχερῶς τὸ
διάζωμα, διότι κατεκρημνίσθη ἢ ἐν αὐτῷ κρηπίς καὶ
κατέπεσαν αἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν σειραὶ θρόνων. Ὅτι δὲ ἔγεινε
σεισμὸς, διδάσκει ἡμᾶς μάλιστα ὁ τρόπος τῆς καταπτώσεως
τῶν τῆς κρηπίδος λίθων· οἱ αὐτοὶ δὲ λίθοι δεικνύουσιν ὅτι
οὗτος ἐγένετο μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Κυνουρτίου ὄρους
κατάρρευσιν χωμάτων, διότι κεῖνται οὐχὶ ἀμέσως ἐπὶ
τῶν πλακῶν τοῦ δρόμου ἀλλ' ἐπὶ στρώματος ἐκ χώματος,
ἔχοντος πάχος 20 μέχρι 50 ἑκατοστῶν. Ἐν τούτοις οἱ
ἐκ τοῦ ὄρους καταρρέοντες ὑετοὶ συμπαρέσυρον χῶματα,
ἅτινα κατῆλθον καὶ μέχρι τῆς ὀρχήστρας καὶ ἐπεκάλυ-
ψαν αὐτὴν εἰς βάθος 1,20—0,80, ἀπὸ τῆς περιφερείας εἰς
τὸ κέντρον. Ἡ σκηνὴ δὲ ἀνηγέρθη ἐκ τοῦ ἰδίου ὑλικοῦ
μετὰ ἀσβέστου καὶ κεράμων καὶ ἐχρησίμευσεν εἰς ἄγνω-
στόν τινα σκοπὸν, πιθανώτατα πρὸς κατοικίαν. Κατε-
σκεάσθη δὲ κατὰ τοὺς Τουρκικοὺς πιθανῶς χρόνους καὶ
κάμινος, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς πτέρυγα, πρὸς ἐξα-
γωγὴν ἀσβέστου.

Ἐκ τῆς διασεισεως δὲ ταύτης τῶν ἐδωλίων καὶ ἐκ τῆς
ἐπισωρεύσεως τῶν χωμάτων ἐφύησαν δένδρα, κατὰ μὲν
τὰ ἄκρα μεταξὺ τῶν ἀρμογῶν τῶν λίθων, οἵτινες οὕτως

ἐξετοπίσθησαν καὶ πολλοὶ συνετρίβησαν, κατὰ τὸ μέσον δὲ ἐν τῷ ἐπισωρευθέντι χώματι, καὶ οὕτω τὸ κοῖλον μετεβλήθη εἰς δάσος.

Ἐν τοιαύτῃ τινὶ καταστάσει διετέλει τὸ θέατρον ὅτε κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἐπεσκέφθη αὐτὸ πρῶτος ὁ ἄγγλος περιηγητὴς Chandler, ὅστις εὔρεν αὐτὸ κεκαλυμμένον ὑπὸ θάμνων ¹⁾. Τὰ αὐτὰ ἀναφέρει καὶ ὁ Leake, ἐπιπροσθέτων ὅτι οὐδὲν ἴχνος τῆς σκηνῆς ἐσώζετο, τινὰ δὲ τῶν ἐδωλίων εἶχον ἐκτοπισθῆ ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς φυέντων ἀγρίων δένδρων ²⁾. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐκ τῶν καταπεσόντων χωμάτων θὰ ἦτο τὸ κοῖλον τότε ὅλως σχεδὸν ἀφανές, διότι ὁ αὐτὸς περιηγητὴς οὐδὲ τὰ ἄκρα αὐτοῦ ἐδυνήθη νὰ διακρίνη καὶ διὰ τοῦτο κατέτασεν αὐτὸ ³⁾ εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν τῶν θεάτρων, εἰς τὰ θεάτρα δηλ. ἐκεῖνα, ὧν τὰ ἀναλήμματα προεκβαλλόμενα ἀποτελοῦσιν εὐθεῖαν γραμμὴν καὶ οὐχὶ ἀμβλεῖαν γωνίαν.

Ἐν τούτοις ὁ Donaldson ἐν τῷ *Antiquities of Athens, Supplementary* (κεφ. VI, Pl. I) ⁴⁾ παρέσχε σχεδιογράφημα τοῦ θεάτρου ἀπεικονίσας καὶ τινὰ τῶν καθέκαστα αὐτοῦ ⁵⁾. Αἱ ἐργασίαι ὅμως αὗται οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀληθείας. Καὶ πρῶτον μὲν εἰκονίζει ὅλως φαντασιώδη σκηνὴν προσθέτων καὶ στοὰν πέραν τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς τοίχου, ἐν ᾧ ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖ ὅτι οὐδὲν ἴχνος

¹⁾ R. Chandler, *Travels in Greece* σελ. 225 κ. ἐ. Ὁ αὐτὸς διηγεῖται ὅτι, καθ' ἃ ἀνέφερον αὐτῷ οἱ Λιγουριᾶται, οἱ Τοῦρκοι εἶχον μεταφέρει ἐκ τοῦ θεάτρου εἰς Ἄργος καὶ Ναύπλιον μαρμάρινον θρόνον μετὰ πολλῶν ἀγαλμάτων καὶ ἐπιγραφῶν.

²⁾ Leake, *Travels in the Morea* II, p. 424.

³⁾ Leake, *Asia Minor*. p. 322.

⁴⁾ Ἴδε καὶ ἀνατύπωσιν ἐν τῇ Darmstadt. *Ausg. Lief. 2 Taf. 6.*

⁵⁾ Τὰ τελευταῖα ταῦτα ἀνεδημοσιεύθησαν καὶ ἐν τῷ Strack's *Theatergebäude*.

κιδόνων ἐδυνήθη νὰ ἀποκαλύψῃ ¹⁾. Τὴν ὀρχήστραν δὲ ἀ-
γνοεῖ ὡσαύτως ἐντελῶς, καὶ διὰ τῆς φαντασίας εἰκονίζει.
Ἐν τῷ σχεδιογραφῆματι δὲ τοῦ κοίλου ἀγνοεῖ καὶ αὐτὸ
τὸ σωζόμενον μέρος, διότι τὴν πρὸς ἀμφοτέρα τὰ κέρατα
τελευταίαν κερκίδα ὑποθέτει ἐλλείπουσαν, ἐν ᾧ σώζεται
κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος. Ἐκ τοῦ διαζώματος δὲ τοῦ δια-
χωρίζοντος τὸ κοῖλον εἰς ἄνω καὶ κάτω ζώνην γνωρίζει
μόνον τὸν δρόμον καὶ τὴν πρὸ αὐτοῦ σειρὰν θρόνων, ἀ-
γνοεῖ δὲ τὴν κρηπίδα καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἑτέραν σειρὰν
θρόνων. Ὁ θρόνος δέ, ὃν εἰκονίζει, πρῶτον μὲν δὲν ἀνήκει
εἰς τὴν πρὸ τοῦ δρόμου σειρὰν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπὶ τῆς κρη-
πίδος, τὴν ἄγνωστον αὐτῷ, δεύτερον δὲ δὲν κεῖται καταλ-
λήλως. Ἀλλὰ τὸ πάντων χεῖριστον, ὅπερ συγχρόνως
δεικνύει ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Donaldson τὸ κοῖλον
ἦτο ὅλως κεκαλυμμένον ὑπὸ χωμάτων, ὡσπερ καὶ πρὸ τῆς
ἐνάρξεως τῶν ἡμετέρων ἐργασιῶν, εἶνε, ὅτι κατὰ τὸ σχε-
διογράφημα τοῦτο μί α μόνον κερκίς τῆς ἄνω ζώνης τοῦ
κοίλου ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐκάστην τῆς κάτω, καὶ οὐχὶ δύο
ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα. Οὕτως ἐν τῇ ἄνω ζώνῃ εἰκονίζονται
μόνον δ ὡ δ ε κ α κερκίδες ἐν ᾧ σώζονται νῦν καὶ ἐν καλ-
λίστῃ καταστάσει διατηροῦνται ε ἴ κ ο σ ι δ ὡ ο, θὰ ἦσαν
δ' ε ἴ κ ο σ ι τ έ σ σ α ρ ε ς.

Ἐάν τις δ' ἀποβλέψῃ εἰς ταῦτα καὶ παραβάλῃ τὰ σχεδια-
γραφήματα ἐκεῖνα πρὸς τὰ ἡμέτερα, θέλει ἶδει ἐναργῶς
ὅτι αἱ τοῦ Donaldson ἐργασίαι οὐδὲ κατ' ἐλάχισον εἰκονί-
ζουσι τὸ θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου ἀλλ' εἶνε προῖόν τῆς
φαντασίας αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ ἀθυμίαν προξενεῖ εἰς ἕκαστον
ἀναλογιζόμενον πόσον ἀφίστανται τῆς ἀληθείας τὰ βιβλία
ἐκεῖνα, ἅτινα ἐλλείπει νεωτέρων ἐργασιῶν ἀναγκαζόμεθα
νὰ μεταχειριζώμεθα ὡς πηγὰς τῶν ἀρχαιολογικῶν ἡμῶν
σπουδῶν!

¹⁾ Ἴδε καὶ σημ. 2 ἐν σελ. 5.

Υστερον δὲ τοῦ Donaldson ἐπισκεφθεὶς ὁ Blouet τὸ προκείμενον θέατρον καὶ ἐνεργήσας ἐν αὐτῷ νέας ἀνασκαφὰς ἐδημοσίευσε σχεδιογράφημα αὐτοῦ ἐν τῷ Expedition du Morée (Vol. II, pl. 78). Ἐλλείπει ὅμως ἀρκουσῶν ἀνασκαφῶν δὲν ἐδυνήθη οὐδ' οὗτος νὰ ἀποκαλύψῃ καὶ ἀπεικονίσῃ τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ἐκ μὲν τῆς σκηνῆς εἰκονίζει λείψανά τινα· ταῦτα ὅμως καὶ ἡμαρτημένα καὶ ἐλάχιστον μέρος τῶν σωζομένων καὶ νῦν ἀποκαλυφθέντων εἶνε. Τὴν ὀρχήστραν δὲ ἀγνοεῖ καὶ οὗτος ἐντελῶς, ὡς περ καὶ ὁ Donaldson· ὡσαύτως ἀτελεῖ ἔννοιαν ἔχει τοῦ διαζώματος καὶ ἀγνοεῖ τὴν κρηπίδα καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἑτέραν σειρὰν θρόνων. Δὲν γνωρίζει δὲ καὶ οὗτος ὀλόκληρον τὸ σωζόμενον μέρος τῶν κατὰ τὰ κέρατα τελευταίων κερκίδων τῆς κάτω ζώνης τοῦ κοίλου, ἀγνοεῖ καὶ τὴν μορφήν αὐτὴν τῶν ἐδωλίων, τὸν ἀριθμὸν τῶν κλιμάκων καὶ ἄλλα τινα καθέκαστα, ἅτινα δύναται τις νὰ διακρίνῃ ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν σχεδιογραφημάτων καὶ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ περιγραφῆς τοῦ θεάτρου.

Μετὰ τὸν Donaldson δὲ καὶ τὸν Blouet, οἱ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπισκεφθέντες ἀρχαιολόγοι οὐ δὲν κατάρθωσαν νὰ προσθέσωσι πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἀναπαράστασιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τοῦναντίον δι' ἐσφαλμένων καὶ ἀντιφατικῶν εἰδήσεων σύγχυσιν μεγαλητέραν ἐπήνεγκον. Οὕτω π. χ. ὁ Clarke παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἐδωλίων δὲν εἶνε ὀριζόντιος ἀλλ' ἔχει μικρὰν τινα πρὸς τὰ ἔσω κλίσιν, ἵνα μὴ διαμένῃ ἴσως ἐν αὐτῇ τὸ ἐκ τῶν ὑετῶν ὕδωρ ¹⁾. Τὸ αὐτὸ δὲ ἀναφέρει καὶ ὁ Dodwell

¹⁾ « There is something remarkable even in the position of the » seats : their surface is not perfectly horizontal; the architect has » given to them a slight inclination, perhaps that water might not » rest upon them during rain.» Clarke Travels II, σελ. 360.

προσθέτων ὅτι ἡ κλίσις αὕτη ἐχρησίμευεν ἴσως εἰς τὸ νὰ καθηνται οἱ θεαταὶ ἐπὶ τῶν ἐδρῶν των ἀνετώτερον ²⁾). Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι ἐν τοῖς κατὰ τὰ κέρατα τοῦ θεάτρου ὄρατοῖς ἐδώλοις παρετηρεῖτο τοιαύτη κλίσις, ἀλλ' αὕτη εἶνε καταφανές ἀποτέλεσμα τῆς πρὸς τὰ ἄνω ἀνασείσεως τῶν ἐδώλιων, γενομένης ἐκ τῶν διὰ τῶν ἀρμογῶν αὐτῶν διελθόντων ἀγρίων δένδρων.

Ἐκ πάντων τούτων καταφαίνεται ὅτι τὸ θέατρον τοῦ Πολυκλείτου κεκαλυμμένον ὄν πρὸ αἰώνων ὑπὸ χωμάτων καὶ δένδρων, ἦτο ἄγνωστον τῇ ἐπιστήμῃ. Νῦν δὲ πρώτην φορὰν ἀπεκαλύφθη τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, καὶ ἀνεφάνη ἐν ἀπάσῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ. Ἐγένετο δὲ ἡ Ἑταιρία διὰ τῆς πράξεως ταύτης μεγάλης ὠφελείας πρόξενος τῇ Ἀρχαιολογίᾳ, διότι τὸ προκείμενον θέατρον, ὄν τὸ κάλλιστον καὶ διαπρεπέστατον τῶν ἐλληνικῶν θεάτρων καὶ ποιηθὲν ὑπὸ ἐπιφανοῦς καλλιτέχνου ἀνήκοντος εἰς τὴν ὑψίστην ἀκμὴν τῆς ἐλληνικῆς τέχνης, κατέχει τὰ πρωτεῖα ἐν ἅπασι τοῖς σωζομένοις θεάτροις καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλέστατον ὄρμητήριον καὶ τὴν ἐπισημοτάτην πηγὴν τῶν περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου γνώσεων ἡμῶν. Οὐ μικρὸν δ' ἐπαυξάνει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ταύτην καὶ ἡ καλλίστη αὐτοῦ διατήρησις, ἰδίως τῆς ὀρχήστρας καὶ τοῦ κοίλου, προελθοῦσα κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς τῶν χωμάτων ἐπισωρεύσεως, ἅτινα οὕτω διεφύλαξαν αὐτὸ ἀπὸ πάσης κακοποιῶ ἀνθρωπίνης χειρὸς καὶ ἐκώλυσαν τὰ δένδρα ἀπὸ τοῦ νὰ φυῶσιν ὑπὸ τὰ ἐδώλια καὶ οὕτω διέλθωσι διὰ τῶν ἀρμο-

²⁾ «The seats are not perfectly horizontal but incline gently inwards, » which was perhaps intended to render the position of the conwalescent audience more easy than it could have been on a completely » horizontal surface.» Dodwell Class. und topogr. Tour II, σελ. 258.

γῶν αὐτῶν, ὡς ἐγένετο κατ' ἀμφοτέρα τὰ πολλαχῶς ἕνεκα τούτου φθαρέντα κέρατα αὐτοῦ.

Τούτων λεχθέντων μεταβαίνω εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ θεάτρου καὶ εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς γενομένων παρατηρήσεων, ἐξετάζων πάντοτε τὸ πρᾶγμα, ἐννοεῖται, ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν καὶ οὐχὶ ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἔποψιν, διότι ἂν ἀρχιτέκτων μετέχων κλασικῆς παιδείσεως, ἦτοι ἀρχαιολογῶν ἀρχιτέκτων, ἐξετάσῃ τὸ οἰκοδόμημα, ὡς σήμερον ἔχει, πολλὰ καὶ σπουδαῖα ἀρχιτεκτονικὰ συμπεράσματα θέλει ἐξαγάγει ἐξ αὐτῶν. Τοιαύτη ὁμῶς ἐξέτασις εἶνε ἀλλοτρία καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀδύνατος τοῖς ἀρχαιολόγοις.

Γ'.

Τὸ θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου κεῖται ἐκτὸς τοῦ περιβάλλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἐπὶ τῆς δυτικῆς κατωφερείας τοῦ Κυνορτίου ὄρους, ἐν μεγάλῃ χαράδρᾳ, ἣτις διὰ μικρᾶς ἐργασίας ἔλαβεν εὐχερῶς τὸ ἀναγκαῖον τοῦ κοίλου σχῆμα. Ἀποβλέπει δὲ πρὸς βορρᾶν, ἔχον μικρὰν πρὸς δυσμὰς ἀπόκλισιν, οὕτως ὥστε οἱ θεαταὶ ἐδύναντο νὰ θεῶνται οὐ μόνον τὸν πρὸ τοῦ θεάτρου περίβολον σὺν τοῖς ἐν αὐτῷ μεγαλοπρεπέσι μνημείοις, ἀλλ' ἅπασαν ἐν γένει τὴν πεδιάδα, ἣτοι τὸ ἱερόν, σὺν ταῖς αὐτὸ περιβάλλουσι καταφύτοις τότε βεβαίως ὄρεσιν. Εἶνε δὲ ὠκοδομημένον ἐξ ἐγχωρίου λευκοῦ ἀσβεστολίθου καὶ ἐκ πορίνου λίθου. Καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου πεποίηνται τὰ ἐδώλια τοῦ κοίλου καὶ οἱ ἐν αὐτῷ θρόνοι, ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου τὰ ἀναλήμματα καὶ ἡ σκηνή.

Κοῖλον.

Τὸ κοῖλον τοῦ θεάτρου εἶνε μείζον ἡμικυκλίου καὶ ἔχει

σχῆμα κυκλικὸν μετὰ μικρᾶς ἀποκλίσεως. Τὰ ἐδώλια δ' αὐτοῦ σύγκεινται ἐκ πολλῶν ἀλλήλοις συνηρμοσμένων λίθων, καὶ κεῖνται ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους· μόνον κατὰ τὰ κέρατα, ἔνθα τὸ ἔδαφος δὲν εἶχε πανταχοῦ τὸ ἀναγκαῖον ὕψος, κατεσκευάσθη μικρὸν κρηπίδωμα, ὅπερ, ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ εἶπον, ἔχει καταπέσει σὺν τοῖς ἐπ' αὐτοῦ ἐδώλοις. Διαιρεῖται δὲ τὸ κοῖλον διὰ διαζώματος εἰς δύο ζώνας, ὧν ἡ μὲν ἄνω σύγκειται ἐξ εἴκοσι σειρῶν ἐδωλίων (μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς τελευταίας σειρᾶς ἐφ' ἧς ἐστηρίζοντο μόνον οἱ πόδες τῶν ἐν τῇ ἀμέσως ὑπερκειμένη καθημένων), ἡ δὲ κάτω ἐκ τριάκοντα δύο. Ἐὰν δ' εἰς ταύτας προσθέσωμεν καὶ τρεῖς σειρὰς θρόνων, ἔχομεν ἐν συνόλῳ πεντήκοντα πέντε σειρὰς ἐδρῶν.

Εἶνε δὲ τὸ διαζῶμα μεγαλοπρεπέστατον καὶ σύγκειται ἐκ δύο διὰ πλακῶν ἐστρωμένων δρόμων καὶ ἐκ κρηπίδος. Ὁ κύριος δρόμος ἔχει πλάτος 1,90 καὶ περιβάλλεται ἔνθεν μὲν διὰ σειρᾶς θρόνων κειμένων ἐπὶ ἰδίας βάσεως, ὑπὲρ τὴν ἀνωτάτην σειρὰν ἐδωλίων τῆς κάτω ζώνης, ἔνθεν δὲ διὰ τῆς κρηπίδος. Αὕτη δὲ (Πίν. Γ, 4) σύγκειται α') ἐκ ταπεινῶν πλακῶν οἰονεὶ τὴν βᾶσιν αὐτῆς ἀποτελουσῶν καὶ ἔχουσῶν ὕψος 0,24· β') ἐκ μεγάλων πλακῶν (ὕψ. 0,90) φερουσῶν κατὰ τὰ ἄκρα ἐγγεγλυμμένην περίξ ταινίαν καὶ γ') ἐκ γείσου ἔχοντος ὕψος 0,22 καὶ συνισταμένου ἐξ ὠραίου κυματίου καὶ ταινίας. Οὕτως ἡ ὅλη κρηπίς ἔχει ὕψος 1,36. Ἐπὶ τῆς κρηπίδος δὲ ταύτης, ἐχούσης πλάτος 1,25, ἦτοι ἐπὶ τῶν πλακῶν τοῦ γείσου, ἔκειτο ἑτέρα σειρὰ θρόνων. Μεταξὺ δὲ τῶν ὀπισθίων τῶν θρόνων τούτων καὶ τῆς κατωτέρω σειρᾶς ἐδωλίων τῆς ἄνω ζώνης καταλείπεται ὁ ἕτερος δρόμος, ἦτοι μικρὸς δρομίσκος, ἔχων πλάτος 0,60. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐπὶ τῆς κρηπίδος θρόνοι ἔχουσι πλάτος ἡμίσεος μόνον μέτρου, καταφανές εἶνε ὅτι δὲν ἐκά-

λυπτον ἅπασαν τὴν τῆς κρηπίδος ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ κατέλειπον πρὸ αὐτῶν ἀσκεπῆ ἀρκετὸν χῶρον (πλ. 0,75), δι' οὗ εὐχερῶς διήρχοντο οἱ ἐπ' αὐτῶν καθήμενοι.

Σύγκεινται δὲ ἅπαντες οἱ θρόνοι οὗτοι ἐκ πολλῶν λίθων, οἵτινες ἦσαν τὸ πάλαι μολύβδῳ συγκεκολλημένοι, καὶ βαίνουσιν ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἐτέρου ἄκρου τῆς ἀντιστοιχούσης κερκίδος. Δὲν εἶνε ἄρα τοιοῦτοι τὸ σχῆμα, οἷοι οἱ τοῦ διονυσιακοῦ θεάτρου, ἀλλ' ὁμοιάζουσιν ἐντελῶς πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀνάκλιτρον (καναπέν). Ἐπιγραφὰς δὲ δὲν φέρουσι, διότι δὲν ἔχουσι κεχωρισμένας δι' ἕκαστον θεατὴν θέσεις· καὶ τοῦτο, διότι οἱ ἐπ' αὐτῶν καθήμενοι δὲν ἦσαν ἐπιφανεῖς ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς, ὡς ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' οἱ ἐπίσημοι τοῦ Ἀσκληπιοῦ ξένοι. Ἄλλως γνωστὸν ὅτι οἱ θρόνοι τοῦ διονυσιακοῦ θεάτρου προέρχονται ἐκ ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ παραβάλλῃ αὐτοὺς πρὸς τοὺς τοῦ θεάτρου τοῦ Πολυκλείτου καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ ἀνεύρῃ ἐν τοῖς τελευταίοις ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητά τινα ¹⁾. Διαφέρουσι δ' ἀλλήλων

1) Τοιούτους τὸ σχῆμα θρόνους, οἷοι οἱ τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου φαίνεται ὅτι εἶχε καὶ τὸ ἐν Θήβαις θέατρον, ὡς συμπεραίνω ἐκ τινος λίθου ἐκ τοιούτων θρόνων προερχομένου, εὐρεθέντος ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ φέροντος τὴν ἐκ μεταγενεστέρων χρόνων ἐπιγραφὴν ΑΝΤΙΩΝ. Εἶνε δ' ὁ Ἀντίων οὗτος πιθανώτατα ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος, οὗτινος γίνεται μνεία ἐν στρογγύλῳ βάρθῳ ὑποβαστάζοντι νῦν τὴν ἱερὰν τράπεζαν τοῦ παρὰ τὴν πόλιν ναοῦ τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ. Ἡ ἐν τῷ βάρθῳ τούτῳ ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτως·

ΑΝΤΙΩΝ
ΑΝΕΘΕΙΚΕ
ΠΑΝΑΡΜΩΝ
ΤΟΙΣ ΘΕΟΙΣ

ὁ Ἀντίων ἄρα ἦτο εὐεργέτης τῆς πόλεως καὶ τῶν θεῶν καὶ διὰ τοῦτο, τιμῆς ἕνεκα, ὠρίσθη αὐτῷ θέσις ἐν τοῖς θρόνοις τοῦ θεάτρου. Ἐν γένει δὲ φαίνεται ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦ ὀρίζειν δι' ἐπιγραφῶν θέσεις ἐν τῷ θεάτρῳ

κατὰ τὴν μορφὴν καὶ κατὰ τὸ ὕψος οἱ προκείμενοι θρόνοι. Οἱ μὲν πρὸ τῆς κρηπίδος (Πίν. Γ, 4, α) εἶνε οἱ ἀπλοῦστατοι πάντων, οἱ δ' ἐπ' αὐτῆς (Γ, 4, δ) ἔχουσι πόδας ὀφιοειδῶς συνεστραμμένους, οἱ δὲ περὶ τὴν ὀρχήστραν (Πίν. Γ, 3.) εἶνε καὶ τούτων κρυσφότεροι, διότι πλὴν τῶν συνεστραμμένων ποδῶν ἔχουσι καὶ ἀναγεγλυμμένην ταινίαν κατὰ τὴν πρόσοψιν. Τῇ μᾶλλον δὲ καὶ ἥττον ὠραιότερα μορφῇ αὐτῶν ἀναλογεῖ καὶ τὸ ὕψος, διότι οἱ μὲν πρὸ τῆς κρηπίδος ἔχουσιν ὕψος 0,80, οἱ δὲ ἐπ' αὐτῆς 0,85, οἱ δὲ περὶ τὴν ὀρχήστραν 0,90.

Κατὰ τὰ ἄκρα δὲ τοῦ διαζώματος ἴσως ὑπῆρχον πύλαι, δι' ὧν οἱ θεαταὶ εἰσῆρχοντο ἀμέσως εἰς αὐτὸ χωρὶς νὰ ἀνέρχωνται διὰ τῆς ὀρχήστρας καὶ τῆς κάτω ζώνης τοῦ κοίλου, διότι αἱ δύο κατὰ τὰς εἰσόδους τοῦ θεάτρου, ἐκατέρωθεν τῆς ὀρχήστρας, πύλαι δὲν ἐδύναντο καθόλου νὰ ἐξαρκῶσιν εἰς ἅπαντας τοὺς εἰς τὸ μέγα τοῦτο θέατρον συνερχομένους θεατάς. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ εἶπω τι ὀριστικὸν περὶ τούτου, τὸ μὲν διότι κατὰ τὰ ἄκρα εἶνε τὸ διάζωμα κατεστραμμένον, τὸ δὲ διότι δὲν ἔσχον καιρὸν νὰ ἀποκαλύψω ὀλοσχερῶς τὰ ἀναλήμματα.

Ἄγουσι δὲ ἀπὸ τοῦ κυρίου δρόμου ἐπὶ τῆς κρηπίδος, ἔνθα οἱ θρόνοι, καὶ εἰς τὴν ἄνω ζώνην τοῦ κοίλου, κλίμακες, αἵτινες τέμνουσιν ἐκάστη τὴν κρηπίδα καὶ ἀποτελοῦσι συνέχειαν τῶν κλιμάκων τῆς κάτω ζώνης καὶ τῶν

εἰς ὁποσδήποτε ἐξέχοντα πρόσωπα, ἐπεκράτει ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς χρόνοις. Ὅτι τοιοῦτόν τι ἐγένετο ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς χρόνοις, οὐδεμίαν ἔχομεν μαρτυρίαν.

Παραπλησίους κατὰ τι θρόνους ἔχει καὶ τὸ Ὠδεῖον τοῦ Ἡρώδου περὶ τὴν ὀρχήστραν. Ἄλλ' οὗτοι εἶνε ἀπλοῦστατοι κατὰ τοῦτο μόνον διαφέροντες τῶν κοινῶν ἐδωλίων, ὅτι ἔχουσιν ἀνακλίσεις κατὰ τὰ ὀπίσθια. Δὲν ἔχουσι δηλ. οὔτε πόδας οὔτε ἀνακλίσεις κατὰ τὰ πλάγια, διὰ τοῦτο κλητέοι κυρίως ἐδῶ λ ι α μ ε τ' ἀ ν α κ λ ί σ ε ω ν καὶ οὐχὶ θ ρ ὀ ν ο ι.

ἀντιστοιχουσῶν τῆς ἄνω, οὕτως ὥστε ἐδύνατό τις ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας νὰ ἀνέλθῃ μέχρι τῆς ἀνωτάτης σειρᾶς ἐδωλίων ἀναβαίνων τὴν αὐτὴν κλίμακα.

Ἔχει δὲ ἡ κάτω ζώνη κλίμακας δεκατρεῖς, αἵτινες διαιροῦσιν αὐτὴν εἰς δώδεκα κερκίδας καὶ οὕτως ἐν τῷ μέσῳ, ἦτοι κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ θεάτρου, ὑπάρχει οὐχὶ κερκίς, ἀλλὰ κλίμαξ. Ὁ ἰσχυρισμὸς ἄρα τοῦ Βιτρουβίου ὅτι τὸ ἐλληνικὸν θέατρον ἔχει ἐν τῇ κάτω ζώνῃ ὁ κ τ ῶ κλίμακας καὶ ὅτι ὡς ἐκ τοῦ οὕτως περιττοῦ ἀριθμοῦ τῶν κερκίδων ὁ ἄξων αὐτοῦ διέρχεται διὰ τοῦ μέσου κερκίδος καὶ οὐχὶ κλίμακος, ὡς ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ, ταῦτα πάντα δείκνυνται οὐχὶ ὀρθῶς ἔχοντα, ἀφοῦ τὸ ἐπισημότερον τῶν ἐλληνικῶν θεάτρων διδάσκει ἡμᾶς τὰ ἐναντία. Βαίνουσι δὲ αἱ κλίμακες αὗται μέχρι τῆς ἀνωτάτης σειρᾶς ἐδωλίων τῆς ἄνω ζώνης· ἐνταῦθα ὅμως ἡ ὑπ' αὐτῶν σχηματιζομένη κερκίς τέμνεται εἰς δύο ἴσα μέρη δι' ἐτέρας κλίμακος καὶ οὕτω διπλασιάζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν κερκίδων. Ἡ ἄνω ἄρα ζώνη διαιρεῖται δι' εἴκοσι πέντε κλιμάκων εἰς εἴκοσι τέσσαρας κερκίδας, ὧν ἀνὰ δύο ἀντιστοιχοῦσι πρὸς μίαν τῆς κάτω ζώνης. Τῶν κερκίδων δὲ τούτων σώζονται νῦν εἴκοσι δύο, ὡς καὶ ἐν τῷ σχεδιογραφῆματι φαίνεται, ὧν αἱ εἴκοσι ἐν καλλίστῃ διατηροῦνται καταστάσει. Ἵνα ἀνέρχωνται δὲ οἱ θεαταὶ διὰ τῶν κλιμάκων ἀπόνως, εἰς ἐκάστην σειρὰν ἐδωλίων ἀντιστοιχοῦσι δύο ἀναβαθμοί, πλὴν τῶν τελευταίων τεσσάρων σειρῶν τῆς κάτω ζώνης ἐνθα ἀντιστοιχεῖ παραδόξως εἰς μόνος. Τοῦτο δ' ἐγένετο ἴσως πρὸς διάκρισιν ἰδιαιτέρας τινὸς ἐνταῦθα θέσεως· ἄλλως ἢ ἐξαίρεσις καὶ ἀνωμαλία αὕτη εἶνε ἀνεξήγητος. Ἔχουσι δὲ αἱ κλίμακες μῆκος 0,74, ὥστε ἀνὰ εἰς μόνον θεατῆς ἐδύνατο νὰ ἀνέρχεται καὶ κατέρχεται δι' αὐτῶν.

Τὰ ἐδώλια δὲ ἀποτελοῦνται, ὡς ἐλέχθη, ἐκ πολλῶν

λίθων ἀλλήλοις προσηρμοσμένων, οὐχὶ ὅμως καὶ μολύβδω συγκεκολλημένων, ὡς ἦσαν οἱ τοὺς θρόνους ἀποτελοῦντες λίθοι. Διαφέρουσι δ' ἀλλήλων κατὰ τὸ σχῆμα, τὰ τῆς ἄνω ἀπὸ τῶν τῆς κάτω ζώνης. Τὰ μὲν τῆς κάτω δηλ. ζώνης (Πίν. Γ, 4, 6) ὁμοιάζουσι τὴν ὅλην ἐν γένει μορφήν τοῖς τοῦ διονυσιακοῦ θεάτρου, σὺν τῇ διαφορᾷ ὅτι ἡ κατὰ τὴν πρόσοψιν κοίλανσις βαίνει ἡρέμα καὶ μετὰ χάριτος, τὰ δὲ τῆς ἄνω διαφέρουσι κατὰ τοῦτο ὅτι τὸ ἐσκαμμένον ἐπίπεδον, τὸ χρησιμεῦον πρὸς ἐπίθεσιν τῶν ποδῶν τῶν ἐπὶ τῶν ὑπερκειμένων ἐδωλίων καθημένων, βαίνει μέχρι πέρατος τοῦ λίθου, ὥστε ἡ ἐπιφάνεια τούτων διαιρεῖται ἀπλῶς εἰς ἀνώτερον καὶ κατώτερον ἐπίπεδον. Ἔτι δὲ ἡ κατὰ τὴν ἔμπροσθεν πλευρὰν κοίλανσις δὲν βαίνει, ὥσπερ ἐν τῇ κάτω ζώνῃ, μέχρι πέρατος τῆς κερκίδος, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῆς, παρὰ τὰς κλίμακας, ὁ λίθος οὐδεμίαν κοίλανσιν ἔχει (Πίν. Γ. 4 ε.). Ἔχουσι δὲ πλάτος τὰ ἐδώλια ἀμφοτέρων τῶν ζωνῶν 0,78 περίπου· κατὰ τὸ ὕψος ὅμως διαφέρουσιν ἀλλήλων, διότι τὰ μὲν τῆς ἄνω ζώνης ἔχουσιν ὕψος 0,43, τὰ δὲ τῆς κάτω 0,34, ἤτοι ἀκριβῶς τὸ ὕψος τῶν τοῦ διονυσιακοῦ θεάτρου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕψος τῶν τῆς ἄνω ζώνης εἶνε κατάλληλον ἵνα κάθηται τις ἀνέτως ἐπ' αὐτῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ τῶν τῆς κάτω, ἢ ἐν τῇ ἄνω δὲ ζώνῃ θέσις, ἢ μᾶλλον τῆς σκηνῆς ἀφισταμένη, δὲν ἐδύνατο νὰ ἦνε τιμιωτέρα τῆς ἐν τῇ κάτω, ἔπεται ὅτι θὰ ἐπέθετον πιθανῶς ἐν τοῖς τελευταίοις προσκεφάλαια, καὶ οὕτως ἐλάμβανον ταῦτα τὸ προσῆκον ὕψος.

Περιβάλλεται δὲ τὸ κοῖλον πρὸς τὰ ἄνω διὰ τείχους (πχ. 0,63) ἐκ πορίνου λίθου ὠκοδομημένου, οὕτινος σώζονται μόνον τὰ θεμέλια. Ἀπέχει δ' αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἄνωτάτης σειρᾶς ἐδωλίων 2,15, καὶ οὕτω σχηματίζεται ἐνταῦθα εὐρύς δ ρ ό μ ο ς, δι' οὗ θὰ διήρχοντο οἱ θεαταὶ

ἀν' ὑπῆρχόν· πους, ἐν τῷ περιβάλλοντι τείχει, πύλαι, ὅπερ πιθανώτατον δι' ὃν λόγον ἐξέθηκα ἀνωτέρω, ἰσχυριζόμενος ὅτι τοιαῦται πύλαι θὰ ὑπῆρχον ἴσως καὶ ἐν τῷ διαζώματι ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει θὰ ἐχρησίμευεν ὡς τόπος ὠρισμένος διὰ τοὺς μὴ εὐποροῦντας θεατάς, αἵτινες ἠχρῶντο τῆς παραστάσεως ἰστάμενοι, θὰ ἦτο δηλ. ὅτι ἡ Gallerie τῶν νεωτέρων θεάτρων. Στοὰ δὲ ἐνταῦθα δὲν ὑπῆρχε, διότι οὔτε ἰχνη κίωνων καταφαίνονται οὔτε τεμάχιόν τι εὐρέθη. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ ἑλληνικῷ θεάτρῳ παρατηρήθη τοιοῦτό τι, ἔπεται ὅτι ἡ τοῦ Βιτρουβίου μαρτυρία, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν θέατρον εἶχεν ὑπὲρ τὸ κοῖλον στοάν, προῆλθεν ἐκ συγχύσεως πούτου μετὰ τοῦ ῥωμαϊκοῦ. Καὶ θὰ ὑπῆρχον μὲν πιθανῶς ἐν Ἑλλάδι θεάτρα ἔχοντα ὄντως στοάν, ἀλλ' αὕτη θὰ ἦτο προσθήκη γενομένη ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, ὡς ἐν παραδείγματι βλέπομεν ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Συρακουσῶν, οὔτινος τὸ κοῖλον εἶνε ἀναμφισβητήτως ἑλληνικῶν χρόνων. Τὸ θέατρον ἄλλως εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν οἰκοδόμημα, ὅπερ ἔπρεπε νὰ ὑποστῇ μεταβολάς τινας συμφώνως πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐποχῆς.

Τὸ περιβάλλον δὲ τοῦτο τεῖχος θὰ συνείχετο πάντως μετὰ τῶν ἀναλήμματων, ἅτινα τὸ αὐτὸ ἔχουσι πάχος καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου εἶνε ὠκοδομημένα. Καταλήγουσι δὲ τὰ ἀναλήμματα ἐκατέρωθεν τῆς ὀρχήστρας εἰς τετραγωνικὴν πλάκα, ἐν αἷς ἴσταντο, καθ' ἃ φαίνεται, ἀγάλματα. Κεῖνται δ' αὐταὶ κατὰ χώραν (Πίν. Β) καὶ ἔχουσιν ὕψ. 0,27, πλ. 0,80, πάχ. 0,82. Ἡ ἐπιφάνεια δ' αὐτῶν ἔχει τετραγωνικὴν κοιλότητα (βάθ. 0,09, μ. 0,62, πλ. 0,59), πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἀγάλματος.

Ὀρχήστρα καὶ σκηνή.

Ἀνωτέρω ἐλέχθη ὅτι τὸ κοῖλον ἔχει σχῆμα κυκλικὸν μετὰ μικρᾶς ἀποκλίσεως. Τὴν ἀπόκλισιν ταύτην δεικνύει ἡμῖν ἡ τῆς ὀρχήστρας ἀκτίς (ἢ ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς βάσεως τῶν θρόνων), ἣτις δὲν εἶνε ἴση, ἀλλ' ἔχουσα μέγεθος 12,23 ἐπαυξάνει βαθμηδὸν πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ κοίλου εἰς 13,00. Διαιρεῖται δὲ ἡ ὀρχήστρα εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ μὲν, τὸ ἀμέσως πρὸ τῆς βάσεως τῶν θρόνων, εἶνε λιθόστρωτος ζώνη, τὸ δέ, κύκλος πέραν τοῦ κοίλου βαίνων, πρὸς τὴν σκηνὴν, ἔχων ἀκτίνα 12,16. Εἶνε δὲ τὸ ἔδαφος τῆς ζώνης ταπεινώτερον τοῦ τοῦ κύκλου κατὰ 0,21, (Πίν. Γ', 1), καὶ ἐν αὐτῇ κατέρρεον τὰ ἐκ τοῦ κοίλου ὕδατα, ἅτινα διὰ δύο ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὀπῶν κατήρχοντο εἰς τοὺς ὑδραγωγούς (Πίν. Β). Ὁ κύκλος δὲ εἶνε ἡ κυρίως ὀρχήστρα, καὶ ἔχει τὴν περιφέρειαν λιθίνην. Τὸ ὑπὸ τῆς περιφερείας ὅμως ταύτης περιλαμβανόμενον ἔδαφος δὲν εἶνε λιθόστρωτον ἀλλὰ τεχνητὸν ἐκ κόνεως ἔδαφος, εἶνε ἄρα ἀναμφισβητήτως ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων (Σουΐδας ἐν Μ. Ἐτυμ. σελ. 743) καλουμένη *κονίστρα*, καὶ δεικνύει ὅτι ἡ ὀρχήστρα τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου δὲν ἦτο ἐν τοῖς καλλίστοις τῆς τέχνης χρόνοις λιθόστρωτος ¹⁾. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ κύκλου, ἀ-

1) Τὴν λέξιν *κονίστρα*, πολλοὺς σκανδαλίσασαν καὶ μάλιστα τὸν Schlegel (Ueber die scen. Anordn. des Griech. Theaters, in den Vorles. ueber dram. Kunst und Litteratur, dritte Ausg. bes. von C. Böching, Th. I, S. 277) ἠρμήνευσεν ὀρθώτατα ὁ Wieseler (Griech. Theater in Ersch und Gruber Encykl. 83 S. 202), ἰσχυρισθεὶς ὅτι οὐδὲν ἕτερον σημαίνει ἢ τὴν ὅλην ὀρχήστραν, ὅπως αὕτη ἐξετείνετο, ὅτε οὐδεμία δραματικὴ παράστασις ἐγένετο, ὅτε δηλ. οὐδὲν ξύλινον ἰκρίωμα ἐν αὐτῇ ἀνεγείρετο. Ἀγόμενος ὅμως ἐκ τῆς κοινῆς ἐπικρατούσης γνώμης, ὅτι τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἦτο λιθόστρωτον, καὶ θέλων νὰ συμβιβάσῃ τὴν λέξιν πρὸς τὸ πρᾶγμα, λέγει, ὅτι κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ

κριβῶς ἐν τῷ κέντρῳ, εἶνε ἐμπεπηγμένους τῷ ἐδάφει περιφερῆς λίθος, (διάμ. 0,71) οὔτινος ἢ ἐπιφάνεια δὲν ἐξέχει καθόλου τοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μετὰ τούτου ἀποτελεῖ. Ἐν τῷ κέντρῳ δ' αὐτοῦ ἔχει βαθεῖαν περιφερῆ ὀπήν, ἣτις οὔτως εἶνε τὸ κέντρον τοῦ ὄλου κύκλου. Εἶνε δ' ὁ περιφερῆς οὔτος λίθος, νομίζω, ὁ βωμός. Ἴνα δὲ ἐννοήσωμεν τὴν πρωτοφανῆ ταύτην καὶ παράδοξον διάταξιν τῆς προκειμένης ὀρχήστρας, δεόν νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δράματος, καὶ ἰδίως τῆς τραγωδίας. Εἶνε γνωστὸν ὅτι αὕτη ἀνεπτύχθη ἐκ τῶν ἀσμάτων, ἅτινα ὁ χορὸς ἤδεν ἐκτελῶν κυκλικούς χορούς περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διονύσου. Ὁ τόπος ἄρα, ὃν οἱ χορευταὶ κατεῖχον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἱερᾶς ταύτης πράξεως, ἦτο κυκλικός, καὶ εἰς τὸ μέσον, ἦτοι εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ, ἔκειτο ὁ καίων βωμός. Ἐντεῦθεν προέρχεται ὁ πρωτοφανῆς οὔτος κύκλος καὶ ὁ περιφερῆς ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ λίθος. Ἡ ὀρχήστρα ἄρα τοῦ ἡμετέρου θεάτρου ἔχει τοιαύτην μορφήν καὶ διάταξιν, οἷαν ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἔπρεπε νὰ ἔχη ἀρχικῶς τὸ ἐλληνικὸν θέατρον. Δὲν προσέχει δ' ὁ βωμὸς ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, διότι δὲν ἐτελοῦντο πλέον θυσίαι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν παραστάσεων, ἀλλ' εἶνε λίθος, ὅστις ἀπλῶς ὑπεδήλου τὴν θέσιν τοῦ ἀρχικοῦ ἐκείνου καὶ ἱεροῦ τοῦ Διονύσου βωμοῦ.

δράματος, ὅτε ὁ χορὸς ἐκινεῖτο περὶ τὸ καίοντος βωμοῦ, τοῦτο ἐγένετο ἐν τῷ φυσικῷ ἐδάφει, ἢ ὀρχήστρα ἄρα ἦτο τότε τῶντι κονίστρα καὶ οὔτω θὰ εἶχε πιθανῶς τὸ πρᾶγμα καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ξυλίνοις θεάτροις. Ὑστερον δὲ μετεβλήθησαν μὲν αἱ περιστάσεις, (ἦτοι τὸ ἔδαφος τῆς ὀρχήστρας ἐγένετο λιθόστρωτον), ἀλλὰ διετηρήθη ἡ λέξις. Τὸ θέατρον ὅμως τῆς Ἐπιδαύρου δεικνύει ὅτι καὶ τὰ λίθινα ἐλληνικὰ θεάτρα, τὰ πρῶτα τουλάχιστον, δὲν εἶχον λιθόστρωτον τὸ τῆς ὀρχήστρας ἔδαφος. Οὔτω δὲ ἡ τελευταία αὕτη ἐρμηνεία τοῦ Wieseler περιττὴ καὶ ἀστήρικτος ἐξελέγχεται.

τούτου δὲ οὕτως ἔχοντας, ἢ ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ ὀπή θὰ ὑπεδήλου ἴσως τὴν ἐσχάραν, διότι ἄλλως εἶνε ἀνεξήγητος. 1) Πέραν δὲ τοῦ κύκλου τούτου τῆς ὀρχήστρας, παραλλήλως τῇ ἐφαπτομένη αὐτοῦ, καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ ταύτης 0,38 ἐκτείνεται ἡ ἐκ λευκοῦ ἄσβεστολίθου βάσις τοῦ τοῖχου τοῦ ὑποσκηνίου (Πίν. Β'), ἣτις, καμπτομένη ὀρθογωνίως κατὰ τὰ ἄκρα, σχηματίζει τὰ παρασκηνία (θικλ καὶ μνζο), ἐπανερχομένη δὲ εἰς τὴν προτέραν διεύθυνσιν ἀποτελεῖ τὸ κατώφλιον ἔνθεν καὶ ἔνθεν θυρῶν (εθ καὶ οπ), δι' ὧν συνεκοινώνει ἡ ὀρχήστρα καὶ αἱ εἰσοδοὶ τοῦ θεάτρου μετὰ τῆς σκηνῆς. Διὰ τῶν θυρῶν τούτων θὰ εἰσῆρχετο μάλιστα ὁ χορὸς ἐκ τῆς σκηνῆς, ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνήρχετο, εἰς τὴν ὀρχήστραν. Ἐκοσμεῖτο δὲ ὁ τοῖχος τοῦ ὑποσκηνίου διὰ δεκαοκτῶ ἐν ὄλῳ ἡμικιόνων ἀττικοῦ ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, ἐκ πορίνου λίθου πεποιημένων καὶ ἀμμοκονία ἐπικεχρισμένων, ὧν ἡ διάμετρος 0,33. Σώζονται δὲ τινων εἰσέτι καὶ κατὰ χώραν κεῖνται αἱ βάσεις, ἕξ τὸν ἀριθμὸν, ὡσαύτως σώζονται καὶ αἱ βάσεις τῶν παραστάδων τῶν θυρῶν, (ἦτοι τῶν εθ καὶ οπ), ἔτι δὲ καὶ μέρος τῶν παραστάδων αὐτῶν· αἱ τελευταῖαι ὅμως αὗται φαίνεται ὅτι ἀνεκαινίσθησαν ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις. Εὐρέθησαν δὲ πλησίον τῶν βάσεων τῶν ἡμικιόνων καὶ ἰωνικὰ γεῖσα, ὧν δύο γωνιαῖα εἰς τὰς τῶν παρασκηνίων γωνίας ἀνήκοντα. Κιονόκρανα ὅμως καὶ ἕτερα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη δὲν εὐρέ-

1) Ἀποβλέπων τις εἰς τὴν ὀπήν ταύτην ἤθελεν ἴσως νομίσει, ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου λίθου ἔκειτο ἕτερος, ὅστις θὰ ἦτο μολύβδῳ συγκεκολλημένος· ἀλλ' οὔτε ἡ ὀπή ἔχει τοιοῦτον ἀνώμαλον σχῆμα, οἷαν ἔχουσιν αἱ τῶν συγκολλημένων λίθων, οὔτε αὐλαξ ὑπάρχει πρὸς ἔγχυσιν τοῦ μολύβδου, οὔτε ἀνάγκη ἦτο τῆς διὰ μολύβδου συγκολλήσεως, ἀφ' οὗ ὁ ἐπικείμενος λίθος δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε μέγας, ὡς ἐκφαίνεται ἐκ τῶν διαστάσεων τοῦ νῦν ὑπάρχοντος.

θησαν, εἰμὴ μόνον ἐλάχιστον τεμάχιον ἔλικος, τὸ καλούμενον ὄμμα. Μεταξὺ δὲ τῆς προκειμένης ταύτης βάσεως τοῦ τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου καὶ τῆς τοῦ κύκλου περιφερείας εὐρέθη, ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους κείμενον, ἀγάλμα γυναικεῖον, ἡ Ὑγιεία, περὶ οὗ κατωτέρω. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων τὸ ὑποσκήνιον τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου ἐχοσμεῖτο δι' ἀγαλμάτων καὶ κιόνων¹⁾, ἀποβλέποντες εἰς τὸν τόπον τῆς εὐρέσεως τοῦ ρηθέντος ἀγάλματος καὶ εἰς τοὺς ἡμικίονας, τοὺς τὸν τοῖχον τοῦ ὑποσκηνίου ἐπικοσμοῦντας, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι τοῦτο ἐχοσμεῖτο πιθανώτατα καὶ δι' ἀγαλμάτων, ἐν οἷς ἀνήκει τὸ εὐρεθέν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει θὰ ἴσταντο ταῦτα πιθανῶς μεταξὺ τῶν ἡμικιόνων, ὥσπερ ἐν παραδείγματι αἱ μεταξὺ τῶν κιόνων Νηρηίδες, ἐν τῷ καλουμένῳ μνημείῳ τῶν Νηρηίδων ἐν Ξάνθῳ, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Falkener ἀνοικοδόμησιν αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῷ τετραγωνικῷ χώρῳ τῶν παρασκηίων, κεῖνται κατὰ χώραν τετραγωνικαὶ βάσεις ἀγαλμάτων, ὧν ἡ ἐν τῷ δυτικῷ παρασκηίῳ (ὑψ. 0,65, πλ. 0,74, πχ. 0,63) ἔχει καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἐλλειψοειδῶς ἐσκαμμένην (βάθ. 0,06, μ. 0,65, πλ. 0,50) πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἀγάλματος καὶ φέρει ἐν μιᾷ τῶν πλευρῶν ἀτέχνως κεχαραγμένον διακριτικὸν σημεῖον, οἰονεὶ ἀνεστραμμένον ἀρχαϊκὸν β. Τοῦτο δέ, καὶ μάλιστα ἡ μορφή αὐτῆς, ἐξογκουμένης πρὸς τὰ ἄνω καὶ οὕτω παρεχούσης σχῆμα

¹⁾ Πολυδεύκης IV, 124: «τὸ δὲ ὑποσκήνιον κίσι καὶ ἀγαλματίοις κεκόσμητο πρὸς τὸ θεᾶτρον τετραμμέναις, ὑπὸ τὸ λογεῖον κείμενον». Τοιαύτην ἐπικόσμησιν τοῦ τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου, τοῦ τὸ λογεῖον ὑποβάσταζοντος, βλέπομεν καὶ ἐν ἀγγείοις (Wieseler's Theatergebäude. IX, 15) καὶ μάλιστα ἐν τῷ διονυσιακῷ θεάτρῳ, οὐτινος ὅμως ὁ προκείμενος τοίχος προέρχεται, καθ' ἃ γνωστὸν, ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ.

οίονει τετραγωνικῆς σπείρας, δεικνύει ὅτι προέρχεται ἐκ ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἡ ἐν τῷ ἀνατολικῷ δὲ παρασκηνίῳ (ὑψ. 0,50, πλ. 0,73, πχ. 0,53) δὲν ἔχει τὴν ἐπιφάνειαν ἐσκαμμένην, διότι ἐπεστέφετο δι' ἐτέρας πλακῶς, ἐν ἧ ἴστατο τὸ ἀγάλμα. Ἐπειδὴ δ' ἔχει τὰς πλευρὰς ἀκαπεργάστους, μάλιστα τὴν μίαν αὐτῶν, τὴν πρὸς τὸ οἰκοδόμημα τῆς σκηνῆς, φαίνεται ὅτι τὸ μὲν ἦσαν αὐταὶ ἀμμοκονία τὸ πάλαι ἐπικεχρισμένα, τὸ δὲ καὶ ἑτέρα πλάξ προσέκειτο τῇ πρὸς τὴν σκηνὴν πλευρᾷ, καὶ οὕτω τὸ βάθρον εἶχε μείζονας διαστάσεις, μάλιστα κατὰ τὸ πάχος. Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἐπειδὴ πλησίον αὐτοῦ, εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου, εὐρέθη ἐνεπίγραφος πλάξ, ἐπιστέφουσα βάθρον φέρον ἀγάλμα τῆς Λιβίας, καὶ ἔχουσα ἐν τῇ κάτω αὐτῆς ἐπιφάνειᾳ πλ. 0,76 καὶ πχ. 0,67, ἦτο τοῦ αὐτοῦ περίπου πλάτος, ὅπερ καὶ τὸ προκείμενον βάθρον, μείζον δὲ πάχος, ἔπεται ὅτι ἡ πλάξ αὕτη ἐπέστεφε κατὰ μεγίστην πιθανότητα τὸ ῥηθὲν βάθρον, ὃ ἐστίν, ὅτι τοῦτο ἦτο τὸ βάθρον τοῦ ἀγάλματος τῆς Λιβίας, ὅπερ τιμῆς ἕνεκεν ἀνήγειραν αὐτῇ ὁ δῆμος τῶν Ἐπιδαυρίων. Ἐμπροσθεν δὲ τῶν ἀγαλμάτων, ἦτοι ἐν ταῖς πλευραῖς ικ καὶ νξ, δὲν ὑπῆρχε τοῖχος, ὡς ἐκφαίνεται ἐκ τῶν σωζομένων βάσεων τῶν κιόνων, αἵτινες δὲν εἶνε ἡμίσεις ἀλλὰ κατὰ τὰ τρία τέταρτα πλήρεις, καὶ οὕτως ἦσαν ταῦτα ὁρατὰ τοῖς ἐν τῷ κοίλῳ θεαταῖς. Τοῖχος θὰ ὑπῆρχε ἴσως ὀπισθεν αὐτῶν, διότι ἄλλως καὶ τὸ ὑποσκηνιον δὲν θὰ ἦτο περικεκλεισμένον, καὶ δυσάρεστον συναίσθημα θὰ ἦσθάνετο ὁ θεατῆς, ἂν, διὰ τοῦ χώρου, τοῦ μεταξὺ τῶν πλαγίων μερῶν τῶν ἀγαλμάτων καὶ τῶν ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοίχων, ἐξετείνοντο τὰ βλέμματά του μέχρι τοῦ τοίχου τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς. Οὕτως ἐσχηματίζετο ἐνταῦθα οἶονει ναῖσκος τις, ἐν ᾧ ἴσταντο τὰ προκείμενα ἀγάλματα.

Διὰ τοῦ τοίχου δὲ τοῦ ὑποσκηνίου καὶ τοῦ ἐμπροσθεν τοίχου τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς, καὶ διὰ τῶν δύο κατὰ τὰ πλάγια τοίχων, ὧν ἕκαστος ἔχει μικρὰν θύραν, δι' ἧς συνεκοινωνεῖ τὸ ὑποσκήνιον πρὸς τὰς ἄνω ῥηθείσας θύρας εθ καὶ οπ καὶ διὰ τούτων πρὸς τὴν ὀρχήστραν, διὰ τῶν τοίχων, λέγω, τούτων περιορίζεται ὁ χώρος ω', (πλ. 4,24) ἦτοι τὸ ὑποσκήνιον. Ὑπεράνω δὲ τούτου ἦτον, ἐννοεῖται, τὸ λογεῖον τὸ πρὸς τὸ μέρος τοῦ κοίλου ὑπὸ τοῦ περιγραφέντος τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου, τοῦ δι' ἡμικίωνων καὶ ἀγαλμάτων κεκοσμημένου, ὑποστηριζόμενον. Ὅπισθεν δὲ τοῦ ὑποσκηνίου καὶ τοῦ ὑπὲρ αὐτὸ κειμένου λογείου ἀνυψοῦτο τὸ τῆς σκηνῆς οἰκοδόμημα (τὸ ηφχχ') οὗ τινος οἱ μέχρι ἡμίσεος περίπου μέτρου ὑπὲρ τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος σωζόμενοι τοῖχοι, οἱ κατὰ τὸ ἰσοδομικὸν σύστημα ὠκοδομημένοι, εἶνε κατὰ μέγα μέρος ῥωμαϊκῶν χρόνων ἔργον, καθ' ἃ φαίνεται, ἐνιαχοῦ δέ, ἦτοι κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν, μεσαιωνικῶν χρόνων κατασκευάσμα, ἅτε δι' ἀσβέστου, κεράμων καὶ ἐκτετοπισμένων τοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος λίθων ὠκοδομημένος. Ἀλλὰ περὶ τοῦ οἰκοδομήματος τούτου δὲν δύναμαι νὰ εἶπω τι σαφὲς καὶ ὠρισμένον, καθ' ὅσον, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ εἶπον, δὲν ἔσχον καιρὸν νὰ ἀνασκάψω αὐτό, ὅπερ οὕτω διατελεῖ πλήρες λίθων καὶ χωμάτων. Οἱ θεμέλιοι ὅμως τοῖχοι τοῦ οἰκοδομήματος, οἱ μέχρι τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους ἀνερχόμενοι, εἶνε ἀναμφισβητήτως ἑλληνικοί.

Ὁ πρόσθιος δὲ τοῖχος τοῦ οἰκοδομήματος τούτου (ὁ ηφ), ὁ τρεῖς δεικνύων θύρας, ὧν ἡ ἐν πῶ μέσῳ ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου τῆς ὀρχήστρας καὶ τὸν ἄξονα τοῦ θεάτρου, ἐκτείνεται ἐνθεν καὶ ἐνθεν (ηγ καὶ φυ) καὶ οὕτω συναντᾷ τὰς πύλας τῶν εἰσόδων τοῦ θεάτρου.

Διαιροῦνται δ' αἱ μεγαλοπρεπεῖς αὐταὶ πύλαι, διὰ παραστάδος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κατωφλίου κειμένης, εἰς δύο θύρας ἐκάστη (α καὶ β, σ καὶ τ). Καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς (α καὶ σ) εἰσέρχοντο οἱ θεαταὶ εἰς τὸ θέατρον, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας (β καὶ τ) ἀνήρχοντο οἱ ὑποκριταὶ καὶ ὁ χορὸς εἰς τὴν σκηνήν. Συμβαίνει δ' ἐνταῦθα παράδοξόν τι. Τοῖχοι δηλ. ἐνθεν καὶ ἐνθεν (εδ, πρ) συναντῶσιν ὡσαύτως τὸ κατώφλιον τῶν πυλῶν δὲν βαίνουσιν ὅμως παραλλήλως πρὸς τοὺς ἀπέναντι (πρὸς τοὺς ηγ καὶ φυ) ἀλλὰ συγκλίνουσι πρὸς αὐτοὺς, καὶ οὕτως, ἀντὶ νὰ συναντῶσι τὴν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κατωφλίου παραστάδα συναντῶσιν αὐτὸ τὸ κατώφλιον τῶν θυρῶν β καὶ τ. Ἐὰν δ' ἀνυψοῦντο ὑπὲρ τὰ κατώφλια, καταφανέστατον εἶνε ὅτι τότε θὰ ἐκλείον τὰς θύρας ταύτας ¹⁾· ὡς σήμερον ὅμως ἔχουσι, δὲν ἐξέχουσιν ὑπὲρ αὐτά· οὕτω δὲ ὑποθέτω ὅτι θὰ εἶχον καὶ ἀρχικῶς. Ἐκ τούτου δὲ φαίνεται, ὅτι ἐνταῦθα θὰ ὑπῆρχον πιθανῶς κλίμακες, αἵτινες ἤγον ἀμέσως εἰς τὰ παρασκήνια, καὶ οὕτως οἱ ρηθέντες τοῖχοι θὰ ἦσαν μέρος τοῦ κρηπίδωματος τῶν κλιμάκων τούτων· συγκλίνουσι δ' οὗτοι, ἵνα βαίνουσι παραλλήλως σχεδὸν πρὸς τὰ ἀναλήμματα, ὃ ἐστίν, ἵνα αἱ εἰσοδοὶ τοῦ θεάτρου ἔχῃσι τὸ αὐτὸ πλάτος καθ' ἅπασαν αὐτῶν τὴν ἔκτασιν. Τοιοῦτόν τι μόνον δύναμαι νὰ ὑποθέσω πρὸς ἐξήγησιν τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου.

Σώζονται δὲ τῶν προκειμένων πυλῶν αἱ βάσεις τῶν παραστάδων, αἵτινες εἶναι καὶ αὐταὶ ἀττικοῦ ἰωνικοῦ ρυθ-

¹⁾ Τοῦτο θὰ ἔπειθέ τινα νὰ ὑποθέσῃ ὅτι οἱ τοῖχοι οὗτοι ὑποδομήθησαν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις, ὅτε οὐδεμία χρῆσις ἐγένετο πλέον τῶν θυρῶν β καὶ τ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐκλείσθησαν αὐταί· ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις αὕτη προσκρούει εἰς τὴν καλὴν τῶν τοίχων κατασκευήν, ὣν οἱ λίθοι εἶνε μόλυβδοι συγκεκολλημένοι.

μου· ἐν τῇ ἀνατολικῇ μάλιστα σώζεται καὶ μέρος αὐτῶν τῶν παρασπάδων, ἐνὸς ὡς ἔγγιστα μέτρου τὸ ὕψος. Εὐρέθησαν δὲ πλησίον αὐτῶν καὶ τὰ ὑπέρθυρα καὶ διπλᾶ γείσα, ἤτοι τὰ τὰς θύρας ταύτας ἐπιστέφοντα· ἀλλὰ περὶ τούτων πᾶς λόγος ἀνευ σχεδιογραφημάτων εἶνε περιττὸς καὶ μάταιος¹⁾).

Ἡρὸς δυσμᾶς δὲ τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς, διὰ τῶν τοίχων χψ καὶ ψυ σχηματίζεται τὸ δωμάτιον φυψχ. Τοιοῦτον δὲ δωμάτιον, συμμετρίας ἕνεκα, ἔπρεπε νὰ ὑπάρχη καὶ πρὸς ἀνατολᾶς· οὐδὲν ὅμως αὐτοῦ ἵχνος ἐδυνήθη νὰ ἀποκαλύψω, καὶ περ. προσηκόντως τὸν χῶρον ἐκεῖνον ἐξερευνήσας. Ἐκ τούτου δὲ ἀναγκάζομαι νὰ ὑποθέσω, ὅτι οἱ τοῖχοι οὗτοι προσετέθησαν ἴσως ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, ὅτι ἀνάγκη ἦτο ἐνὸς ἔτι δωματίου. Πρὸς ἐξακρίβωσιν ὅμως καὶ βεβαίωσιν τούτου ἔπρεπε νὰ ἀνασκαφῆ ὀλοσχερῶς καὶ τὸ δωμάτιον τοῦτο, ὅπερ ὡσαύτως διατελεῖ πλήρες χωμάτων καὶ λίθων.

Τοσαῦτα περὶ τῶν τῆς σκηνῆς οἰκοδομημάτων, ὧν πολλὰ ἀσαφῆ καὶ ἀβέβαια ἕνεκα τῆς μὴ ἀποκαλύψεως τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῶν. Πρὶν ἢ καταπαύσω ὅμως τὸν περὶ αὐτῆς λόγον, παρατηρῶ ὅτι τὰ σωζόμενα λείψανα δεικνύουσι τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς σχέδιον, ὅτι δηλ. τοῦτο δὲν μετεβλήθη ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις. Naί μὲν ἐν τοῖς παρασκηνίοις κεῖνται κατὰ χώραν ῥωμαϊκαὶ βάσεις ἀγαλμάτων, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι μετεβλήθη τὸ ἀρχικὸν σχέδιον, διότι ὁ στερεοβάτης τοῦ τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου καὶ τῶν παρασκηνίων, καὶ πρὸς τούτοις τὰ κατώ-

1) Ἐνταῦθα εὐρέθησαν παραλλήλως πρὸς τὰ ἀναλήμματα κατακείμεναι καὶ πλάκῆς τινες, ἔχουσαι σχῆμα οἰονεὶ δεδεμένου βιβλίου καὶ οὖσαι τὸ πάλαι μολύβδῳ συγκεκολλημένα. Ὑποθέτω δ' ὅτι αὗται ἔκειντο ἐπὶ τῶν ἀναλημμάτων, ἤτοι ἐπέστεφον αὐτά.

φλοια τῶν θυρῶν, εἶνε βεβαίως ἑλληνικῶν χρόνων καὶ ἐν καταδήλῳ διατελοῦσι συναφείᾳ πρὸς τὸν κύκλον τῆς ὀρχήστρας. Οἱ Ἐπιδαύριοι θέλοντες νὰ παράσχωσιν ἰδιαιτέραν τιμὴν εἰς τοὺς εὐεργέτας τοῦ ἱεροῦ ῥωμαίου, ἢ καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον, κάλλιστα ἐδύναντο τὰ ἀρχικά ἀγάλματα, τὰ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Πολυκλείτου, νὰ ἀντικαταστήσωσιν ἐν ὑστερωτέροις χρόνοις δι' ἑτέρων. Τοῦτο δὲν πρέπει καθόλου νὰ μᾶς ἐκπλήττη, ἀναλογιζομένους ὅτι καὶ ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους ἴστατο ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐπὶ ῥωμ. α ἰ κ ἦ ς βάσεως. Οὐδὲν δὲ δεικνύουσι πρὸς τούτοις καὶ οἱ ὑπὲρ τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος ἐξυψούμενοι τοῖχοι τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς, οἱ προερχόμενοι πιθανώτατα ἐκ ῥωμαϊκῶν χρόνων, διότι οἱ τελευταῖοι δόμοι, οἱ θεμέλιοι λίθοι, εἶνε ἑλληνικοί. Ἐὰν ἐγίνετο μεταβολὴ τις ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, πρῶτον μὲν ἔπρεπε νὰ πλησιάσῃ ἢ σκηνὴ μᾶλλον πρὸς τὸ κοῖλον καὶ νὰ μὴ ἀφίσταται πλείοτερον μάλιστα, ἢ ὅσον ἀφίσταται ἀπὸ τοῦ κοίλου, κατὰ Βιτρούβιον, ἢ σκηνὴ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, δεύτερον δὲ ἔπρεπε τὸ λογεῖον νὰ γείνη ταπεινώτερον. Καὶ ναὶ μὲν δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς τὸ ὕψος αὐτοῦ, ἀλλ' ἀφοῦ ἐκοσμεῖτο δι' ἡμικίωνων, οὐδέποτε ἐδύνατο νὰ εἶνε τοσοῦτον ταπεινόν, ὅσον τὸ ῥωμαϊκὸν λογεῖον, ἧτοι 5 π', θὰ εἶχε δὲ πάντως τὸ ὕψος τοῦ ἑλληνικοῦ λογείου, ἧτοι 10—12 π.

Δ'.

Τοιοῦτον εἶνε τὸ θεάτρον τῆς Ἐπιδαύρου, ὅπερ ὁ Πausanias ἐξελάμβανεν ὡς τὸ μέγιστον τῶν ἐν Ἑλλάδι θεάτρων μετὰ τὸ τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ὡς τὸ διαπρεπέστατον τῶν θεάτρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου διὰ τὴν ἀρμονίαν καὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ.

Ἄν τὸ προκείμενον θέατρον εἴνε ὄντως τὸ δεύτερον τῶν ἑλληνικῶν θεάτρων κατὰ τὸ μέγεθος, δὲν δυνάμεθα ἐντελῶς νὰ ἐξακριβώσωμεν, διότι τὰ λοιπὰ μεγάλα τῆς Ἑλλάδος θέατρα εἴνε κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος κατεστραμμένα καὶ ὡς ἐκ τούτου αἱ περὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν εἰδήσεις τῶν ἀρχαιολόγων τὸ μὲν δὲν δύνανται νὰ εἴνε ἀκριβεῖς, τὸ δὲ ἀντιφάσκουσι πρὸς ἀλλήλας. Κατὰ τὸν Κούρτιον (Curtius Pelop. I, 214) τὸ μέγιστον τῶν ἐν Ἑλλάδι θεάτρων εἴνε τὸ τῆς Μεγαλοπόλεως, δεύτερον κατὰ τὸ μέγεθος εἴνε τὸ διονυσιακὸν θέατρον (Pelop. II, 221) καὶ τρίτον τὸ ἐν Σπάρτῃ· ἐν ᾧ ὁ αὐτὸς, λόγον ποιούμενος περὶ τοῦ ἡμετέρου θεάτρου, λέγει (Pelop. II, 422) ὅτι τοῦτο ὡς πρὸς τὸ μέγεθος ἦτο κατώτερον μόνον τοῦ τῆς Μεγαλοπόλεως, ἀποβλέπων προφανῶς εἰς τὴν τοῦ Πausανίου μαρτυρίαν. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, μαθηματικὴν ἀκρίβειαν παρὰ τοῦ Πausανίου δὲν δικαιούμεθα νὰ ἀπαιτῶμεν, τὸ προκείμενον δὲ θέατρον εἴνε τῶντι μέγα καὶ ἐδύναντο νὰ εὐρίσκωσιν ἐν αὐτῷ ἀνέτως θέσιν οἱ πολυπληθεῖς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ξένοι, οἱ κατ' ἔτος ἔκ τε τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς γῆς εἰς τὸ ἱερὸν συνεργόμενοι. Ὡκοδομήθη δὲ καὶ τοσοῦτον μέγα καὶ μεγαλοπρεπὲς ἀνεγέρθη οὐχὶ διὰ τοὺς ἐγχωρίους ἀλλὰ διὰ τοὺς ξένους τούτους, ἔξ ὧν ἱκανὰ ἀργύρια εἰσέπραττον οἱ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἱερεῖς, οἱ τὰ τῆς περιουσίας τοῦ ναοῦ ἐπιτετραμμένοι.

Τὴν καλλιτεχνικὴν δὲ τοῦ θεάτρου ἀξίαν ἄριστα διέγνω καὶ ἐξέφρασεν ὁ Πausανίας, διότι τὴν ἀρμονίαν καὶ τὸ κάλλος, δι' ὧν ὑπερτέρει ἀπάντων τῶν ἀρχαίων θεάτρων, ἐναργῶς βλέπομεν καὶ θαυμάζομεν σήμερον ἐν αὐτῷ, ἐντῷ τούναντίον στερεῖται ἐντελῶς τοῦ κόσμου, ἦτοι τῆς πολυτελείας, δι' ἧς διεκρίνοντο οὐ μόνον τὰ θέατρα ἀλλ' ἅπαντα ἐν γένει τὰ τῶν ῥωμαίων οἰκοδομήματα, μεγίστην

ἀντίθεσιν ἀποτελεῦντα πρὸς τὰ ἀπλᾶ καὶ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα τῶν Ἑλλήνων. Οὕτως ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι ὁ Πολύκλειτος παρήγαγεν ἐν τῷ περιγραφέντι θεάτρῳ, ὅ,τι ὁ Ἴκτινος ἐν τῷ Παρθενῶνι. Οἰκοδόμημα δὲ τοσοῦτον ἐπιφανὲς μεγάλως θὰ ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς μορφῆς καὶ διατάξεως τῶν μετ'αὐτὸ ὠκοδομηθέντων ἐν Ἑλλάδι καὶ μάλιστα ἐν Πελοποννήσῳ θεάτρων. Ἀπόδειξις τούτου ἔστω τὸ θέατρον τῆς Λιγίνης, ὅπερ ἦτο, κατὰ Παισαπιάνα (II, 29, 11) «θεὸς ἄξιον, κατὰ τὸ Ἐπιδαυρίων μάλιστα μέγεθος καὶ ἐργασίαν τὴν λοιπὴν».

Τοσαῦτα περὶ τοῦ ὑπ' ἐξέτασιν θεάτρου· νῦν δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν γενομένων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων.

ΙΕ'.

Αἱ ἐν τῷ περιγραφέντι θεάτρῳ γινόμεναι ἀνασκαφαί, πλὴν τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ οἰκοδομήματος τούτου, ἔφερον εἰς φῶς καὶ πολλὰ εὐρήματα, τὰ ἐξῆς :

1. Ἄγαλμα τῆς Ἰγυείας (;

Τὸ ἄγαλμα τοῦτο εὐρέθη τῇ 12ῃ Ἰουνίου καὶ εἶνε τὸ ἐπισημότερον τῶν γενομένων εὐρημάτων. Τὴν ἐπιούσαν δὲ τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ ἔγραψα ἐκτενῆ πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν ἔκθεσιν, ἐν ἣ, δημοσιευθεῖση ἐν τῷ Ἀθηναίῳ (τόμ. 1' σελ. 59—67), περιγράφων καὶ ἐξετάζων αὐτὸ ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἐποψίν, συνεπέρανον ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ε' π. X. ἑκατονταετηρίδος καὶ εἶνε ἔργον τῶν νεανικῶν χρόνων τοῦ Πολυκλείτου, ἢ τοῦλάχιστον ἐποιήθη κατὰ σχεδιογράφημα αὐτοῦ. Ἐξῆγον δὲ τοιαῦτα συμπεράσματα

ὀρμώμενος τὸ μὲν ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, τὸ δὲ ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἐν τῷ ἀνασκαπτομένῳ τότε θεάτρῳ δὲν ἔγεινε μεταβολή τις ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, διότι τοιοῦτόν τι δὲν ἐδείκνυεν οὐ μόνον τὸ κοῖλον ἀλλ' οὐδ' ἡ ὀρχήστρα οὐδ' αὐτὸς ὁ στερεοβάτης τοῦ τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου· ἢ ἐπὶ τὰ πρόσω ὅμως πορεία τῶν ἐργασιῶν, ἰδίως ἢ ἀποκάλυψις τῶν οἰκοδομημάτων τῆς σκηνῆς, κατέδειξεν, ὡς ἐν τῷ γ' κεφαλαίῳ ἐλέχθη, ὅτι ἐτηρήθη μὲν τὸ ἀρχικὸν τῆς σκηνῆς σχέδιον, ἐγένετο ὅμως ἀνοικεδόμησις καὶ μεταβολή τις ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς χρόνοις. Ὁ τελευταῖος ἄρα λόγος, ὁ εἰς τοιαύτην ἐρμηνείαν ὠθήσας με, κατέπεσε, καὶ ὑπελείφθη μόνον ὁ πρῶτος· ἀλλὰ καὶ οὕτω πέπεισμαι, ὅτι ἡ περὶ τοῦ τεχνίτου καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀγάλματος ἰσχυρισμὸς μου δὲν καταπίπτουσιν, εἰμὴ μόνον, ὡς καὶ τότε ἐν τῇ ἐκθέσει μου ἔλεγον, ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι τὸ προκείμενον ἄγαλμα εἶνε ἀρχαῖζον. Καὶ γινώσκω καλῶς ὅτι καὶ λόγους θὰ εὔρη τις πρὸς ἰσχυρισμὸν τούτου, οἷον τὸν ἐνιαχοῦ πολὺν τοῦ ἔργου ἀρχαϊσμόν, τὸ βαρὺ τῆς ὅλης μορφῆς καὶ ἄλλα τινά, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι οὗτοι δὲν εἶνε ἀρκετοί. Οὕτως ἀρκούμενος εἰς ὅσα ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἐκθέσει μου εἶπον περὶ τούτου ἀναδημοσιεύω αὐτὰ ἐνταῦθα.

«Τὸ εὔρεθὲν ἄγαλμα εἶνε γυναικεία μορφή φυσικοῦ μεγέθους, ἣτις ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους εἰς βάθος 70 περίπου ἑκατοστῶν, ἐν τῷ μεταξύ τῆς ὀρχήστρας καὶ τῆς σκηνῆς χώρῳ, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν τοῦ θεάτρου μέρος, τρία περίπου μέτρα βορειοδυτικῶς τοῦ μέρους, ἐνθα ἔκειτο τὸ πρὸ μηνὸς εὔρεθὲν ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἐλλείπουσι δ' αὐτῇ ἡ κεφαλὴ, ἀπὸ τοῦ μέσου περίπου τοῦ λαιμοῦ, αἱ ἄκραι χεῖρες ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ πήχεως καὶ οἱ δάκτυλοι τοῦ ἀριστεροῦ ποδός. Ἄλλως

κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ ἄγαλμα εἶναι ἀρτιμελές καὶ διατηρεῖται ἐν ὅπως οὖν καλῇ καταστάσει, ἰδίως τὰ ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους, ἐπὶ τοῦ πέραν τῆς ὀρχήστρας βαίνοντος λιθίνου κύκλου, κείμενα ὀπίσθια αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ ἡ λειότης καὶ ἡ λευκότης τοῦ μαρμάρου σώζεται. Ἡ ἔμπροσθεν ὁμως ἐπιφάνεια, ἐκτεθειμένη οὕσα εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῆς ὑγρασίας μέχρι τῆς βαθμιαίας τοῦ ἀγάλματος ἐπιχώσεως, ἀπετρίβη πολλαχοῦ καὶ ἀπώλεσε τὸ τε χρῶμα καὶ τὴν λειότητα τοῦ μαρμάρου· ἐπιχωθεῖσα δὲ ἔπαθε περίεργον πάθημα. Τὸ ἡνίον δηλ. τοῦ γεωργοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἢ μᾶλλον ἐπὶ αἰῶνας, διασχίζον τὸ ἔδαφος ἐνεχάραξεν ἐπ' αὐτῆς διαφόρους γραμμὰς ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἀπέκοψε τὰ ἄκρα τῶν πτυχῶν. Τοιοῦτον τι ἔπαθε καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς ἐν τοῖς ὀπισθίοις αὐτοῦ (διότι οὗτος ἔκειτο πρηνῆς) καὶ πλᾶξ ἰωνικοῦ γείσου ἐκ τῆς σκηνηῆς, πλησίον τοῦ ἀγάλματος κειμένη. Ἐν τούτοις ἡ πολλαπλῆ αὕτη φθορὰ δὲν παραμορφώνει τὸ ἔργον οὐδὲ καθίστησι δυσδιάκριτον τὸ κάλλος καὶ τὴν πεγαλοπρέπειαν αὐτοῦ. Ἐχει δὲ ὕψος ἀπὸ τῶν ποδῶν μέχρι τοῦ σωζομένου μέρους τοῦ λαιμοῦ 1, 54 καὶ εἶνε πεπονημένον ἐκ μαρμάρου πεντελησίου.

»Κατέπεσε δὲ τὸ προκείμενον ἄγαλμα καθ' ὃν χρόνον οὐδεμία ἐπίχωσις εἶχε γείνει ἐν τῇ ὀρχήστρα, διότι ἔκειτο ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους καὶ ἤπτετο τῆς λιθίνης περιφερείας τοῦ τὴν κυρίως ὀρχήστραν ἀποτελοῦντος κύκλου¹⁾. Οὕτω δὲ ἐπιχωθὲν ἐνωρὶς κατέστη ἀφανὲς καὶ δὲν κατεστράφη ὑπὸ τῶν παρὰ τὸ ἀνατολικὸν παρασκήνιον κατασκευσάντων, κατὰ τοὺς τουρκικοὺς πιθανώτατα χρόνους, κάμινον πρὸς παραγωγὴν ἀσβέστου. Δὲν μετηνέχθη ἄρα ἄλλοθὲν ποθεν, ἀλλ' ὁ τόπος τῆς εὐρέσεως αὐ-

¹⁾ Περὶ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ ἴδε καὶ σελ. 23.

τοῦ δεικνύει ὅτι θὰ ἐχρησίμευε πρὸς κόσμον τοῦ θεάτρου, ἴσως τοῦ ὑποσκηνίου, ὅπερ, καθ' ἃ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παραδέδοται, ἐκοσμεῖτο δι' ἀγαλμάτων καὶ κιόνων. Καὶ ὄντως· αἱ ἐνταῦθα ἐργασίαι ἀπέδειξαν ὅτι ὁ ἔμπροσθεν τοῦ κύκλου τῆς ὀρχήστρας τοῖχος τοῦ ὑποσκηνίου, ὅστις θὰ ἦτο λίαν ὑψηλός, ἐκοσμεῖτο δι' ἡμικίωνων. Ἄλλ' εἶτε ἐνταῦθα ἔκειτο, εἶτε ἀλλαχοῦ, βέβαιον εἶνε, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἐκόσμηι τὸ θέατρον, ὅπερ σπουδαιότατον πρὸς τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ. Ἄλλως καὶ βάσεις ἀγαλμάτων εὐρέθησαν κατὰ χῶραν κείμεναι, ὧν μία τοῦλάχιστον εἶνε ἀναμφισβητήτως τοιαύτη.

» Δὲν εἶνε δὲ τοῦτο οὐδεμία τῶν γνωστῶν ἡμῖν μεγάλων θεῶν καὶ ἐν γένει οὐδεμία γνωστὴ παράστασις· ἀφ' οὗ δὲ ἐκόσμηι τὸ θέατρον τοῦ Ἀσκληπιοῦ, θὰ εἰκονίζει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν σύζυγον ἢ θυγατέρα αὐτοῦ, τούτέστι τὴν Ἡπιόνην ἢ τὴν Ὑγιείαν. Καὶ ὑπὲρ μὲν τῆς πρώτης μαρτυρεῖ ἡ ἰδιαιτέρα τιμὴ, ἧς ἀπήλαυεν αὕτη ἐνταῦθα, διότι ἐν τῷ ἱερῷ ὑπῆρχεν ἄγαλμα Ἡπιόνης καὶ ἕτερον τοιοῦτον ἐν τῇ πόλει τῆς Ἐπιδαύρου, ὑπὲρ δὲ τῆς δευτέρας ἢ σὺν τῷ Ἀσκληπιῷ ἀποδιδομένη αὐτῇ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος λατρεία καὶ ἡ παρθενικὴ μᾶλλον τοῦ ἀγάλματος μορφή. Τὸ τελευταῖον τοῦτο φαίνεται μοι πιθανώτερον.

» Παρίσταται δὲ ἡ θεὰ ἐν ἀπολύτῳ ἡρεμίᾳ καὶ ἴσταται στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς καὶ ἔχουσα τὸν δεξιὸν ὀλίγον τι πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένον. Ἄλλως ἀμφότεροι οἱ πόδες δὲν προεξέχουσιν ἀλλήλων, ἀλλὰ κεῖνται σχεδὸν ἐν τῇ αὐτῇ γραμμῇ, ἐφ' ὅσον εἶνε εὐκόλον νὰ διακρίνη τις, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν δακτύλων τοῦ ἀριστεροῦ. Φέρει δὲ παχέα σανδάλια (πλ. 0,04), δι' ὧν εἶνε προσκεκολλημένη μικρᾷ τετραγωνικῇ βάσει, μὴ προεξεχούση καθόλου τῆς τοῦ χιτῶνος περιφερείας καὶ ἐχούση μ. 0,45

πλ. 0,26 καὶ πχ. 0,06, καὶ πλούσιον ἱματισμὸν συνιστάμενον εἰς ποδῆρη χειριδωτὸν χιτῶνα μετὰ διπλοῖδος καὶ ἱμάτιον.

»Ὁ χιτῶν βαίνει κατὰ μῆκος τοῦ σώματος ἡρέμα καταπίπτων ἐπὶ τῶν ποδῶν, ζωννύμενος δὲ περὶ τὴν ὀσφύν κολποῦται κατερχόμενος μέχρις ὀλίγω ἄνω τοῦ γόνατος, ὠραίας σχηματίζων ἐνταῦθα ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν τοῦ σώματος πτυχάς· ὑπὲρ τὸν κόλπον δὲ καταπίπτει ἢ διπλοῖς, ἐπικαλύπτουσα τὸ ἀνώτερον τοῦ σώματος μέρος καὶ καταλείπουσα γυμνὸν τὸ ὑπὲρ τοὺς μαστοὺς μέρος τοῦ στήθους. Τὸ ὑπὲρ τὸν κόλπον δὲ μέχρι τῶν ποδῶν καταπίπτον μέρος τοῦ χιτῶνος σχηματίζει παραλλήλους καὶ βαθείας, ἐπίπεδον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἐπιφάνειαν ἐχούσας πτυχάς, ἀναμιμνησκούσας ἡμᾶς ἀρχαῖκὰ ἔργα καὶ μάλιστα τὴν ἐν Ὀλυμπίᾳ Ἴπποδάμειαν. Ἡ ἐκ τούτου ὁμως προερχομένη μονοτονία αἶρεται διὰ τοῦ μικρὸν κεκαμμένου κατὰ τὸ γόνυ δεξιοῦ ποδὸς καὶ τῶν ἐνταῦθα σχηματιζομένων λεπτῶν πτυχῶν. Ἰδίως χαρακτηριστικωτάτη εἶνε πτυχὴ κατερχομένη ἀπὸ τοῦ μέσου ἀκριβῶς τοῦ γόνατος ἐπὶ τοῦ μεταταρσίου, ἔνθα ἐλκομένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου βάρους συνθλάται καὶ καταπίπτει. Τοιαύτη δὲ πτυχὴ, πρωτοφανῆς ἐφ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι ἐν τοῖς γνωστοῖς μοι ἔργοις τῆς τέχνης, φαίνεται ὅτι ἐσχηματίζετο καὶ ἐν τῇ Ἴπποδρομείᾳ.

»Τὸ ἱμάτιον δὲ συνεπτυγμένον κατὰ τὸ μέσον περίπου καλύπτει τὸ ὀπισθεν ἀνώτερον τοῦ σώματος μέρος, καὶ εἶνε ἐρριμένον ἐπὶ τῶν ὤμων κατερχόμενον οὕτω κατὰ τὰ πλάγια τοῦ σώματος καὶ ἐπικαλύπτον τοὺς βραχίονας μέχρι τοῦ μέσου τοῦ πήχεως, ὑπὸ τὸν ὁποῖον καταπίπτουσιν αἱ εὐρεῖς τοῦ χιτῶνος χειρίδες, βαθείας καὶ μεγάλας σχηματίζουσαι ὑπ' αὐτὸν πτυχάς. Εἶνε δὲ αἱ χειρίδες ἠγνωμέναι τῇ διπλοῖδι, ἥτοι ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ αὐτοῦ

ὕφασματος, ὥσπερ κατά τινα τρόπον ἐν τῇ καλουμένῃ Ἑσπερίδι τῆς Ὀλυμπιακῆς μετόπης τοῦ Ἄτλαντος. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον δὲ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὑπὸ τὸν πῆχυν πτυχῶν τῆς χειρίδος ὑπάρχει ὁμοιότης τις πρὸς τὴν καλουμένην Πρόκνην τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως καὶ πρὸς τινὰς τῶν κορῶν τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος. Πρὸς τὰς τελευταίας μάλιστα ὁμοιάζει ὡς πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ὤμων ἐπίθεσιν τοῦ ἱματίου. Ἐπιτιθέμενον δὲ τοῦτο ἐνταῦθα σχηματίζει ὠραίας καὶ φυσικωτάτας κατὰ τοὺς βραχίονας πτυχάς, μεθ' ἱκανῆς ἐλευθερίας πεποιημέας, ἐν ᾧ ὀπισθεν ἄπτεται ἐντελῶς τοῦ σώματος καὶ σχηματίζον ὑπὸ τὸν αὐχένα ἐξ χαρακτηριστικωτάτας μηνοειδεῖς πτυχάς κατέρχεται κατὰ μῆκος τοῦ σώματος μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ χιτῶνος· τὰ κράσπεδα δ' αὐτοῦ, ἀφειμένα πλέον, διπλοῦνται ἑκατέρωθεν ἐπαλλήλους σχηματίζοντα πτυχάς, τοιαύτας, οἷας βλέπομεν ἐν πολλοῖς ἀρχαῖκοις ἔργοις καὶ δὴ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀετωμάτων, οἷον ἐν τῷ καλουμένῳ Ἀπόλλωνι τοῦ δυτικοῦ ἀετώματος, ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου καταπίπτοντι ἱματίῳ αὐτοῦ, ἐν τῇ Στερόπῃ ὑπὸ τὸν δεξιὸν πῆχυν, καὶ ἀλλαχοῦ. Εἶνε δὲ τὰ ὀπίσθια τοῦ ἀγάλματος μετὰ μεγίστης τέχνης ἐξεργασθέντα, ὥστε ἀπορεῖ τις τῇ ἀληθείᾳ πότερον νὰ θαυμάσῃ, τὴν ἐμπροσθίαν ἢ τὴν ὀπισθίαν αὐτοῦ μορφήν.

»Αἱ χεῖρες δὲ κάμπτονται κατὰ τὸν ἀγκῶνα ἀμβλεῖαν ἀποτελοῦσαι γωνίαν, καὶ θὰ ἐκράτουν ἴσως ὄφιν καὶ δοχεῖον ἢ τι παραπλήσιον. Καὶ δοχεῖον μὲν θὰ ἐκράτει ἢ ἀριστερά, ἥτις ὡς ἐκ τῆς ἀνατομικῆς αὐτῆς διαπλάσεως φαίνεται, ἦτο ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἄνω, ὄφιν δὲ ἢ πρὸς τὰ πλάγια ἐστραμμένη δεξιά· οὕτω δὲ δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὸ πρᾶγμα ὥσπερ ἐν τοῖς γνωστοῖς ἐκείνοις σπαρτιατικοῖς ἐπιταφίοις ἀναγλύφοις, ἐν οἷς ὁ θανὼν ἥρωσ κρατεῖ ἐν μὲν τῇ μιᾷ χειρὶ κάρθαρρον ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ ὄφιν,

ὅστις ὄρμα ἵνα γευθῆ τοῦ ἐν τῷ δοχείῳ περιεχομένου. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ταῦτα πάντα στηρίζονται ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πιθανῆς ὑποθέσεως, ὅτι τὸ προκείμενον ἄγαλμα εἰκονίζει τὴν Ὑγιείαν.

Ἡ κόμη δὲ θὰ ἀπετέλει κόρυμβον, διότι οὐδὲν ἴχνος αὐτῆς σώζεται κατὰ τὰ νῶτα τῆς θεᾶς. Τοιαύτη εἶνε ἢ ἐν γένει τοῦ ἔργου μορφή, ἣτις ἀναπολεῖ ἡμῖν πρὸς τούτους τὰς Καρυάτιδας καὶ τὴν ἐν Μονάχῳ Εἰρήνην.

»Τὸ μᾶλλον χαρακτηρίζον τὸ ὑπ' ἐξέτασιν ἔργον ἡμῶν εἶνε ἡ ἀπόλυτος ἡρεμία καὶ ἡ ἱερατικὴ οὕτως εἰπεῖν μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο παρέστησεν αὐτὸ ὁ τεχνίτης ἐν τῇ περιγραφείσῃ στάσει, ἣτις δὲν εἶνε τυχαία τις ἀλλὰ μεμελετημένη καὶ ἐκλελεγμένη. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἡρεμίας ταύτης εἶνε ὅτι ἅπαντα τὰ τῆς μορφῆς συστατικὰ ἔλκονται ὑπὸ τοῦ ἰδίου βάρους καὶ ἄπτονται ἀλλήλων. Σᾶρξ, χιτῶν, διπλοῖς, ἱμάτιον, χεῖρες, ταῦτα πάντα εὐρίσκονται ἐν ἐπαφῇ καὶ ἀποτελοῦσι μίαν μάζαν, καὶ ὅμως οὐδὲν τὸ παραβλάπτει τὸ ἕτερον, ἀλλ' ἕκαστον ἔχει τὴν φυσικὴν αὐτοῦ διαμόρφωσιν. Ἐντεῦθεν δὲ προέρχεται ἡ ἀρμονία τῶν καθέκαστα πρὸς τὸ ὅλον, ἣτις πείθει ἡμᾶς ὅτι τὸ ἔργον εἶνε προῖόν τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἀκμῆς τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

»Τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην θέλοντες σαφέστερον νὰ ὀρίσωμεν παρατηροῦμεν ἐν πρώτοις ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶνε κενοφανὲς καὶ ἀποτελεῖ μεγάλην ἀντίθεσιν πρὸς τὰ γνωστὰ ἡμῖν ἔργα τῆς πρώτης ἀκμῆς τῆς ἑλληνικῆς ἢ κάλλιον εἰπεῖν τῆς ἀττικῆς τέχνης, διότι μόνον ταύτην γνωρίζομεν ἱκανῶς. Τὸ ἡμέτερον εὔρημα ὡς ἐκ τῆς στασεως καὶ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτοῦ ἔχει τι τὸ βαρὺ καὶ σταρεῖται ἐντελῶς τῆς διακρινοῦσης τὰ ἀττικὰ ἔργα χάριτος, ἀντικαθιστῶν αὐτὴν δι' ἄκρας ἀσθηρότητος. Ὁ τεχνίτης ἄρα αὐτοῦ ζητητέος οὐχὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ

τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ, ἐν Πελοποννήσῳ. Ἐπειδὴ δὲ σὺν τοῖς γνωρίσμασιν ἔργων τῆς ὑψίστης ἀκμῆς τῆς τέχνης ἔχει καὶ πολὺ τὸ ἀρχαϊκόν, δὲν δύναται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ εἶνε νεώτερον τῶν χρόνων τοῦ Πολυκλείτου. Τοῦτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ὥσπερ, ἐν παραδείγματι, ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι ὁ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀλέας Ἀθηναῶς ἀρχιτέκτων Σκόπας, ἢ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐποίησαν καὶ τὰ πλαστικά ἔργα τῶν ἀετωμάτων τοῦ ναοῦ τούτου, οὕτως ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι ὁ τοῦ θεάτρου ἀρχιτέκτων Πολύκλειτος, ὁ κατ' ἐξοχὴν γλύπτης, αὐτὸς οὗτος ἐποίησεν, ἢ τοῦλάχιστον ἐσχεδιογράφησε, καὶ τὰ ἐπικοσμοῦντα τὸ οἰκοδόμημα ἀγάλματα, ἐξ ὧν τὸ ἡμέτερον εὔρημα ¹⁾. Ἄλλως ἀπόλυτος ἡρεμία, μεγαλοπρεπῆς παράστασις, ἀρμονία καὶ συμμετρία ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν συστατικῶν τῆς μορφῆς μερῶν, πάντα ταῦτα τὰ κατὰ τοὺς ἀρχαίους γνωρίσματα τῶν ἔργων τοῦ Πολυκλείτου, διακρίνουσι τὸ ἡμέτερον εὔρημα· διαπρεπέστατα δὲ βλέπομεν μάλιστα ἐν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸ τετραγωνικὸν σχῆμα τάσιν τοῦ τεχνίτου, ἥτοι τὸ *quadratum* ἐκεῖνο τοῦ Πλινίου οὐχὶ, ἐννοεῖται, κατὰ λέξιν ἀλλ' ὡς πρέπει νὰ ἐννοῶμεν αὐτό. Ἐκ τῆς ἐλλείψεως δὲ τῆς κεφαλῆς δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ παραβάλωμεν αὐτὸ πρὸς ἕτερα ἔργα δεικνύοντα ἡμῖν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας τοῦ Πολυκλείτου. Ὁ πολὺς ὅμως ἀρχαϊσμός τοῦ ἔργου, ὅστις εἶνε μάλιστα καταφανῆς ἐν ταῖς ὑπὸ τὸν κόλπον πτυχαῖς τοῦ χιτῶνος, πείθει ἡμᾶς ὅτι ὁ Πολύκλειτος ἐποίησεν αὐτὸ πρὸ τῆς ὑψίστης ἀκμῆς καὶ τελειοποιήσεως αὐτοῦ, ἥτοι ἐν τῇ νεανικῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ. Ἐκ τῶν δύο μεγάλων μαθητῶν τοῦ Ἀγελάδα, μόνος ὁ Φειδίας ἐδύνατο νὰ ἀπαλλάξῃ ταχέως

¹⁾ Ὅτε ἔγραφον ταῦτα ὑπέθετον ὅτι δὲν εἶχε γείνει μεταβολὴ τις ἐν ὑστερωτέροις χρόνοις.

τὴν τέχνην παντὸς ἀρχαϊσμοῦ· ὁ Πολύκλειτος ὅμως, ὁ Πελοποννήσιος Πολύκλειτος, ἔπρεπε νὰ μένη ὀλίγον πιστὸς τῇ παραδόσει καὶ τῷ διδασκάλῳ του. Οὕτω τὸ ἡμέτερον εὕρημα ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ Ἀγελάδα εἰς τὸν μέγαν Πολύκλειτον, τὸν ποιητὴν τῆς Ἥρας καὶ τοῦ δορυφόρου, καὶ ἔχει τοιαύτην τινὰ πρὸς ἀμφοτέρους σχέσιν, οἷαν ἔχουσιν αἱ πρῶται **Madonna** τοῦ Ῥαφαήλ πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ **Perugino** καὶ πρὸς τὸν ἐπιφανῆ καλλιτέχνην τοῦ Βατικανοῦ.

»Καὶ ὁ τόπος ἄρα τῆς εὐρέσεως τοῦ προκειμένου ἀγάλματος καὶ αἱ περιστάσεις ἐν αἷς τοῦτο εὐρέθη καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας αὐτοῦ πείθουσιν ἡμᾶς ὅτι τοῦτο εἶνε ἔργον τοῦ Πολυκλείτου, τῶν νεανικῶν πιθανώτατα χρόνων αὐτοῦ. Ἴνα δὲ ἀναγνωρίσωμεν ἀκριβῶς τὴν καλλιτεχνικὴν τοῦ ἔργου ἀξίαν δέον νὰ ἀποβλέψωμεν καὶ εἰς τὸν σκοπὸν ὃν ἐξεπλήρου καὶ εἰς τὸν τόπον ἔνθα τοῦτο ἴστατο.

»Ἀνωτέρω κατεδείχθη ὅτι τὸ ὑπ' ἐξέτασιν εὕρημα θὰ ἐκόσμει πάντως τὸ θέατρον· ἦτο ἄρα ἔργον ὑποτελές τῇ ἀρχιτεκτονικῇ. Ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται ἢ ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῇ, οὕτως εἰπεῖν, μορφή αὐτοῦ, καὶ ἰδίως αἱ ὑπὸ τὸν κόλπον τοῦ χιτῶνος πτυχαί, ὧν αἱ μὲν εἶνε οἴονεὶ ραβδώσεις κίωνων αἱ δὲ τετραγωνικοὶ κανόνες. Ἐὰν δὲ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ἄγαλμα ἴστατο μεταξὺ τῶν ἡμικιόνων τοῦ ὑποσκηνοῦ, ἐξηγεῖται κάλλιστα τὸ ἄλλως παράδοξον φαινόμενον ὅτι τὰ ὀπίσθια αὐτοῦ δὲν ἔχουσι τὴν τελείαν φυσικὴν κυρτότητα ἀλλ' εἶνε κατὰ τι ἐπίπεδα. Ἐνταῦθα δὲ ἡ ἀλλαγὴν ποὺ κείμενον τὸ ἔργον, ἴστατο ὀπωσδ' ἂν ποτε μακρὰν τοῦ θεατοῦ· ὅταν δέ τις θεᾶται αὐτὸ μακρόθεν ἐκπλήσσεται τῇ ἀληθείᾳ ἐπὶ τῷ κάλλει καὶ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ αὐτοῦ. Ὁ πλούσιος ἱματισμὸς καὶ αἱ εὐρεῖαι

καὶ μεγάλαι πτυχαὶ παράγουσιν ἰσχυρὰν ἀντίθεσιν φωτὸς καὶ σκιάς καὶ ἐπιβάλλουσι σφόδρα τῷ θεατῇ.

»Τοιαῦτα περὶ τοῦ νέου ἡμῶν εὐρήμητος, ἐν ᾧ πέπεισμαι ὅτι ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας ἐκτῆσατο πολύτιμον κτῆμα. Νομίζω δὲ ὅτι διὰ τῶν λεχθέντων τίθεται ἡ ἀσφαλεστάτη βάσις πρὸς ὀρθὴν τοῦ ἀγάλματος ἐρμηνείαν. Τότε δὲ μόνον αἴρονται οἱ ἰσχυρισμοὶ οὗτοι, ἐὰν καταδειχθῇ ὅτι τὸ ἔργον εἶνε ἀρχαῖον· τοιαύτη ὁμως ἐρμηνεία στερεῖται ἐντελῶς πειστικῶν λόγων.»

(Ἐκ τοῦ «Ἀθηναίου» τόμ. I', σελ. 59 κ. ε.)

2. Ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ.

Τοῦτο εὐρέθη κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πτέρυγα τῆς σκηνῆς καὶ ἔκειτο πρηνὲς εἰς βάθος ἡμίσεος περίπου μέτρου ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος. Εἶνε δὲ πεποιημένον ἐκ πεντελησίου λίθου καὶ ἔχει μέγεθος σχεδὸν ὑπερφυσικόν. Ἐλλείπουσιν αὐτῷ ἡ ἔνθετος οὔσα κεφαλὴ καὶ ὁ μολύβδω συγκεκολλημένος δεξιὸς βραχίων, ἔτι δὲ τὸ ἀπὸ τῶν γονάτων μέρος τῶν κάτω ἄκρων. Εἰκονίζεται δὲ ὁ θεὸς ἰστάμενος καὶ φέρει ἱμάτιον, ὅπερ, περιτυλίσσον στενῶς τὸ σῶμα, καταλείπει γυμνὸν τὸν δεξιὸν βραχίονα καὶ περιβάλλει τὸν ἐπὶ τοῦ γόμφου στηριζόμενον ἀριστερόν· ἔχει ἄρα τὴν αὐτὴν μορφήν, ἣν καὶ τὸ ἐν Φλωρεντία γνωστὸν ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ¹⁾. Ἡ διαμόρφωσις δὲ τῶν μελῶν τοῦ σώματος καὶ ἡ διάταξις τῶν πτυχῶν εἶνε καλλίστη· ἡ ἐργασία ὁμως ἡ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ μάρμαρου καὶ ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν πτυχῶν εἶνε πολλαχοῦ ἀτελής. Ἐκ τούτων δὲ κατάδηλον γίνεται, ὅτι τὸ ἔργον

¹⁾ Denkm. d. Kunst. I, 48, 219 a.

ἐποιήθη ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις κατὰ μίμησιν ἐλληνικοῦ πρωτοτύπου, ἐξ οὗ ἐμμέσως, καθ' ἃ φαίνεται, προέρχεται καὶ τὸ ῥηθὲν ἐν Φλωρεντία ἄγαλμα τοῦ θεοῦ, ὅπερ ὅμως ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν ἐξεταζόμενον εἶνε κατώτερον τοῦ ἡμετέρου εὐρήματος.

Ποῦ ἴστατο δὲ τὸ ἄγαλμα τοῦτο, δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν.

5. Ἄγαλμα τῆς Λιβίας (;)

Τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἔχει μέγεθος κατὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν μικρότερον τοῦ φυσικοῦ, καὶ εὐρέθη παρὰ τὸν ἐξωτερικὸν τοῖχον τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς· εἰκονίζει δὲ ῥωμαϊαν γυναῖκα, πιθανῶς τὴν Λιβίαν, ἅτε ἱκανὴν ὁμοιότητα ἔχον πρὸς τὸ ἐν Πομπυία εὐρεθὲν ἄγαλμα τῆς αὐτοκρατείας ταύτης ¹⁾. Ἐκ τοῦ μικροῦ δ' αὐτοῦ μεγέθους καὶ ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως συμπεραίνω, ὅτι θὰ ἴστατο ἐν τινι κόγχῃ τῶν τοίχων τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς, οἷτινες ὡς γνωστὸν ἐκοσμοῦντο δι' ἀγαλμάτων ἐν κόγχαις ἴσταμένων. Εἶνε δὲ ἔργον τῶν τελευταίων ῥωμαϊκῶν χρόνων καὶ οὐδεμίαν ἔχει καλλιτεχνικὴν ἀξίαν.

Ἐλλείπουσιν αὐτῷ ἡ κεφαλὴ μετὰ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ θώρακος καὶ ὁ δεξιὸς πῆχυς.

Ἔτι δὲ εὐρέθησαν

α') Τετραγωνικὴ πλάξ ἐπιστέφουσα βᾶθρον ἀγάλματος καὶ φέρουσα τήνδε τὴν ἐπιγραφὴν·

ΟΔΑ(ΜΟΣ Ο ΕΠΙ)ΔΑΥΡΙΩΝ
ΛΕΙΒΙΑΝ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ
ΓΥΝΑΙΚΑ

υψ. 0,25, πλάτος τῆς ἄνω ἐπιφανείας 0,96, πχ. 0,80.
Ἡ κοιλότης, ἐν ἣ ἦτο τὸ ἄγαλμα προσκεκολλημένον, ἔχει

¹⁾ Denkm. d. Kunst. I, 68, 370.

βαθ. 0,04 μ. 0,74 πλ. 0,40. Ἡ κάτω δὲ ἐπιφάνεια, ἢ τοῦ βάθρου ἀπτομένη, ἔχει πλ. 0,76, πχ. 0,67.

Περὶ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως τῆς πλακὸς ταύτης καὶ τοῦ βάθρου, ὅπερ ἐπέστεφεν, ἴδε τὰ ἐν σελ. 23 λεχθέντα. Πρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ βάθρου δὲ τούτου ἄγαλμα δὲν πρέπει νὰ συγγένηται τὸ εὐρέθην καὶ ἀνωτέρω περιγραφὸν ἄγαλμα Λιβίας.

β') Τεμάχιον τετραγωνικῆς πλακὸς ἐπιστεφούσης βάθρον, ἐν ᾧ σώζεται καὶ ἡ ὀπή, ἣ τινι ἦτο ἐγγομφωμένος ὁ εἶς τοῦ ἀγάλματος πούς. Εὐρέθη ἐν τῷ δυτικῷ πέρατι τοῦ ὑποσκηνίου.

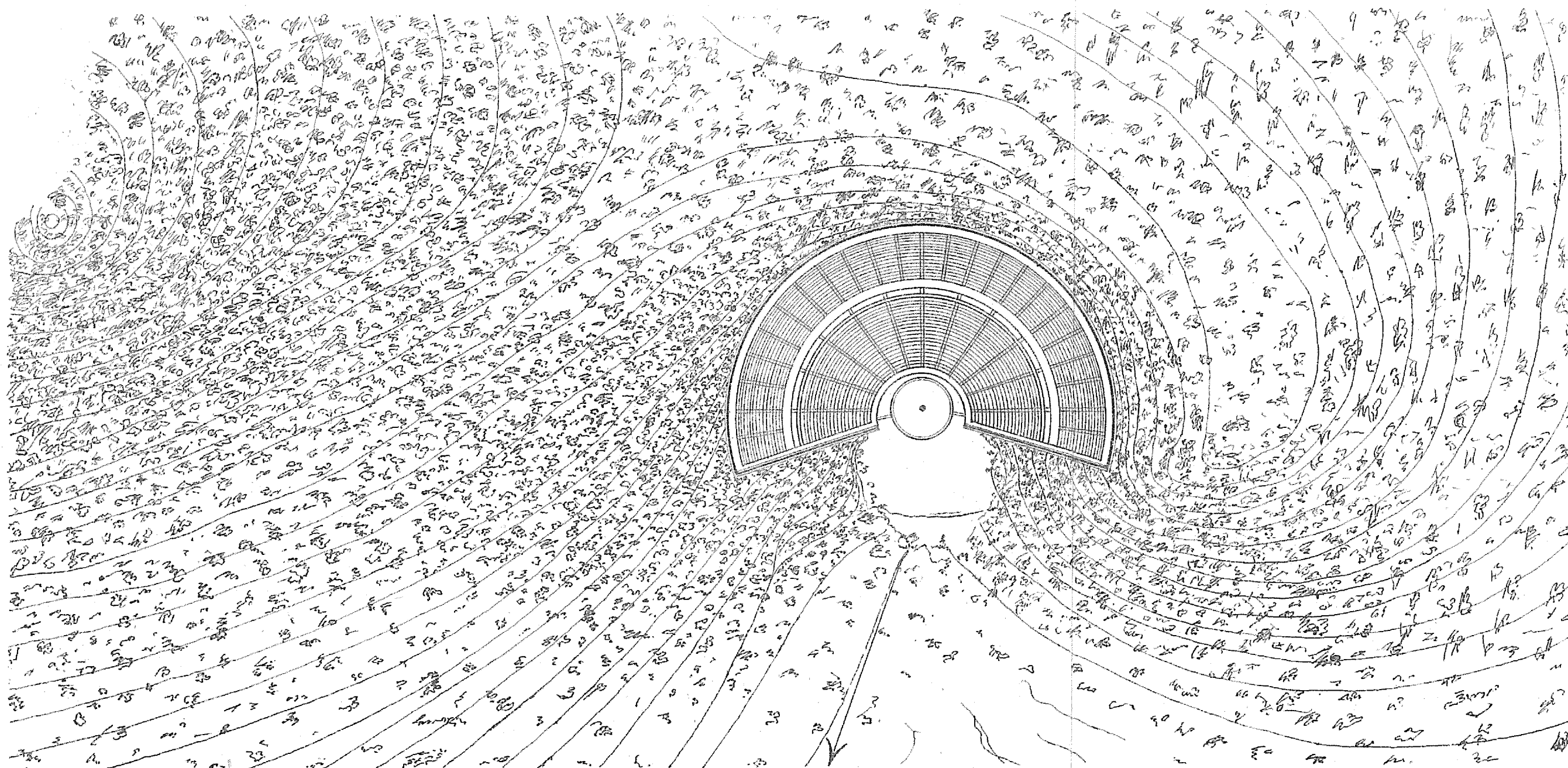
γ') Πολλὰ τεμάχια ἀγαλματίων καὶ ἀγλμάτων, ἐν οἷς διακρίνεται ἄκρα ἀνδρὸς χεῖρ, εὐρέθέντα ἅπαντα ἐν τῷ ὑποσκηνίῳ καὶ παρὰ τὰ ἀνατολικά παρασκήνια.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Δεκεμβρίου 1881.

Ὁ Ἐφορος τῶν ἀρχαιοτήτων

Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ.

Τοπογραφική δέσμη του δειγρού.

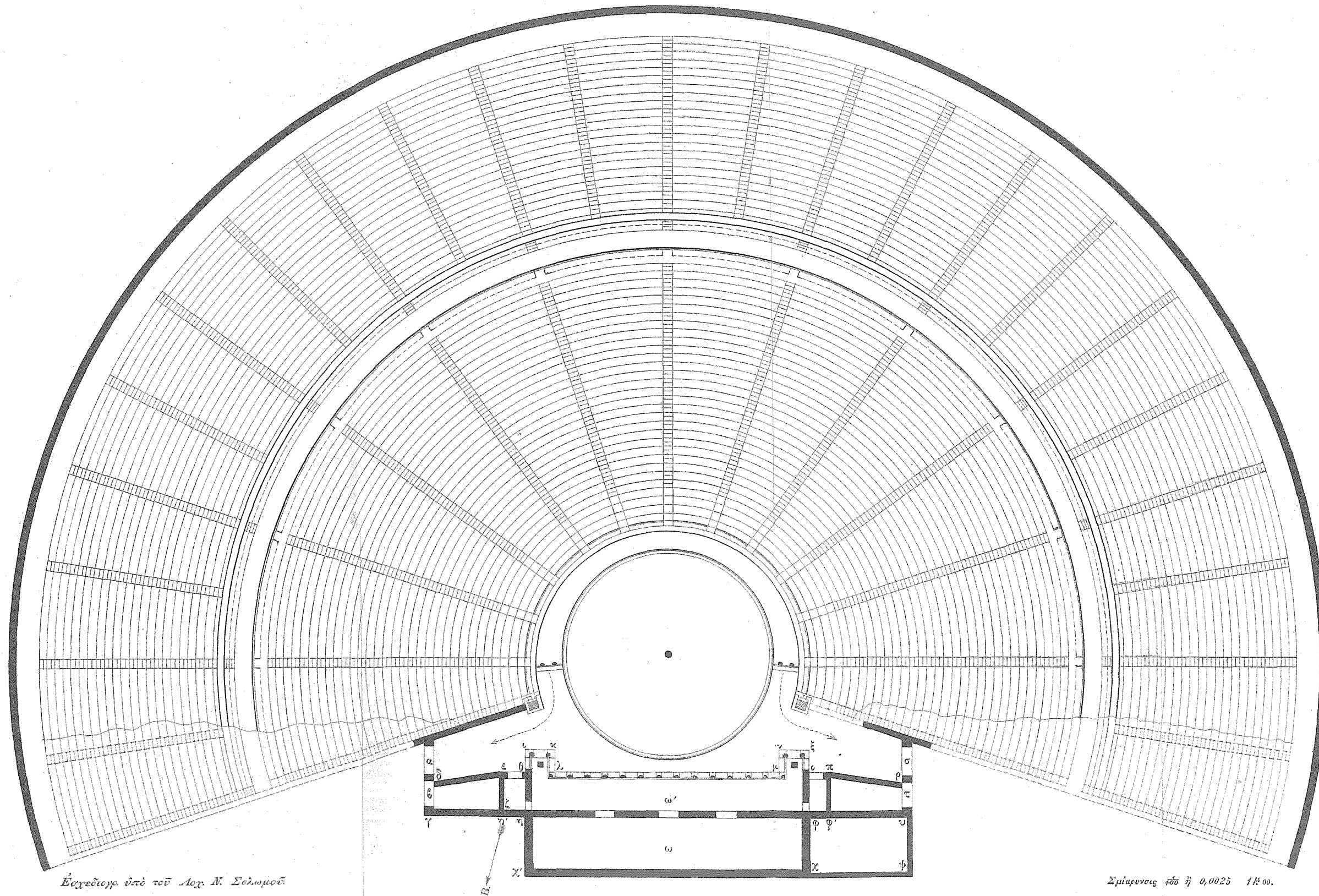

Σχεδιαγράμματα από το Λοχαγό Ν. Σολωμό.

Κλίμαξ: 1/2000

ΚΑΤΟΨΙΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ.

Πλ. Β'

Εσχεδιασθ. υπό του Αρχ. Ν. Σολωμού

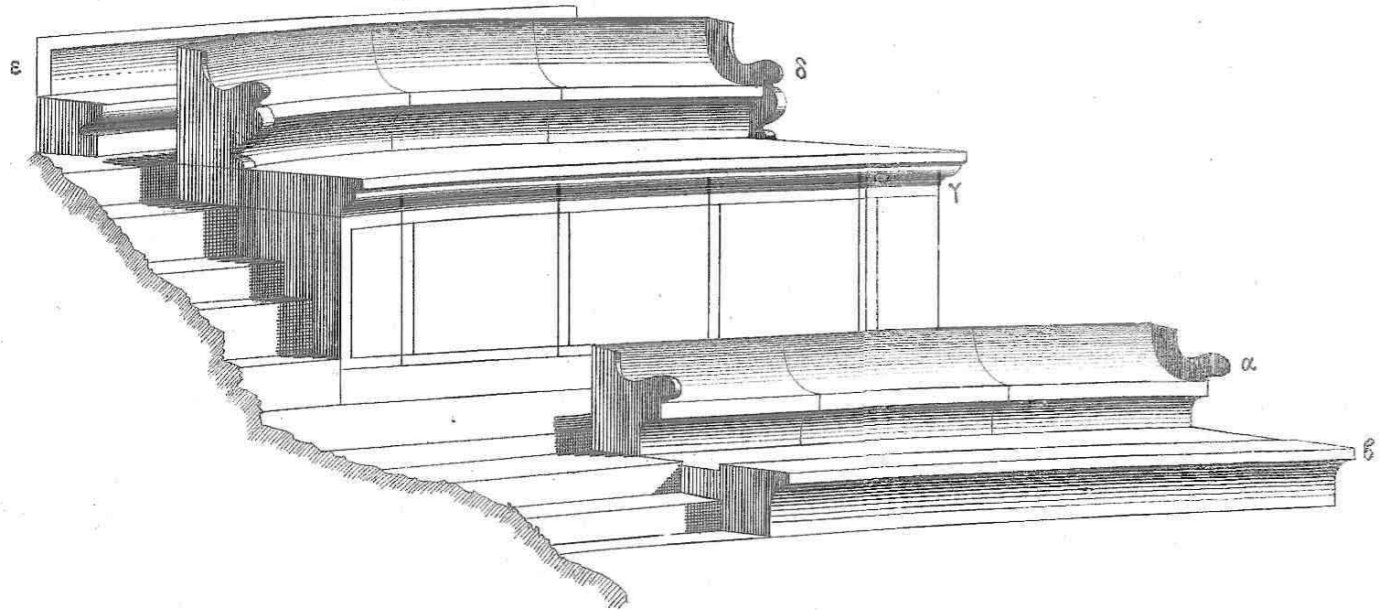
Σμίμματα 1:1000 ή 0,0025 1:1000.

Αναπαράσταση μέρους του διαζώματος μετά των εμπροσθεν αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθῶν τῆς κρηπίδος θρόνου, κατὰ τὸ ἄυρον κλίμακος.

Πίν. Γ'

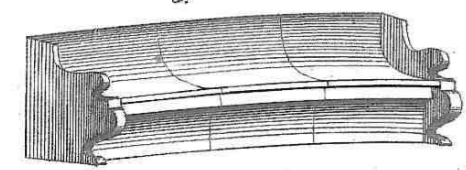
ΔΙΑΤΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΜΕΣΟΝ ΚΛΙΜΑΚΟΣ.

4.

Κάτω θρόνοι περί τῶν ἐρχόμενων.

3.

1.

Ἀποφίς.
2.

Ἐν ἐπιπέδῳ αὐτῆς ἀνω σειρᾶς ἔδωκται 58° 93'

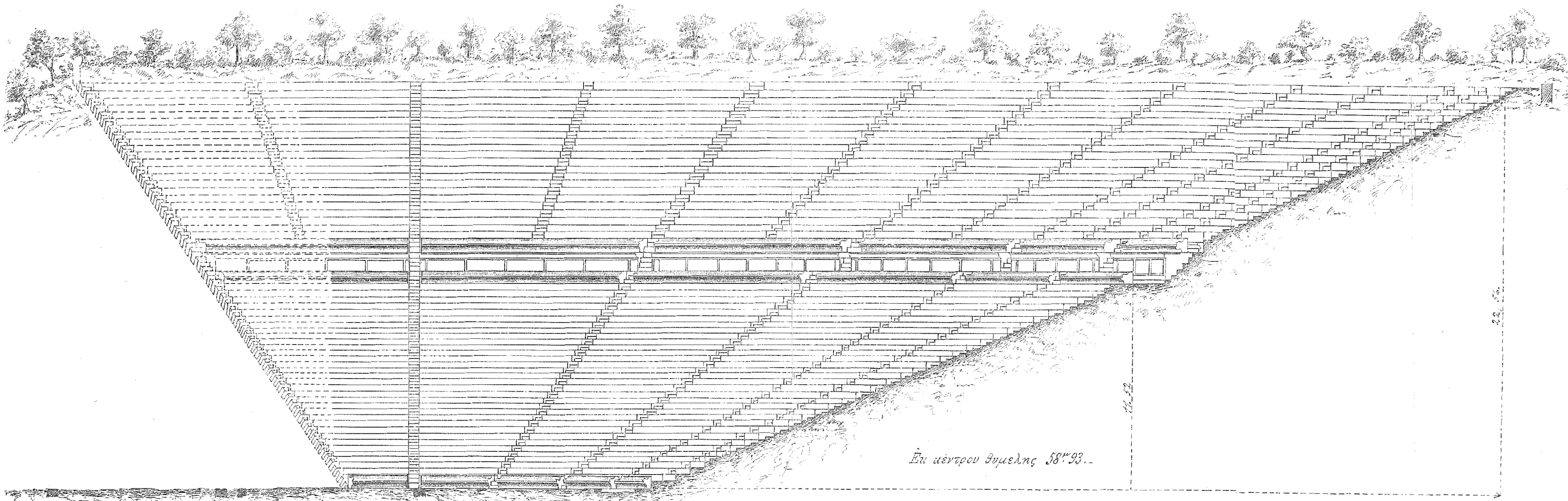
Σμίμνους κατατομῆς 100 ἢ 0,010 - 11'00"

Ἐπιπέδου ἀπὸ τοῦ Λοχ. Ν. Σολομοῦ.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΤΟΜΗ ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΞΟΝΟΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ.

Πίν. Δ΄

Επι κέντρου θημελης $58^{\circ} 93'$.

Σμίυρινσις $\frac{1}{200}$ ή $0,005 = 1''00$.

Έσχεδιογραφήθη υπό του Λοχαγού Νικ. Σολωμού.

